

ศส.
495.91
ท.322 ห
ค. 21

หนังสือนี้เป็นสมบัติของห้องสมุดโรงเรียน
ให้นักเรียนยืมเรียน
ห้ามขาย

หนังสือเรียนภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่ม ๑

กระทรวงศึกษาธิการ

๑๒.-

หนังสือเรียนภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เล่ม ๑

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่สอง ๑,๖๐๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๒๔

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๑๒.๐๐ บาท

(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้นี้)

จัดพิมพ์โดยองค์การค้าของคุรุสภา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๕๒ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ส.ศ
375.91
ส822 ห
ฉ-21
0900

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่ม ๑ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๓

(นายรังสฤษดิ์ เชาวน์ศิริ)
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นควรให้มีการจัดทำสื่อการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ขึ้น เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๑ อีกทั้งเพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัยและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสื่อการเรียนกลุ่มทักษะ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ขึ้น ดังมีรายนามต่อไปนี้

๑. นางรัชนี ศรีไพรวรรณ	ประธานกรรมการ
๒. นายสุเจตน์ อิงคะสุวณิชย์	รองประธานกรรมการ
๓. นายสมาน บุญล้น	กรรมการ
๔. นายสมพงษ์ พละสูรย์	กรรมการ
๕. นายวิรัช วัยวุฒิ	กรรมการ
๖. นางเดือนใจ แก้วโอภาส	กรรมการ
๗. นางสาวเข็มทอง คันธพนิต	กรรมการ
๘. นางนวลจันทร์ นิเทศวรวิทย์	กรรมการ
๙. นางสุจริตพรรณ ดิฐกมล	กรรมการ
๑๐. นางนิตยา จรูญผลฐิติ	กรรมการ
๑๑. นางวรรณี โสมประยูร	กรรมการ
๑๒. นางสาวจินตนา ใบกาซูยี	กรรมการ
๑๓. นางสุชาดา วัยวุฒิ	กรรมการและเลขานุการ
๑๔. นางสาววันเพ็ญ พงษ์จินดา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. นางสาวพูนศรี อิ่มประไพ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการดังกล่าวมีคณะที่ปรึกษา ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิดังรายนามต่อไปนี้

๑. นายสมาน แสงมลิ
๒. นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ
๓. นางสาววรณี สุนทรเวช
๔. นางกิติยวดี บุญซื่อ
๕. นายบันลือ พฤกษะวัน
๖. นางวัลลีย์ ปราสาททองโอสถ
๗. นายสวัสดิ์ จงกล

คณะกรรมการฯ ได้จัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่ม ๑ ขึ้น เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ ภาษาไทย โดยได้เรียบเรียงเนื้อหาให้นักเรียนอ่านด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้จัดทำภาพประกอบให้เหมาะสมกับข้อความด้วย

กรมวิชาการหวังว่าหนังสือเรียนภาษาไทยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือการจัดทำไว้ ณ โอกาสนี้

(นายเอกวิทย์ ณ ถลาง)
อธิบดีกรมวิชาการ
๒๘ มกราคม ๒๕๒๓

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ วก. ๑๗๗/๒๕๒๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสื่อการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่แล้วนั้น เพื่อให้สื่อการเรียนต่าง ๆ สอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าว จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสื่อการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ขึ้น ดังรายนามต่อไปนี้

๑.	นางรัชนี	ศรีไพรวรรณ	ประธานกรรมการ
๒.	นายสุเจตน์	อิงคะสุวณิชย์	รองประธานกรรมการ
๓.	นายสมาน	แสงมลิ	ที่ปรึกษา
๔.	นางฐะปะนีย์	นาครทรรพ	ที่ปรึกษา
๕.	นางสาววรณี	สุนทรเวช	ที่ปรึกษา
๖.	นางทิตยวดี	บุญชื่อ	ที่ปรึกษา
๗.	นายบันลือ	พฤกษะวัน	ที่ปรึกษา
๘.	นางวัลลีย์	ปราสาททองโอสถ	ที่ปรึกษา
๙.	นายสวัสดิ์	จงกล	ที่ปรึกษา
๑๐.	นายสมาน	บุญล้น	กรรมการ
๑๑.	นายสมพงษ์	พละสูรย์	กรรมการ
๑๒.	นายวิรัช	วัยวุฒิ	กรรมการ
๑๓.	นางเดือนใจ	แก้วโอภาส	กรรมการ
๑๔.	นางสาวเข็มทอง	คันธพนิต	กรรมการ
๑๕.	นางนวลจันทร์	นิเทศวรวิทย์	กรรมการ
๑๖.	นางสุจริตพรรณ	ดิฐกมล	กรรมการ
๑๗.	นางนิตยา	จรูญผลฐิติ	กรรมการ
๑๘.	นางวรรณี	โสมประยูร	กรรมการ
๑๙.	นางสาวจินตนา	ใบกาซูยี	กรรมการ
๒๐.	นางสุชาดา	วัยวุฒิ	กรรมการและเลขานุการ
๒๑.	นางสาววันเพ็ญ	พงษ์จินดา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒.	นางสาวพูนศรี	อิ่มประไพ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๑

(นายสมาน แสงมลิ)

รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

		หน้า
บทที่ ๑	เล่นต่อคำ	๑
บทที่ ๒	วัดร้างกลางป่า	๑๑
บทที่ ๓	ที่งานสงกรานต์	๒๑
บทที่ ๔	จดหมายจากสุพรรณบุรี	๓๒
บทที่ ๕	ฟังเรื่องสนุก	๔๓
บทที่ ๖	เพื่อนใหม่	๕๖
บทที่ ๗	บันทึกของชูใจ	๖๘
บทที่ ๘	จันทร	๘๒
บทที่ ๙	ความใฝ่ฝันของปิติ	๙๔
บทที่ ๑๐	คนังเงาะน้อย	๑๐๕
บทที่ ๑๑	ลูกกวาดมหาภัย	๑๑๘
บทที่ ๑๒	สุวรรณสาม	๑๓๐
บทที่ ๑๓	นกเจ้าฟ้า	๑๔๒
บทที่ ๑๔	รู้ไว้ใช่ว่าใส่บ่าแบกหาม	๑๕๓
บทที่ ๑๕	ยอดนักสืบ	๑๖๖
บัญชีคำประพันธ์		๑๗๗
ประมวลคำใหม่		๑๗๘

บทที่ ๑

เล่นต่อคำ

ระหว่างปิดเรียนภาคปลาย พ่อของปิติไม่ได้ทำนาเพราะไม่มีน้ำ พ่อแม่และพี่ ๆ ของปิติจึงอยู่บ้าน พ่อซ่อมแซมเครื่องมือต่าง ๆ พอว่างก็ถักยอและสานกระชุ แม่กับพี่สาวทอผ้าซิ่นไว้ใช้ ปิติช่วยงานบ้านอย่างขยันขันแข็ง เป็นการแบ่งเบาภาระของยายได้มาก งานสิ่งใดที่ยายกำหนดให้ เขาจะกระวีกระวาดทำจนเสร็จเรียบร้อย ทุกคนดีใจที่ปิติเป็นคนเอาการเอางาน และมีน้ำอดน้ำทนดีขึ้น ไม่ต้องคอยจ้ำจี้จ้ำไชเหมือนก่อน

ปิติทำการบ้านและทบทวนความรู้ที่เรียนมาแล้วอยู่เสมอ เวลาว่างก็เล่นกับน้อง หรือมิฉะนั้นก็คุยกับยาย พ่อแม่ และพี่ ๆ บางครั้งบางคราวเขาขออนุญาตพ่อไปเที่ยวสนุกสนานกับเพื่อน ๆ พ่อจะอนุญาตเสมอ เพราะพ่อสังเกตเห็นว่าปิติมีความประพฤติดี ไม่เที่ยวเตร่เถลไถลอย่างเคย เขารู้จักรับผิดชอบดีขึ้น ปิติและเพื่อน ๆ ไปมาหาสู่กันเป็นประจำ ยิ่งนานวันความรักใคร่กลมเกลียวก็ยิ่งกระชับแน่นแฟ้นมากขึ้น

เย็นวันหนึ่ง มานะ วีระ มานีและชูใจมาเที่ยวที่บ้านของปิติอีก ยายบอกให้พวกเด็ก ๆ เล่นอยู่ในบ้าน ไม่ให้ออกไปเที่ยวนอกบ้านเพราะกลัวหมาบ้ากัด ฤดูนี้อากาศร้อนจัด หมามักจะเป็นบ้า ปิติพาเพื่อน ๆ ไปที่ต้นมะเดื่อ เพราะเขาทำกระโจมไว้นอนเล่นที่นั่น เพื่อน ๆ ชอบกระโจมของเขามาก มันกะทัดรัดและบังแดดได้มิดชิดดี ปิติเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังว่า เมื่อวานซืนมีลมแรงพัดมาปะทะกระโจม ทำให้กิ่งไม้ที่วางประกบกันไว้หล่นกระจัดกระจายจนทะลุเป็นช่อง พอเขาหากิ่งไม้มาซ่อม กระโจมก็ล้มลง เขาต้องไปคะยั้นคะยอให้พี่ชายมาช่วยซ่อมแซมให้ พี่ของเขารับประกันว่ามันจะไม่ล้มคะมำลงมาอีกแน่นอน เพราะใช้เชือกมัดตรึงเอาไว้แน่นหนา

ชูใจบอกว่าอยากได้กระโจมบ้าง จะได้หลบไอแดดเข้าไปนอนพักผ่อนหย่อนใจเล่นเหมือนปิติ วีระ มานะ มานี และปิติรับรองแข็งขันว่า ว่าง ๆ จะระดมกำลังไปช่วยทำให้

ชูใจกระหยิ่มยิ้มย่องด้วยความยินดี เขาระลึกถึงความห่วงใยและความเอาอกเอาใจของเพื่อน ๆ เสมอ ไม่ว่าจะต้องการสิ่งใด ถ้าเพื่อนพอจะขวนขวายหาให้ได้เป็นต้องรีบหามาให้จนได้ ยิ่งมานีด้วยแล้ว ถ้าเห็นชูใจทำหน้าละห้อยหรือมีท่าทางกระวนกระวายใจเมื่อไร เป็นต้องซักไซ้ไล่เลียงหาสาเหตุทันที ชูใจรู้ดีว่าเพื่อน ๆ สงสารตนเพราะไม่มีพ่อแม่ และย่าก็แก่มากแล้ว

มานีถามขึ้นว่า “เราจะเล่นอะไรกันดีล่ะ” ปิติตอบว่า “เล่นซ่อนหา” วีระแกล้งถามต่อ “หาอะไร” มานะยิ้ม แล้วตอบว่า “หากระปุก” พอทุกคนได้ฟังก็หัวเราะ ชูใจพูดว่า “สนุกดี เรามาเล่นถามตอบกันดีกว่า เอาละ ฉันจะถามนะ กระปุกอะไร”

มานี “กระปุกออมสิน” ปิติ “สินอะไร”

วีระ “สินค้า” มานะ “ค้าอะไร”

ชูใจพูดว่า “เราถามตอบวนกันไปอย่างนี้ ใครถามหรือตอบแล้ววกกลับไปหาคำเดิมได้ คนนั้นชนะ อ้อ! คำเดิมของเราว่าอย่างไรนะมานี” มานีตอบว่า “คำแรกฉันพูดว่า

เล่นอะไรจ๊ะ” ชูใจพูดต่อ “ถ้าเช่นนั้นฉันจะตอบที่พี่มานะถามว่า ค้าอะไรนะ ค้าระหัด”

มานี “ระหัดอะไร” ปิติ “ระหัดไม้”
วีระ “ไม้อะไร” มานะ “ไม้เท้า”
ชูใจ “เท้าอะไร” มานี “เท้าลิง”
ปิติ “ลิงอะไร” วีระ “ลิงลม”
มานะ “ลมอะไร” ชูใจหัวเราะก่อนตอบว่า “ลมหมุน”
มานี “หมุนอะไร” ปิติ “หมุนเล่น ไชโย! ฉันชนะแล้ว เพราะฉันบอกกลับมาที่คำว่า เล่น ได้” ทุกคนตบมือให้ ปิติขอบใจเพื่อน ๆ แล้วยิ้มระรื่น

“ดีจัง ไหนฉันลองทวนนะว่า เราถามตอบกันว่าอย่างไร” ปิติพูด “เล่นอะไร เล่นซ่อนหา หาอะไร หากระปุก กระปุกอะไร กระปุกออมสิน สินอะไร สินค้า ค้าอะไร ค้าระหัด ระหัดอะไร ระหัดไม้ ไม้อะไร ไม้เท้า เท้าอะไร เท้าลิง ลิงอะไร ลิงลม ลมอะไร ลมหมุน หมุนอะไร หมุนเล่น” แล้วเขาก็ลุกขึ้นกระโดดโลดเต้น ร้องไชโยอย่างดีอกดีใจที่พวกเขาสามารถพูดต่อคำกันจนวกกลับมาใช้คำแรกได้ คนอื่นพากันหัวเราะ เสียงประสานกันดังไปถึงบนบ้าน ยายกำลังสาละวนทำขนมตะโก้เลี้ยงพวก

เด็ก ๆ อยู่ พอได้ยินก็ยิ้ม เร่งมือพัดไฟให้ขนมสุกเร็ว ๆ บางครั้งบางคราวเสียงพวกเด็ก ๆ ก็เงียบลง บางทีก็ตะเบ็งเสียงประชันกันจนดังลั่น

สักครู่ปิติก็วิ่งกระหืดกระหอบมาหายาย ทำตาละห้อยแล้วพูดว่า “ยายครับ พวกผมหิวจัง ยายกำลังทำขนมเลี้ยงพวกผมใช่ไหมครับ” ยายยิ้มแต่แกล้งพูดประชดว่า “พอหิวละก็วิ่งมาประจบขอขนมยายกิน เวลาเล่นสนุก ๆ หัวเราะกันเกรียวกราว ไม่เห็นมาชวนยายไปเล่นด้วยเลย”

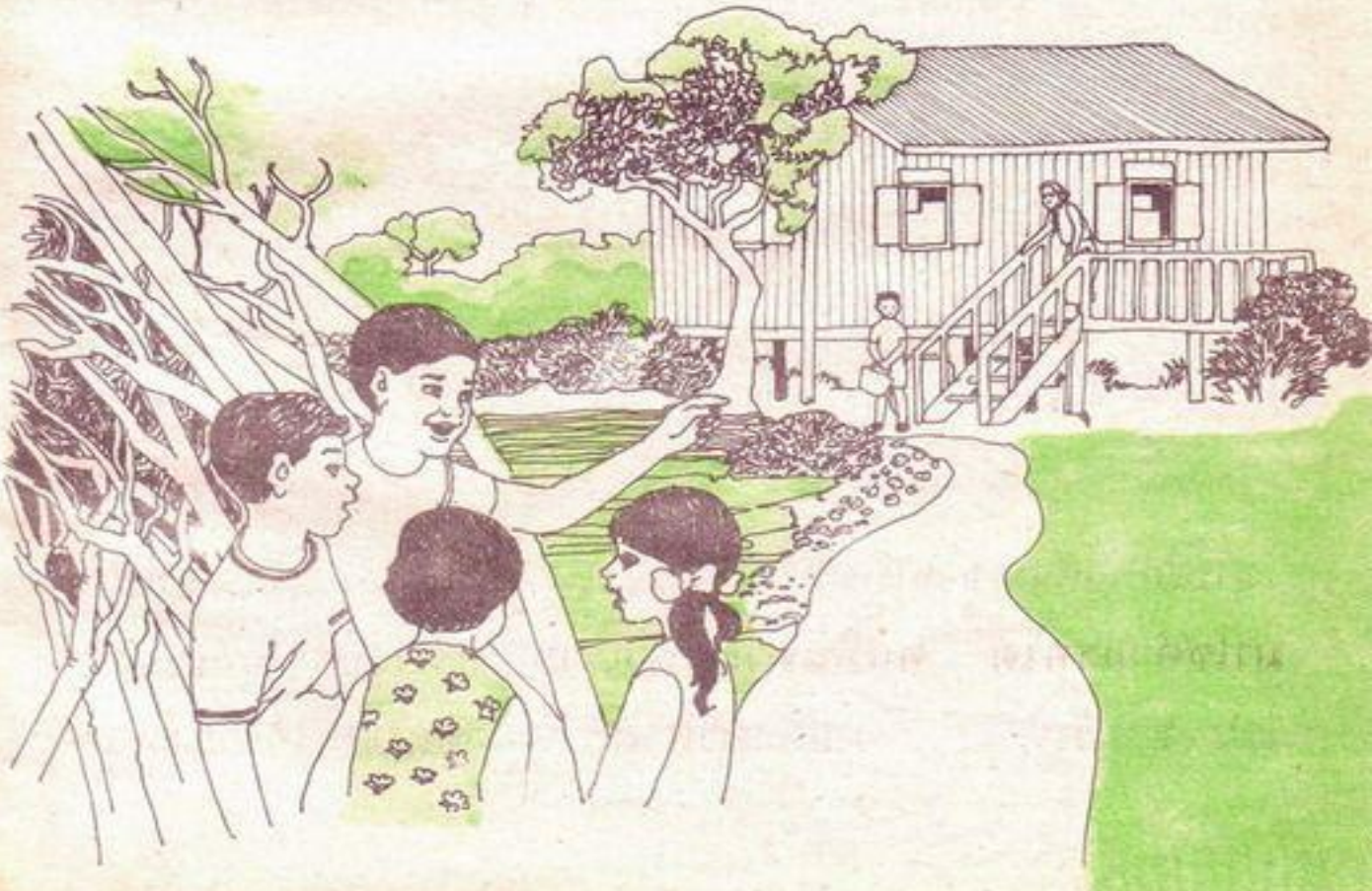

ปิติหัวเราะ แหะ แหะ ชะโงกหน้าเข้ามาดูถาดขนม เห็นขนมตะโก้ร้อน ๆ ส่งกลิ่นหอม เพราะยายใส่ใบเตยด้วย ยายเห็นปิติทำท่ากระหยิ่มยิ้มย่อง จึงบอกว่า “ยกไปทั้งถาดเลย ยายตัดไว้ให้แล้ว จานและช้อนยายก็ใส่ตะกร้าให้ จะได้ถือไปสะดวก”

ปิติยกมือไหว้ขอบคุณยาย แล้วกระวีกระวาดประคองถาดขนมใส่ตะกร้า เขาหิ้วตะกร้าขนมและจานช้อนอย่างระมัดระวังตรงไปหาเพื่อน ๆ ที่กระโจมทันที เด็กทุกคนรับประทานตะโก้โดยไม่ต้องรอให้ปิติคะยั้นคะยอ

แบบฝึก

๑. อักษรต่ำ ผันด้วย ่ (เอก) ้ (โท) เป็น ๓ เสียง แต่ละคำมีความหมายแตกต่างกัน

ฝึกผันและจำความหมาย

เขาจะว่ายน้ำในคลอง แต่ว่ายไม่คล่อง จึงใช้ยางคล้องตัว

เขายอมขายผ้าที่เขาย้อมด้วยราคาย่อมเยา

พ่อย้ำว่ายำค่ำนี้อย่าลืมยำปลาหมึก
พ่อเคี่ยวเข็ญลูกว่าเวลาใช้เคียวเกี่ยวข้าวควรเกี่ยวเป็นทางตรง
อย่าเกี่ยวคดเคี้ยวไปมา

๒. คำที่ใช้ ร ล ออกเสียงต่างกันและมีความหมายต่างกัน

ฝึกอ่านและจำความหมาย

เขาไล่นกในไร่
วีระใช้ลังไม้ทำรังให้ไก่
เรือล่มใกล้ร่มไทร
เขาลากรากไม้ไปทิ้ง
นักเรียนล้อเลียนเพื่อน

๓. ฝึกอ่าน คำประวิสรรชนีย์

ระหัด ระรื่น ระลึก ระดม ตะเบ็ง ละคร
คะมำ ละห้อย การละเล่น กะทัดรัด สาละวน
คะยั้นคะยอ ตะเกียกตะกาย สะดุ้งสะเทือน

๔. ฝึกอ่าน คำควบกล้ำที่ประวิสรรชนีย์

กระชับ กระโจม กระปุก ประชด ประชัน
ประกบ ประสาน รับประกัน ทุกประการ
กระวีกระวาด กระเสือกกระสน กระวนกระวาย

๕. ฝึกอ่าน คำควบกล้ำ

เกรียวกราว	กลมเกลียว	เที่ยวเตร่	กวัดแกว่ง
กว้างขวาง	ขวนขวาย	ขวักไขว่	ตรึงตรา
ปลอดโปร่ง	พรายแพรว	โคลงเคลง	บางครั้งบางคราว

๖. คำบางคำออกเสียงเหมือนกัน แต่เขียนต่างกัน ความหมายก็ต่างกันด้วย

ฝึกอ่านและใช้คำแต่งประโยค

ผ้าซิ่น	หมดสิ้น	พระสงฆ์	สรงน้ำ
ซ่อมแซม	ช้อนส้อม	ไม่ใช่	ไฟไหม้
สามพัน	ผิวพรรณ	พันธุ์ไม้	
สัตว์ป่า	ซื่อสัตย์	สัดส่วน	
ข้าทาส	มีค่า	ฆ่าสัตว์	

๗. ฝึกอ่านเสียง คำที่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!)

ปิติดีใจร้อง ไชโย!

ช่วยด้วย! ไฟไหม้!

ไก่ร้อง กระโต๊ก! กระโต๊ก!

โธ่! เจ้าแก่ไม่น่าตายเลย

โอ๊ย! เจ็บจังเลย

๘. ฝึกอ่านกลุ่มคำ

น้ำอดน้ำทน	จ้ำจี้จ้ำไช	พักผ่อนหย่อนใจ
เถลไถล	เอาอกเอาใจ	ไปมาหาสู่
ซักไซ้ไล่เลียง	กระหยิ่มยิ้มย่อง	บางครั้งบางคราว

๙. คำหลายคำเรียงกันอ่านได้ความชัดเจนเรียกว่าประโยค

ฝึกอ่านและสังเกต การเรียงลำดับของคำ

พ่อสานกระชุ	ปิติหัวเราะ
ปิติทำกระโจม	แม่ทอผ้าซิ่น

ถ้าเป็นการบอกกล่าวให้ผู้อื่นรู้เรื่องเรียกว่าประโยคบอกเล่า

กระโจมล้ม	ลมพัดแรง
เขาทำได้	ทุกคนตบมือ

ถ้าเป็นการบอกว่า ไม่ใช่หรือไม่ต้องการ เรียกว่าประโยคปฏิเสธ

กระโจมไม่ล้ม	ลมพัดไม่แรง
เขาทำไม่ได้	ทุกคนไม่ตบมือ

๑๐.ข้อความที่ไม่ได้ความสมบูรณ์ไม่เป็นประโยค

ฝึกอ่านและสังเกต

เย็นวันหนึ่ง
ที่ใต้ต้นมะเดื่อ
ระหว่างปิดเรียนภาคปลาย
ความห่วงใยและความเอาอกเอาใจของเพื่อน ๆ

บทที่ ๒

วัดร้างกลางป่า

บ่ายวันหนึ่ง วีระ มานะ มานี ชูใจ เพชรและปิติขออนุญาตผู้ใหญ่ไปเที่ยวชายทุ่งเชิงเขาที่เคยไปเที่ยวเสมอ เพชรขอตามไปด้วย เขาคิดว่าบางทีจะมีโอกาสหาปลาไปให้แม่ทำอาหาร เพชรเป็นนักพุ่งฉมวกมือฉมัง จึงถือฉมวกและสวิงติดมือไปด้วย พอมานีเห็นเข้าก็หน้าสลด เพราะไม่อยากให้ใครฆ่าสัตว์ วีระล้อว่ามานีเป็นนักอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่วนเพชรรู้สึกฉงนที่เห็นมานีไม่อยากให้ใครฆ่าสัตว์ เขาคิดว่าบางครั้งคนเราก็จำเป็นต้องฆ่าสัตว์เพื่อเลี้ยงชีวิตของตน แต่เพชรอยากเอาใจมานี จึงสัญญาว่าจะไม่ฆ่าสัตว์ และขอสมัครเป็นลูกสมุนของมานี

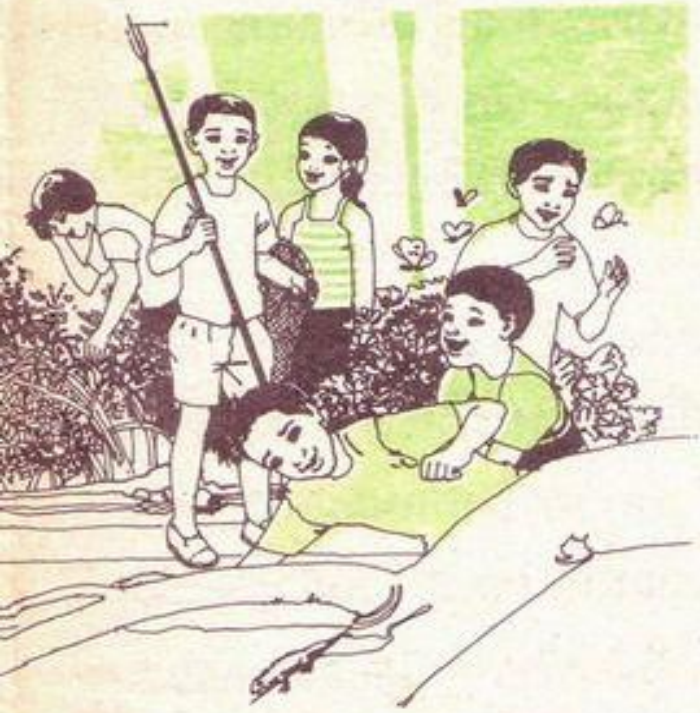

พอมาถึงป่าสงวน มีต้นไม้สูงสล้าง ชูยอดสลอนเขียว

ชอุ่มน่าดูมาก ข้างล่างมีไม้พุ่มออกดอกไสว ส่งกลิ่นหอมตลบ ผีเสื้อหลายตัวบินฉวัดเฉวียนไปมา เสียงจักจั่นร้องประสานกันดังก้องป่า พอพวกเด็ก ๆ เดินมาเป็นขบวน ส่งเสียงคุยกันจ้อกแจ้ก จักจั่นก็หยุดร้องทำให้ป่าเงียบสงัด ได้ยินแต่เสียงใบไม้ไหวเพราะแรงลม ชูใจเก็บดอกไม้ที่หล่นอยู่ใต้ต้นมาเสียบผมเล่น ปิติกับมานะไล่สกัดจับกิ้งก่าอย่างสนุกสนาน แต่จับมันไม่ทันสักที ส่วนมานีเดินขนาบมาข้างเพชร เพราะเกรงว่าเพชรจะเผลอใช้ฉมวก เด็ก ๆ พากันเล่นสนุกหลายอย่าง บางครั้งก็พากันร้องรำทำเพลง ใครมีวิธีเล่นอะไรสนุกก็นำมาเล่นกันสารพัด บางครั้งก็จับฉลากไม้สั้นไม้ยาว หาคนขึ้นต้นเล่นต่อคำ

สักครู่ เพชรก็เสนอความคิดขึ้นว่า ควรจะไปเที่ยวที่วัดร้าง เพราะมีอะไร ๆ น่าสนใจมากและอยู่ไม่ไกลนัก เขาเคยไปสถานที่แห่งนั้นกับพ่อครั้งหนึ่ง เมื่อพ่อของเขาไปจับไก่ป่า ทุกคนก็เห็นดีด้วยและตกลงจะไปเที่ยววัดร้าง เผื่อจะได้ผจญภัยเล็ก ๆ น้อย ๆ บ้าง

เพชรพาคณะเดินตัดออกจากเขตป่าสงวน ไม่ช้าก็มาถึงวัดร้าง เด็ก ๆ มองเห็นเจดีย์ใหญ่ปรักหักพัง มีเศษอิฐกองมหึมาอยู่ตรงฐานเจดีย์ เถาวัลย์ขึ้นคลุมจนดูรกรุงรังไปหมด แต่ก็พอมองเห็นลวดลายที่สลักเสลาไว้อย่างงดงาม พวกเด็ก ๆ พากันเดินดูไปรอบ ๆ ปิติบ่นว่า ไม่มีพระพุทธรูป

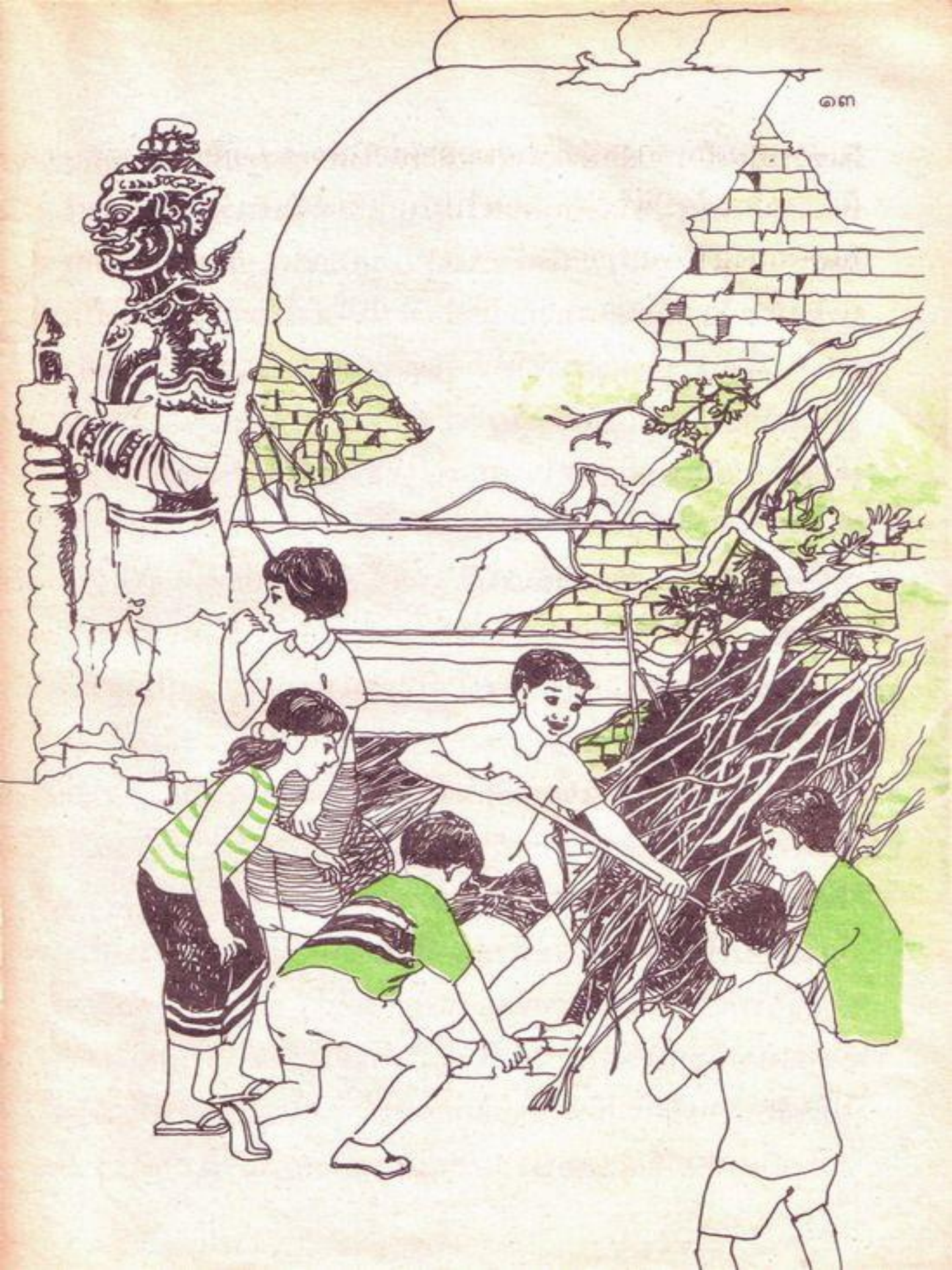

มีแต่รูปปั้นเป็นรูปยักษ์ที่เก่าและชำรุด หน้าของรูปปั้นยักษ์ถมึงทึงน่ากลัวมาก ชูใจเป็นคนขวัญอ่อน เห็นแล้วก็กลัวจนต้องยึดแขนมานีไว้ เคราะห์ดีที่เป็นเวลากลางวัน แม้จะเป็นเวลาบ่ายมากแล้ว แสงแดดก็ยังมีอยู่ ทำให้ไม่น่ากลัวนัก ถ้าเป็นเวลาค่ำคืน ชูใจคงผวาวิ่งหนีเตลิดเปิดเปิงไปแล้ว มานีไม่กลัวรูปปั้นยักษ์ แต่กลัวกองอิฐและหินจะพังทลายลงมา ส่วนเด็กผู้ชายรู้สึกพออกพอใจมาก จึงวิ่งดูตรงนั้นตรงนี้ชุลมุนตลอดเวลา ปิติสังเกตเห็นรอยเท้าม้าเหยียบย่ำอยู่ทั่วไป ก็รู้ว่ามีคนมาแถวเจดีย์แห่งนี้เสมอ ถ้าเจ้าแก่ยังอยู่เขาคงจะได้ขี่มันมาเที่ยวบ่อย ๆ

เพชรเห็นฐานเจดีย์ด้านหนึ่งเป็นช่องมีเถาวัลย์คลุมอยู่ จึงใช้ฉมวกตวัดเอาเถาวัลย์ออก ก็มองเห็นเป็นช่องลึกเข้าไป เขาจึงร้องเอะอะบอกให้เพื่อน ๆ มาดู ทุกคนมายืนออกันอยู่ที่ปากอุโมงค์ ในนั้นมีแสงสว่างสลัว ๆ ดูไม่น่ากลัวอะไร วีระจึงชวนเพื่อน ๆ เข้าไป พอพวกเด็ก ๆ เดินทยอยเข้าไปหมดทุกคน อิฐกองมหึมาที่อยู่ด้านนอกตรงปากอุโมงค์ก็พังทลายลงมาปิดปากช่องทันที ทุกคนตกใจจนขวัญหนีดีฝ่อ ต่างหันไปพยายามกวาดเศษอิฐออกจากปากอุโมงค์ เพชรใช้ฉมวกงัดกองอิฐก็ไม่เขยื้อน เมื่อไม่มีหวังจะออกไปได้ ชูใจตีโพยตีพายว่าไม่ควรเข้ามาเลย ปิติปลอบว่าคงจะมีทางออกทางอื่น

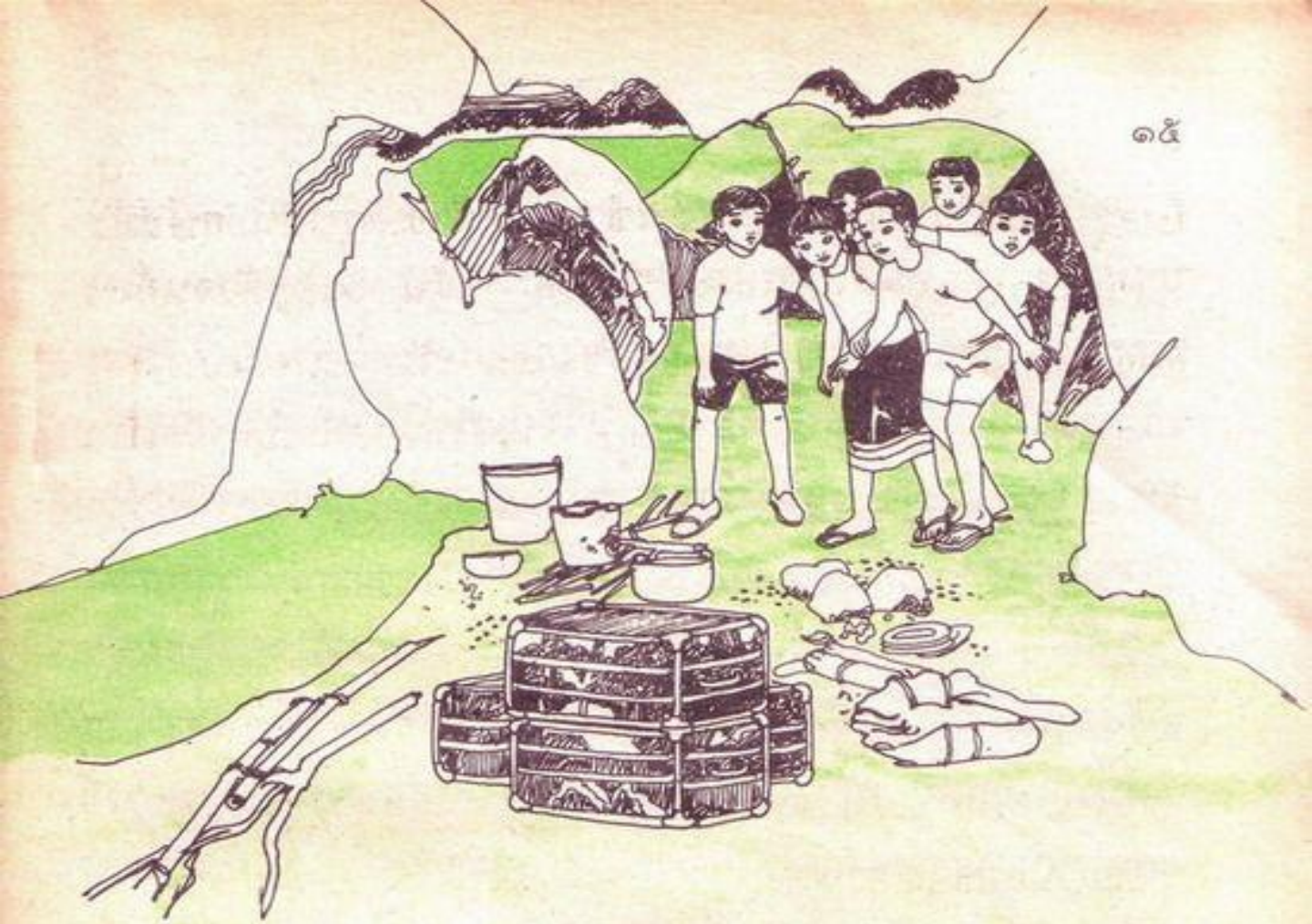

“อิฐพังลงมาปิดปากช่องอุโมงค์แล้ว แต่ในนี้ก็ยังมีแสงสว่างพอมองเห็นอยู่ แสดงว่าต้องมีช่องทางอื่นอีก” วีระพูด เขามองเห็นชูใจและมานีมีท่าทางหวาดกลัว จึงหัวเราะพลางพูดว่า “ชูใจกับมานีอย่าตกอกตกใจไปเลย พวกพี่จะพากลับบ้านได้อย่างปลอดภัยแน่นอน”

เพชรร้องว่า “มดกัด” แล้วก้มลงลูบเท้าสลัดเอามดออก วีระก้มลงพิจารณาดูมดที่พื้นอุโมงค์ เขาเห็นมันเดินเป็นแถวเข้าไปด้านใน จึงพูดว่า “เราต้องเดินตามมดนี่ไป เผื่อจะพบทางออกทางอื่น มานะจูงมานีกับชูใจตามมา

ปิติกับเพชรเดินตามหลัง คอยคุ้มครองน้องผู้หญิงทั้งสองคนนะ" พูดจบเขาก็ผิวปากเป็นเพลงปลุกใจทำให้คนอื่นขวัญดีขึ้น วีระคอยสังเกตขบวนมดเป็นระยะ ๆ เท่าที่พอจะมองเห็นได้ และเดินนำเพื่อนตามแนวมดไป ทุกคนรู้สึกฉงนที่เห็นว่าอุโมงค์นั้นค่อย ๆ กว้างออกจนเป็นห้องโถงรูปกลมขนาดใหญ่ มีแสงสว่างลอดเข้ามาได้มากขึ้น เด็กมองไปรอบ ๆ เห็นหีบเหล็กเก่า ๆ หลายใบ สนิมจับเกรอะกรังวางซ้อนกันอยู่ข้างผนัง มีข้าวของเครื่องใช้ เช่น เตา หม้อข้าว ถังปลาสติกและอื่น ๆ หลายอย่างวางเกลื่อนกลาด แสดงว่ามีคนอาศัยอยู่ พวกเด็ก ๆ ยิ่งรู้สึกอกสั่นขวัญหาย กลัวคนที่อยู่ในอุโมงค์จะคิดว่าพวกเขาเป็นขโมย แล้วอาจจับตัวกักขังไว้ วีระรีบเดินตามขบวนมดไปโดยเร็ว ไม่มีใครสนใจดูอย่างอื่น ต่างมุ่งหน้าหาทางออกไปให้พ้นอุโมงค์

มาถึงที่แห่งหนึ่ง ขบวนมดแยกเป็นหลายสายลดเลี้ยวไปตามซอกหิน วีระตัดสินใจตามขบวนมดไปทางที่สว่างกว่า เขาตัดสินใจถูก เพราะไม่ช้าก็มาถึงปากอุโมงค์อีกด้านหนึ่ง มีกิ่งไม้วางประกบปิดปากช่องไว้ เด็กผู้ชายช่วยกันดึงกิ่งไม้ออก ทันใดนั้น พวกเด็ก ๆ ได้ยินเสียงขู่ฟ่อ ๆ ใกล้ ๆ พอหันไปดูก็เห็นงูจงอางตัวใหญ่ชูคอแผ่แม่เบี้ยสูงเกือบเสมอศีรษะของวีระ ทุกคนตกใจแทบสิ้นสติ ไม่รู้จะทำอย่างไร ต่างยืนนิ่งไม่

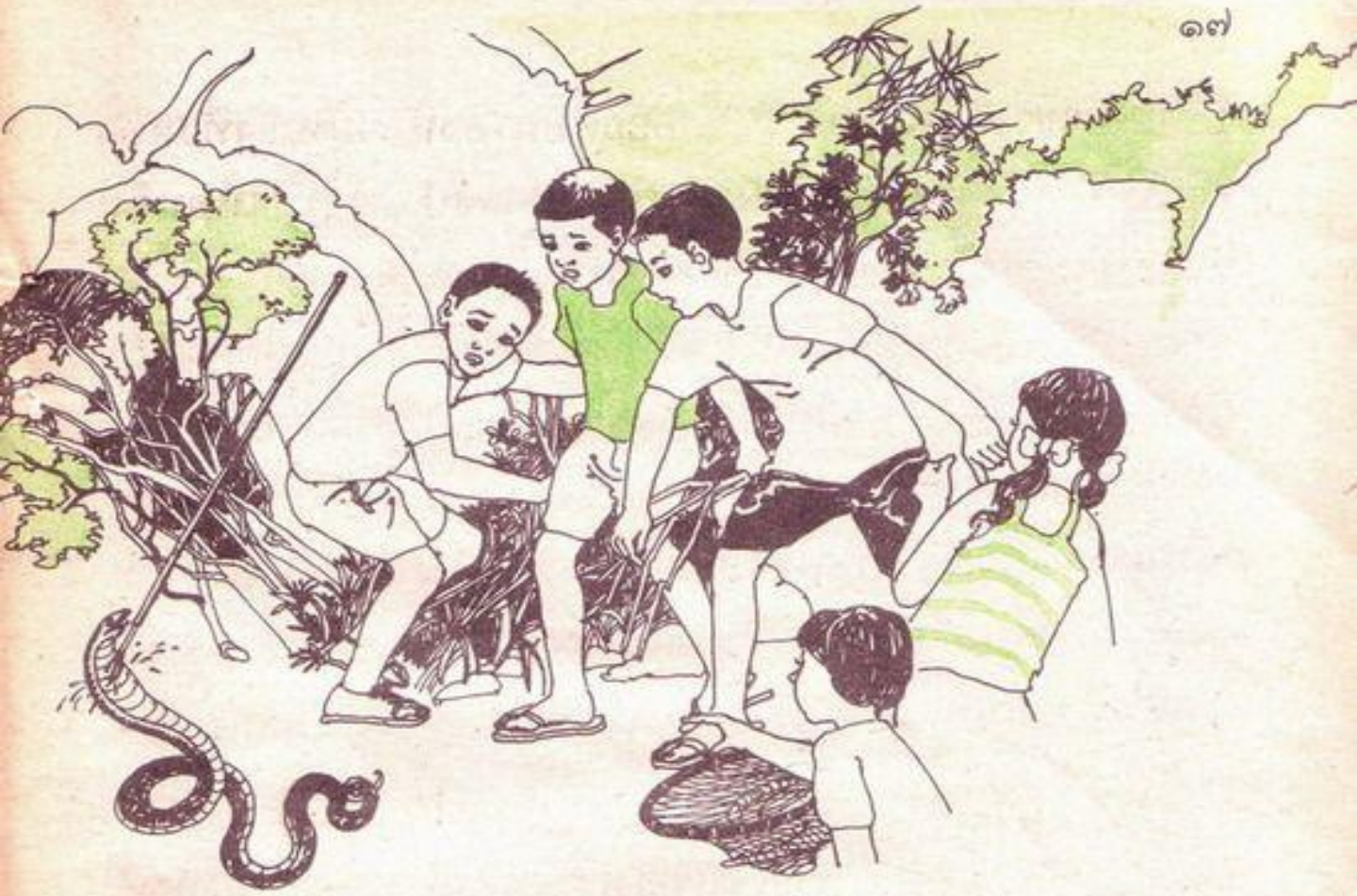

กล้าขยับเขยื้อน เพชรได้สติก่อนเพื่อน รีบพุ่งฉมวกเสียบทะลุคอของมันอย่างแม่นยำ ฉมวกติดแน่นอยู่กับคองู พวกเด็กไม่รอช้าพากันวิ่งออกจากอุโมงค์อย่างไม่คิดชีวิต เพชรลืมสวิงไว้ที่ปากอุโมงค์นั่นเอง

พอพ้นเขตวัดร้าง ต่างหยุดยืนหอบด้วยความเหน็ดเหนื่อย ยังไม่ทันจะพูดอะไรกัน ก็ได้ยินเสียงผัวะเผียะอยู่เบื้องหลัง เด็ก ๆ ก็ออกวิ่งหนีกันอีก วีระวิ่งตามหลังเพื่อคุ้มกันภัยให้เพื่อน ๆ เท่าที่จะทำได้ พวกเขาไม่กล้าเหลียวหลังหรือแม้แต่จะชำเลืองดู จนกระทั่งมาถึงบริเวณป่าสงวน

เห็นว่าปลอดภัยแล้วจึงหยุดพักเหนื่อย ต่างเข็ดขยาดและตั้งใจว่า จะไม่เหยียบย่างมาที่วัดร้างแห่งนี้อีกเลย

"เราจะต้องไม่แพร่งพรายให้ใครรู้ว่าเรามาที่นี่นะ" วีระกำชับเพื่อน ๆ ทุกคนก็รับคำ เพชรขอโทษมานีที่เขาผิดสัญญาว่าจะไม่ฆ่าสัตว์ แต่ก็ต้องฆ่างู และขอโทษเพื่อนทุกคนที่ชวนไปเที่ยวในที่มีอันตราย เพื่อน ๆ ไม่มีใครโกรธเพชร กลับขอบใจที่ฆ่างูได้ทำให้ทุกคนปลอดภัย เมื่อพ้นอันตรายมาแล้ว ทุกคนก็ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน พูดคุยถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาอย่างสนุกสนาน พอหายเหนื่อยเด็ก ๆ ก็พากันกลับบ้าน

แบบฝึก

๑. ทบทวนการผันอักษรสูง ผันด้วย ่ ้ รวมเป็น ๓ เสียง แต่ละคำมีความหมายแตกต่างกัน

ฝึกผันและจำความหมาย

นาบางแห่งน้ำแห้งจนดินแตกระแหง
ลูกข่างอยู่ข้างไข่ขาง (ไข่ขาง คือไข่แมลงวัน)
คนตระหนี่ไม่ชอบใช้หนี้ เราควรหนีให้ห่าง
ลุงข้ามขอนไม้ไปเก็บโป่งข่ามใต้ต้นมะขาม

๒.ฝึกอ่าน คำที่ใช้สระ –ัวะ เ–ียะ

เนื้อมะพร้าวขาวจั๊วะ ไม้หักดังผั๊วะ
ตีวัวดังผั๊วะเผียะ ถ่านในเตาแตกดังเปรียะ ๆ
อ่านหนังสือคล่องเปรี๊ยะ ตบยุงดังเพียะ
เจ้าจ๋อไต่เดียะขึ้นบนต้นไม้ บนเขามีต้นสนเกี๊ยะมากมาย

๓.ฝึกอ่าน คำไม่ประวิสรรชนีย์

สกัด	แสดง	ขบวน	ขโมย	สติ
ทลาย	สบาย	ชอุ่ม	ทยอย	ธนาคาร
อนุญาต	มหึมา	พยายาม	อนุรักษ์	ผจญภัย

ฝึกอ่าน คำไม่ประวิสรรชนีย์ที่ออกเสียงตามอักษรนำ

ฉมวก	ฉงน	สงวน	สวิง	ตลาด
ผวา	ผนัง	ถมึงทึง	สวัสดี	ปรอท

สนุกสนาน ขยับเขยื้อน ฉวัดเฉวียน เตลิดเปิดเปิง

๔. คำที่ออกเสียงสั้น ผันได้บางเสียงเท่านั้น

ฝึกอ่านและสังเกต การใช้คำในประโยค

คุณป้าค่ะ หนูกลับมาแล้วค่ะ
ที่เธอพูดน่ะ ฉันยังไม่เข้าใจเลยน่ะ
คนนั้นไงล่ะ ที่จะมาเป็นครูของเราล่ะ
เธอจ๊ะไปไหนจ๊ะ ฉันจะไปซื้อของจ๊ะ

๕. ฝึกใช้คำแทนชื่อผู้พูด ผู้ที่พูดด้วยและผู้ที่พูดถึง

วีระเล่าว่า "ฉันมีเพื่อนใหม่คนหนึ่ง เขาชื่อเพชร"
เพชรบอกวีระว่า "ฉันอยากเรียนหนังสืออย่างเธอบ้าง"
"ผมไม่มีธุระอะไรหรอกครับ" ปิติตอบลุงของวีระ

๖. อ่านและสังเกตประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ

ชูใจเป็นคนขวัญอ่อน (ประโยคบอกเล่า)
มานีไม่กลัวรูปปั้นยักษ์ (ประโยคปฏิเสธ)

บางครั้งในประโยคบอกเล่าอาจมีประโยคปฏิเสธอยู่ด้วย

มานีเล่าว่า "ชายคนหนึ่งให้ขนมฉัน แต่ฉันไม่ได้เอาของเขาหรอก"

บทที่ ๓

ที่งานสงกรานต์

"มานี วันนี้ไปเที่ยวงานสงกรานต์ไหมจ๊ะ" มานะชวนมานี

"ไปซิคะ ฉันอยากจะไปอยู่ทีเดียว พี่ไปขออนุญาตแม่นะคะ ฉันจะไปชวนชูใจ" ว่าแล้วมานีก็วิ่งปร๋อไปบ้านชูใจ

ไม่ช้า มานะ มานี และชูใจก็มาถึงบริเวณงานซึ่งจัดขึ้นภายในวัด มีคนมาเที่ยวงานมากมาย ต่างเบียดเสียดเยียดยัดเข้าไปชมการเล่นต่าง ๆ เด็กทั้งสามชวนกันไปชะเง้อดูการ

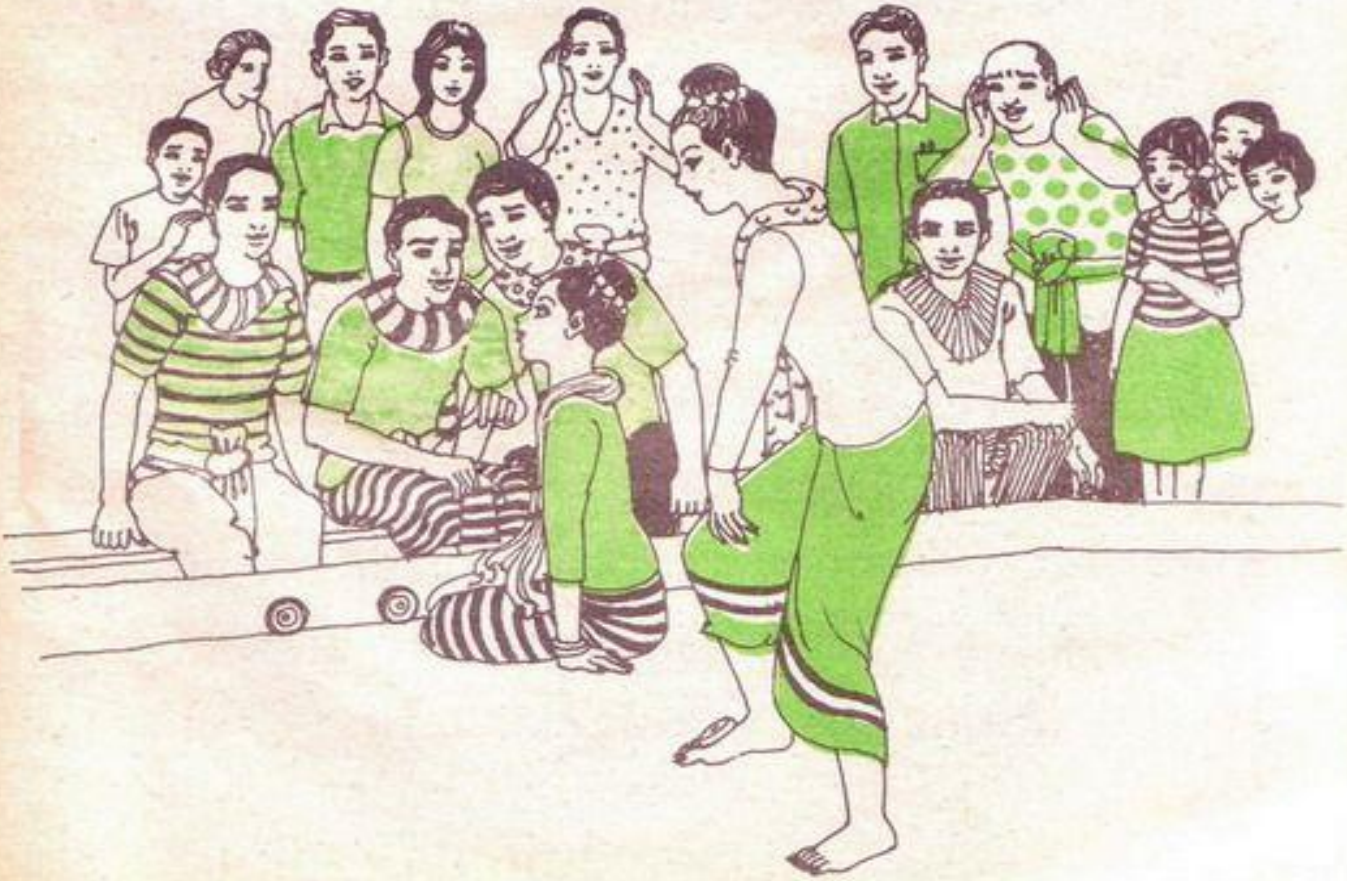

เล่นสะบ้า มานีกับชูใจชอบมาก เพราะทั้งสองฝ่ายมีฝีมือทัดเทียมกัน ยิงลูกสะบ้าได้แม่นยำทั้งคู่ ลูกสะบ้าก็มีคุณภาพ เพราะทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กลึงจนเกลี้ยงเกลา สีดำสนิท ลูกขนาดกะทัดรัด กลิ้งได้เร็วมาก คนเล่นแต่งตัวสวย ทั้งหญิงชายสวมเสื้อผ้าสีฉูดฉาด ต่างเล่นดีมีระเบียบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ทุกครั้งที่ผู้เล่นยิงลูกสะบ้าถูก คนดูจะปรบมือและไชโยโห่ร้องกันเกรียวกราว ยิ่งถ้าเป็นฝ่ายที่ตนถือหางอยู่ก็จะดีใจจนถึงกับลุกขึ้นมาเต้นแร้งเต้นกา มานีกับชูใจยืนดูเพลินเพราะน่าดูทั้งคนเล่นและคนดู ส่วนมานะรู้สึกเมื่อย เขายืนกระสับกระส่ายจนชูใจสังเกตเห็น จึงชวนมานีเดินไปดูการเล่นอย่างอื่น เด็กทั้งสามเดินผ่านวงตะกร้อไปถึงวงเล่นช่วงชัย ได้ยินเสียงคนเฮฮาก็จะเข้าไปดู แต่เห็นคนยืนเบียดเสียดเยียดยัดกันเหลือเกิน จึงเดินเลยไปนั่งฟังพิณพาทย์ซึ่งกำลังเล่นอย่างไพเราะ พิณพาทย์เล่นเพลงอยู่ครู่หนึ่งก็มีคนมาบอกให้หยุด เพราะพระกำลังจะเทศน์ เมื่อพระเทศน์จบกัณฑ์แล้วพิณพาทย์จึงเล่นต่อไป เนื่องจากวันนี้มีคนมาฟังเทศน์มาก ศาลาจึงดูคับแคบไป เนื้อที่บนศาลาไม่พอกับจำนวนคน ดังนั้นประชาชนที่ไม่ได้ขึ้นไปนั่งฟังเทศน์บนศาลา จึงพากันเดินเที่ยวดูร้านค้าในบริเวณวัด เมื่อพระเทศน์จบแล้วต่างก็พากันไปดูมหรสพที่ลานวัดต่อไป

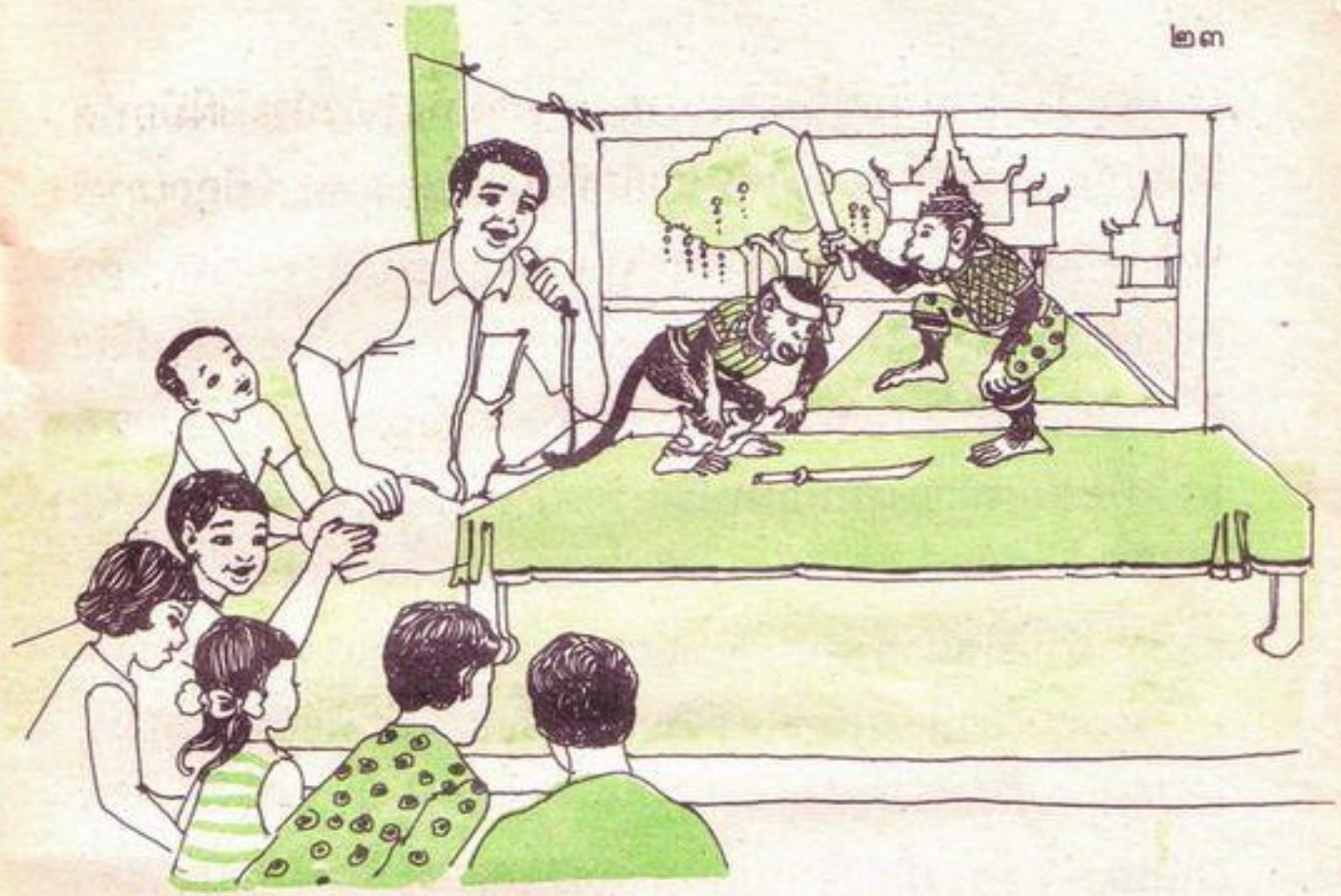

มานะได้ยินเสียงคนหัวเราะครื้นเครงอยู่อีกด้านหนึ่ง จึงชวนมานีกับชูใจไปดู ก็รู้ว่าละครลิงกำลังแสดง ลิงพระเอกกับลิงผู้ร้ายกำลังต่อสู้กันอยู่พัลวันบนเตียงหน้าเวที ทั้งคู่นุ่งกางเกงสีแดงแจ๊ด พระเอกสวมชฎาทำด้วยใบลาน ส่วนผู้ร้ายมีผ้าสีเขียวคาดหัวผูกเป็นโบห้อย และมีขนไก่ย้อมสีเหลืองเสียบที่ผ้าคาดหนึ่งอัน กางเกงที่ลิงผู้ร้ายนุ่งหลวมมากและยาวรุ่มร่าม เวลารบกันต้องเดินยักย้ายไปมา กางเกงก็หลุดลงมากองกับพื้น ลิงผู้ร้ายรีบก้มลงดึงกางเกงขึ้น ลิงพระเอกได้ทีเอาดาบกระดาษฟาดหัวดังโป๊ก ๆ เพิ่มความขบขันขึ้นเป็นทวีคูณ

จนคนดูฮากันลั่น เด็กทั้งสามชอบอกชอบใจมาก มานีนึกเวทนาลิงผู้ร้าย เพราะมัวห่วงแต่กางเกงอยู่ตลอดเวลา จึงถูกลิงพระเอกตีกระหน่ำอย่างทารุณ แต่ลิงผู้ร้ายก็ไม่แสดงอาการเจ็บปวด พอดึงกางเกงขึ้นมาแล้วก็แยกเขี้ยว ส่งเสียงคำรามใส่ลิงพระเอกแล้วต่อสู้กันใหม่ ในไม่ช้าลิงผู้ร้ายแพ้ถูกตีที่แสกหน้าเอามือกุมหน้าผากตกจากเตียงลงมานอนกลิ้งอยู่ที่พื้นเวที พอดีเสียงระฆังสัญญาณดังขึ้น เจ้าของละครลิงก็รูดม่านปิดฉาก ผู้คนจึงทยอยกันออกไปดูมหรสพอย่างอื่น

มานะ มานี และชูใจรู้สึกกระหายน้ำ มานะซื้อน้ำหวานแจกคนละถ้วย เมื่อดื่มเสร็จก็เดินเที่ยวกันต่อไป ที่ใต้ต้นไทรมีนักลำตัดประมาณห้าหกคนกำลังร้องลำตัดโต้ตอบกัน มีคนมุงดูอยู่มากจนเด็กทั้งสามมองไม่เห็นนักลำตัด ได้ยินแต่เสียงร้องฝ่ายชาย ร้องว่า

โอ้แม่เอวกลมผมยาว
เหมือนดอกไม้เพิ่งแรกแย้ม
ช่างงามหมดจดสดใส
เจ้าโฉมดรุณเอย

แม่กำลังเป็นสาววัยรุ่น
บานแฉล้มรับแสงอรุณ
กลิ่นก็ชื่นใจหอมกรุ่น
ระวังเนื้อระวังตัวอย่าให้
หมองมัวนะแม่คุณ

แล้วมีเสียงลูกคู่ร้องรับและกลองตีดัง โจ๊ะ พรึม พรึม โจ๊ะ พรึม พรึม

มานีกับชูใจรู้สึกเมื่อย จึงชวนมานะไปซื้อถั่วลิสงคั่ว แล้วมานั่งพักเหนื่อยที่ใต้ต้นพิกุล นั่งกินกันพลางคุยกันพลาง มานีเห็นถุงกระดาษถุงหนึ่งวางอยู่ที่โคนต้นพิกุล จึงหยิบมาคลี่จะใส่เปลือกถั่วลิสง ก็เห็นกระเป๋าใส่เงินอยู่ในถุงนั้น มานีจึงหยิบออกมาเปิดดู มีธนบัตรฉบับละหนึ่งร้อยบาทพับซ้อนกันอยู่ปึกหนึ่ง จึงปรึกษาหารือกับเพื่อน ๆ ว่าจะทำอย่างไรดี มานีเสนอความเห็นว่า ควรนำไปส่งให้เจ้าหน้าที่จัดงานสงกรานต์ประกาศหาเจ้าของ ชูใจกับมานะเห็นด้วย จึงพากันนำกระเป๋าใส่เงินไปมอบให้เจ้าหน้าที่พร้อมกับเล่า

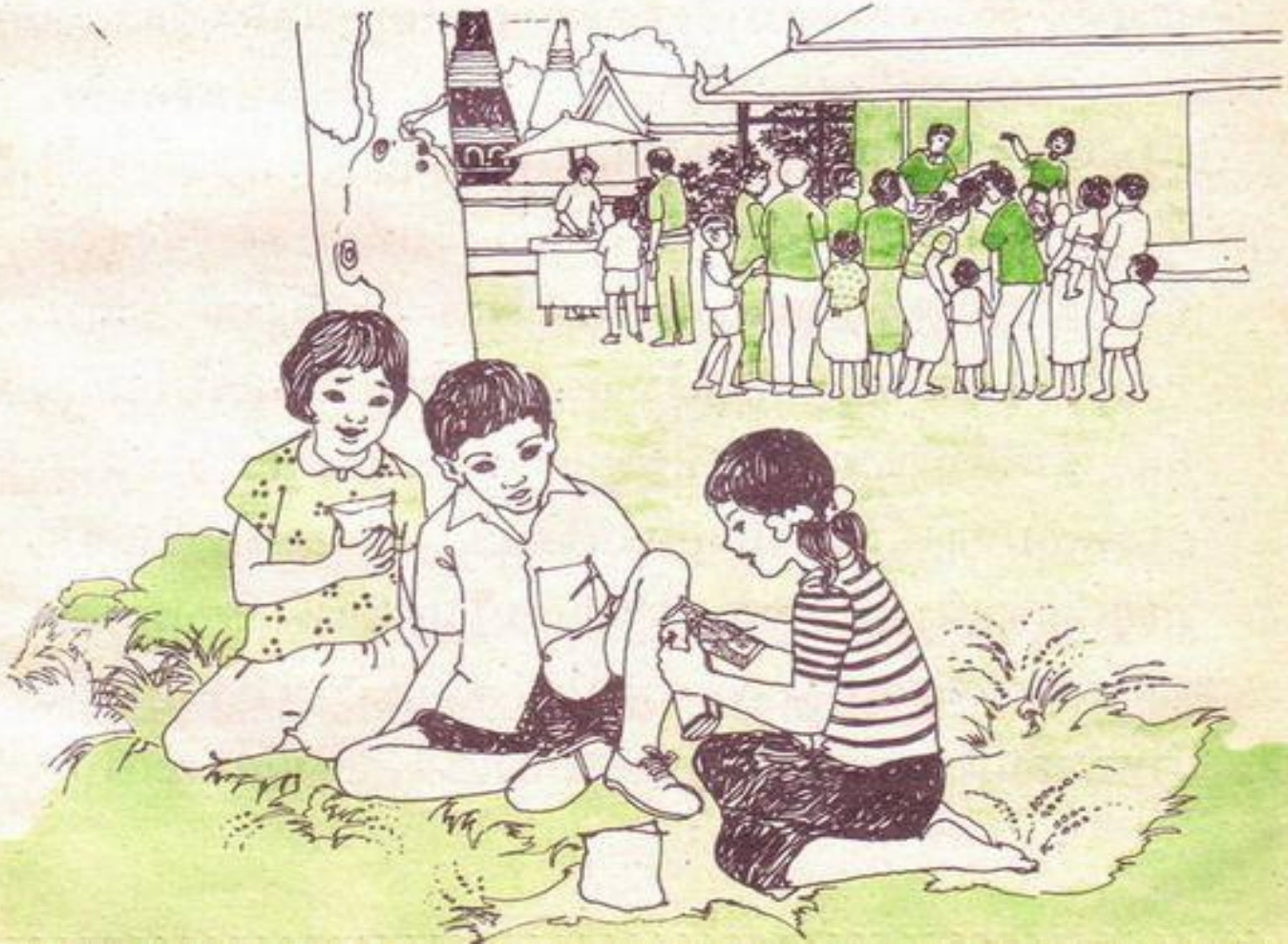

เรื่องให้ฟัง เจ้าหน้าที่ชมเชยเด็กทั้งสามว่า มีความซื่อสัตย์ดีมาก แล้วประกาศทางเครื่องขยายเสียงเพื่อให้เจ้าของมารับคืน สักครู่มีหญิงวัยกลางคนคนหนึ่งแต่งตัวภูมิฐาน วิ่งกระหืดกระหอบมาแจ้งว่าเป็นเจ้าของ แล้วขอรับกระเป๋าใส่เงินคืน เจ้าหน้าที่ซักถามถึงรูปพรรณสัณฐานของกระเป๋า หญิงคนนั้นก็บอกได้ถ้วนถี่ตลอดจนจำนวนเงินและของอื่น ๆ ที่มีอยู่ในกระเป๋านั้น และบอกว่าตนลืมไว้ใต้ต้นไม้เมื่อประมาณหนึ่งชั่วโมงที่ผ่านมานี้ แต่จำไม่ได้ว่าต้นอะไร เจ้าหน้าที่เห็นว่าหญิงคนนั้นสามารถบอกรายละเอียดได้ จึงคืนกระเป๋าให้

หญิงคนนั้นดีใจมาก ควักธนบัตรฉบับละหนึ่งร้อยบาทส่งให้มานะฉบับหนึ่ง แล้วบอกว่าให้แบ่งกัน เจ้าหน้าที่บอกให้มานะรับไว้ เพราะเป็นน้ำใจตอบแทนความซื่อสัตย์ ทั้งสามคนจึงยกมือไหว้รับเงินไว้ ผู้คนที่มายืนมุงดูพากันปรบมือแสดงความชื่นชมยินดีและบอกให้เจ้าหน้าที่ประกาศชื่อเด็กทั้งสามให้ทราบทั่วกัน

มานะ มานี และชูใจ รู้สึกอิ่มเอิบใจมาก และภูมิใจที่ตนได้รับการอบรมสั่งสอนมาให้เป็นคนมีความซื่อสัตย์ ทั้งทางบ้านและทางโรงเรียนได้ช่วยกันขัดเกลานิสัยของเขาให้เป็นคนดี จึงได้รับการยกย่องชมเชยเช่นนี้ ถ้าพ่อ แม่ ย่า และคุณครู ตลอดจนเพื่อน ๆ รู้ก็คงพากันชื่นชมยินดีด้วย

เสียงประกาศชื่อของมานะ มานีและชูใจ ทำให้ปิติซึ่งกำลังเดินเที่ยวอยู่อีกด้านหนึ่งของงานได้ยิน จึงวิ่งมาหา และแสดงความยินดีกับเพื่อนทั้งสาม แล้วชวนกันออกไปเดินดูงานกันต่อไปอีก พอเดินห่างออกมาจากกลุ่มคน ปิติก็กระซิบอย่างตื่นเต้นว่า มีคนถือฉมวกของเพชรที่พุ่งไปฆ่างูจงอาง มาเที่ยวถามว่าเป็นของใคร และถ้าใครบอกได้ว่าเจ้าของฉมวกเป็นใคร ก็จะให้รางวัลอย่างงาม แต่ปิติแกล้งทำเฉยเสีย เพราะอาจจะเป็นพวกที่ซ่อนอยู่ในอุโมงค์มาสืบดูว่า ใครบังอาจเข้าไปในอุโมงค์ ถ้าพวกนั้นรู้ว่าเป็นใคร อาจจะทำอันตราย

ก็ได้ มานะ มานีและชูใจเห็นด้วย จึงชวนกันไปบ้านวีระเพื่อบอกให้วีระและเพชรรู้ตัว จะได้ปิดเรื่องนี้เงียบไว้เป็นความลับไม่แพร่งพรายให้ใครรู้เป็นอันขาด มิฉะนั้นพวกเขาอาจจะมีอันตราย

แบบฝึก

๑. ฝึกอ่าน คำที่สะกดด้วย ณ

มั่งมีทวีคูณ	ทารุณเป็นบาป
งานมีคุณภาพ	ต้องทราบหลักเกณฑ์
โบราณว่าไว้	ที่ในบริเวณ
มณฑปให้เว้น	เล่นพิณพาทย์ดัง
รูปพรรณสัณฐาน	ไม่นานก็พัง
พระเทศน์ให้ฟัง	ไว้ตั้งหลายกัณฑ์

๒. อักษรต่ำและอักษรสูง เมื่อผันด้วย ้ แล้วรวมกันจะได้ครบ ๕ เสียง และมีความหมายแตกต่างกัน

คาง ค่าง ค้าง

ข่าง ข้าง ขาง

คาง ข่าง { ค่าง / ข้าง } ค้าง ขาง

ค้างคาวและค่าง อยู่ข้างลูกข่าง
เป็นแผลที่คาง ไข่ขางมากมาย

ซอง ซ่อง ซ้อง
ส่อง ส้อง สอง

ซอง ส่อง { ซ่อง / ส้อง } ซ้อง สอง

โจรร้ายส้องสุม จับกลุ่มเป็นซ่อง
เก็บของเข้าซอง สอดส่องอย่างดี
สองเรารู้เข้า บอกเจ้าหน้าที่
ทุกคนยินดี แซ่ซ้องสรรเสริญ

นา น่า น้า
หน่า หน้า หนา

นา หน่า { น่า / หน้า } น้า หนา

ถึงคราวน้ำลด หมดหน้าทำนา
น้ำปลูกน้อยหน่า เนื้อหนาน่ากิน

๓. คำบางคำมีความหมายหลายอย่าง

ฝึกอ่านและสังเกต

เขาร้อยมาลัยได้หลายร้อยพวง
บางคนมีผมบาง
เมื่อคืนฉันคืนเงินที่เหลือให้พ่อ

๔. บางคำอ่านออกเสียงตัวสะกดของคำแรกเป็น อะ กึ่งเสียง จึงต้องออกเสียงคำนั้น ๓ ครั้ง

ฝึกอ่านและใช้คำแต่งประโยค (พูดหรือเขียน)

คุณภาพ	รูปพรรณ	สกปรก	พลเมือง
จักจั่น	ธนบัตร	อพยพ	ชนบท
ผลไม้	เวทนา	พัลวัน	วิทยุ

บางคำไม่ต้องออกเสียงตัวสะกดของคำแรกเป็น อะ กึ่งเสียง ให้ออกเสียงเป็นคำ ๆ

พิณพาทย์ หลักเกณฑ์ สัปดาห์ มรรยาท อาชญา

๕. คำหรือกลุ่มคำ เมื่อนำมาเติมในประโยคจะช่วยให้ประโยคมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

อ่านและสังเกต ฝึกใช้คำอื่นแทนคำที่ขีดเส้นใต้

เขาวิ่ง

เขาวิ่งกระหืดกระหอบ

พ่อขับรถ

พ่อขับรถเร็ว

ฉันคิดถึงเธอ

ฉันคิดถึงเธอมาก

ลิงพระเอกตีลิงผู้ร้าย

ลิงพระเอกตีลิงผู้ร้ายอย่างทารุณ

บทที่ ๔

จดหมายจากสุพรรณบุรี

๔๕/๗ หมู่ที่ ๓ ต. หนองโอง
อ. อู่ทอง จ. สุพรรณบุรี
วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

มานีเพื่อนรัก

ฉันดีใจที่โรงเรียนจวนจะเปิดเรียนแล้ว เพราะไม่ช้าฉันก็จะได้มาเรียนหนังสือกับเพื่อน ๆ อีก ฉันมานึกดูว่า นี่เพียงแต่แค่ไม่ได้พบกันสองเดือนเศษ ๆ ฉันยังคิดถึงเพื่อนมากอย่างนี้ ถ้าเรียนจบชั้น ป. ๖ เราคงต้องพลัดพรากจากกันไปคนละทิศละทาง บางทีอาจจะไม่ได้พบกันเลยตลอดชีวิต คิดแล้วใจหายนะเธอนะ

ที่จริงหลายปีแล้ว ฉันไม่ได้กลับมาบ้านที่สุพรรณบุรี ปีนี้ได้กลับมา พ่อกับแม่ดีใจมาก บอกว่าฉันโตขึ้นเยอะและชมว่าฉันดีขึ้นหลายอย่าง เช่นทำงาน

ประณีตขึ้น พูดจาเรียบร้อยไม่กระด้างก้าวร้าวอย่างเมื่อก่อน นี่ก็ต้องเป็นเพราะป้าและคุณครูอบรมสั่งสอนฉัน และเพราะฉันมีเพื่อนดี ๆ อย่างพวกเธอ เลยช่วยให้ฉันเป็นคนดีโดยอัตโนมัติจริงไหม

ฉันพบเพื่อนเก่าที่สุพรรณหลายคน เรานัดพบกันเสมอ ๆ ฉันมีเรื่องตลกจะเล่าให้เธอฟัง เพื่อนคนหนึ่งเขียนจดหมายเป็นกระดาษแผ่นเล็ก ๆ มานัดฉันว่า "พบกันที่หน้าศาลา วัดใต้ต้นพิกุล" ฉันนึกว่ามีวัดสร้างใหม่ชื่อวัดใต้ต้นพิกุล เที่ยวถามใคร ๆ เขาก็บอกว่าไม่มีวัดชื่อนี้ ที่แท้เพื่อนของฉันเขาเขียนหนังสือเว้นวรรคตอนผิด ถ้าเขาเขียนให้ถูกว่า "พบกันที่หน้าศาลาวัด ใต้ต้นพิกุล" ฉันคงไม่ต้องยุ่งยากฉันกับเพื่อน ๆ ขี่จักรยานไปเที่ยวกันหลายแห่ง นี่ถ้าปิดภาคเรียนคราวหน้า ฉันต้องขออนุญาตคุณพ่อคุณแม่ของเธอพาเธอมาเที่ยวสุพรรณกับฉันแน่ ๆ เธอยิ่งชอบโบราณวัตถุอยู่ด้วย เธอจะได้เห็นโบราณวัตถุ และโบราณสถานหลายแห่งที่เธอปรารถนาจะได้เห็น โดยเฉพาะเจดีย์ยุทธหัตถีอนุสาวรีย์พิชิตสงครามที่น่าภาคภูมิของไทย (สำนวนของฉันเองนะนี่) พระมหากษัตริย์ไทยคือสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกระทำยุทธหัตถีกับแม่ทัพของข้าศึก เธอก็ทราบเรื่องราวตอนนี้ดีว่า แม่ทัพของข้าศึกต้องสิ้นชีพที่ตรงนั้น

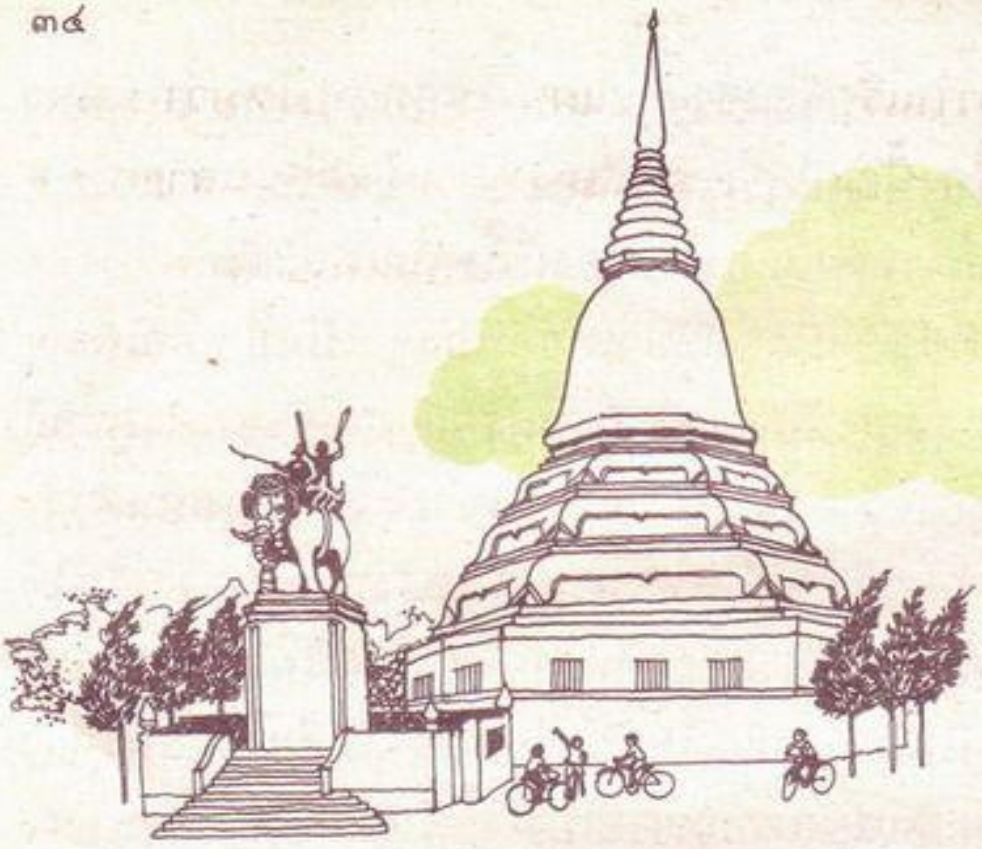

เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๑๓๕ (จำแม่นไหมล่ะ)และในวันสำคัญนี้ ทางราชการจะทำพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ฉันมีความเชื่อมั่นว่าดวงพระวิญญาณของพระองค์คงสถิตอยู่ที่นี่ เพื่อคอยปกป้องผืนแผ่นดินไทยให้รอดพ้นจากภยันตราย นอกจากนี้ยังมีวัดโบราณ และพระพุทธรูปเก่าแก่มากมาย บางแห่งก็น่าเสียดายที่มีพวกทุจริตตัดเศียรพระพุทธรูปไปขาย เห็นแล้วก็อนาถใจ

มานีจำเรื่องพลายชุมพลที่ยายของปิติเล่าให้พวกเราฟังได้ไหมจ๊ะ พลายชุมพลเป็นลูกชายของขุนแผน และขุนแผน

ก็เป็นตัวละครในเรื่องขุนช้างขุนแผน เธอทราบไหมว่า แหล่งกำเนิดของเรื่องนี้อยู่ที่สุพรรณนี่เอง แม้แต่ถนนสายต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีชื่อตามตัวละครในเรื่องนี้ทั้งนั้นแหละจ้ะ

อำเภอที่ฉันอยู่นี้ คืออำเภออู่ทอง เป็นอำเภอเล็ก ๆ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของดอนเจดีย์ เธอฟังดูชื่อก็แล้วกัน อู่แปลว่าอะไร ทองแปลว่าอะไร ฉะนั้นคำว่าอัตคัดขาดแคลน จึงไม่มีในพจนานุกรมของชาวอู่ทอง (ไม่ได้โม้นะ อย่าค้อน) เอามือคุ้ยดินตรงไหน ก็มีทองงอกขึ้นมาที่นั่น (ตอนนี้โม้จ้ะ อย่าเชื่อนะ) แต่ตอนนี้เสียอยู่อย่างเดียว อากาศร้อนจัดจนฉันแทบจะเป็นบ้า น้ำในแม่น้ำข้างบ้านแห้งและบางแห่งก็ขุ่นข้น เวลาจะตักน้ำต้องไต่ลงจากตลิ่งที่ค่อนข้างชัน พอดินเปียกแฉะเข้าก็ลื่น ฉันเคยลื่นหัวเข่าถลอกและช้ำอยู่หลายวัน พ่อของฉันทำงานต้องถอดเสื้อทุกที เวลาฉันขี่จักรยานไปตลาดต้องสวมหมวกกันแดดที่ปีกกว้างและคับ ๆ (หมวกคับกันมันปลิวไปตามลมไงล่ะ) เออ! ฉันนึกออกแล้ว ฉันจะซื้อหมวกไปฝากเธอดีกว่า เผื่อไปเที่ยวไกล ๆ เธอจะได้สวมกันแดด คนที่นี่เขาสานหมวกขายกัน สินค้าหัตถกรรมส่วนใหญ่เป็นพวกเครื่องสานต่าง ๆ แหม! ฉันชักจะหมดเรื่องคุยแล้วซิ เพราะเธออาจจะเคยอ่านเรื่องเมืองสุพรรณมาแล้ว แต่ถึงอย่างไรฉันก็รู้ว่าเธอถือภาษิต รู้ไว้ใช่

ว่าใส่บ่าแบกหาม จริงไหมจ๊ะ

เธอไปเที่ยวงานสงกรานต์หรือเปล่าจ๊ะ ถ้าฉันอยู่ด้วยคงชวนกันเที่ยวอุตลุดเหมือนอย่างเคย ฉันอยู่ที่สุพรรณสนุกดีเหมือนกัน ไปขนทรายเข้าวัดเสียหลายถัง พระท่านจะใช้ถมบ่อร้าง มีเพื่อนมาท้าให้ฉันเล่นสะบ้าแข่งกับเขา ฉันเล่นเสียจนเข่าช้ำ ปรากฏว่าแพ้ราบคาบเพราะไม่ได้เล่นเสียนานอ้อ! ฉันได้ไปเที่ยวถ้ำละว้าที่จังหวัดกาญจนบุรีด้วยนะ ถ้ำมืดมากต้องจุดตะเกียงเข้าไปดู ข้างในสวยจังเลย เสียดายที่ฉันไม่มีกล้องถ่ายรูป จะได้ถ่ายมาอวดเธอ ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อย สลับซับซ้อนหลายคูหา มีชื่อประจำแต่ละคูหา

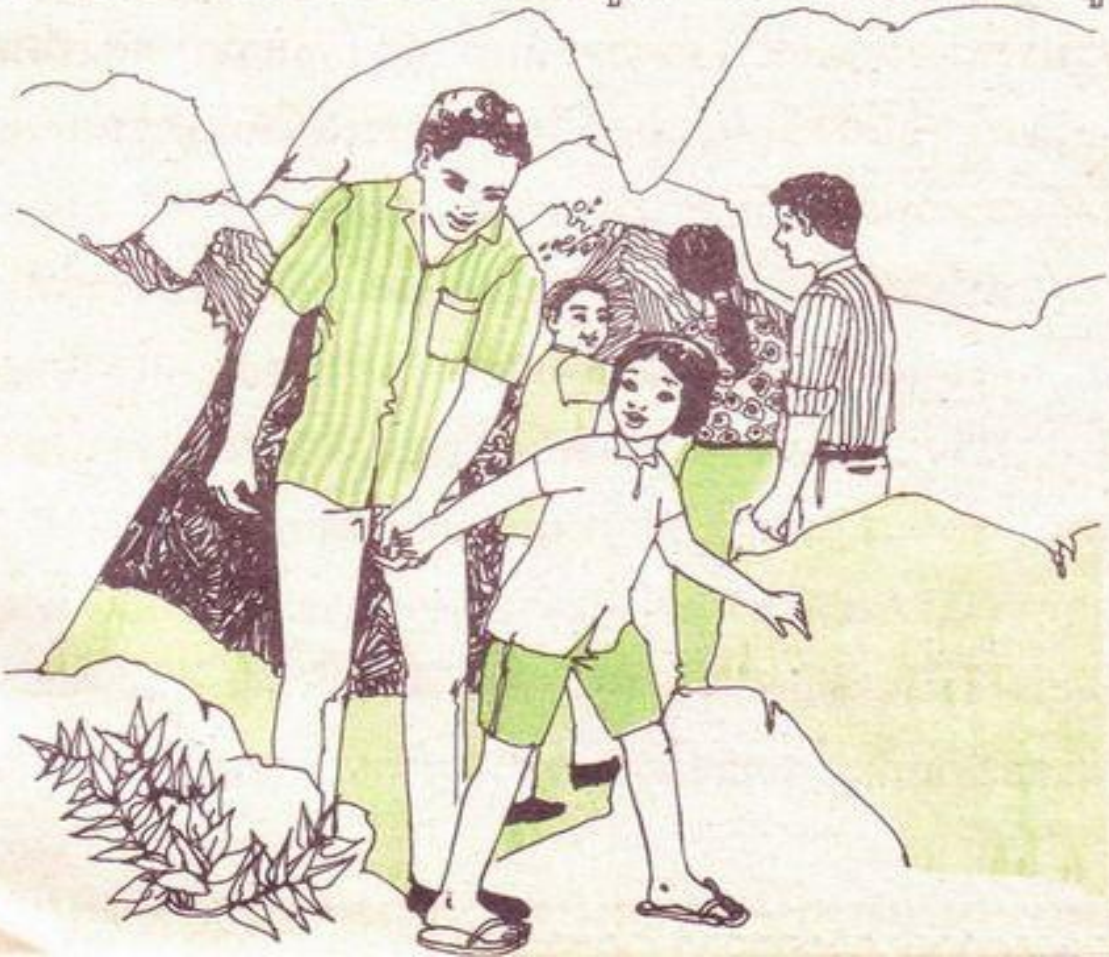

เสียด้วยซิ เช่น ห้องพระ ห้องท้องพระโรง ห้องสรงสนาน ห้องดนตรี ฉันชอบห้องดนตรีมาก เพราะมีหินย้อยเรียงกันยาวสั้นตามลำดับ พอเอาไม้เคาะจะมีเสียงดังสูง ๆ ต่ำ ๆ เหมือนเสียงดนตรี ฟังเพราะดีจริง ๆ เธอมาเห็นคงตื่นตะลึงในความงาม จนไม่อยากออกจากถ้ำเชียวละ มีอยู่ตอนหนึ่งตะเกียงดับ ในถ้ำมืดตื๊ดตื๋อ ถ้าต้องอยู่เช่นนั้นนาน ๆ ฉันคงตาบอดแน่ โชคดีมีคนจุดไฟขึ้นได้เร็ว เลยค่อยยังชั่ว ค่อยหายใจทั่วท้องหน่อย

อีกไม่ช้า ฉันจะกลับมาเรียนหนังสือกับเธอแล้ว เธออยากได้อะไรบ้างจ๊ะ ฉันจะซื้อมาฝาก ที่สุพรรณบุรีมีชื่อทางทำปลาแห้งแต่เธอก็ไม่ชอบ ฉันตั้งใจจะซื้อมาฝากคุณพ่อคุณแม่ของเธอ ลุงของพี่วีระ ย่าของชูใจและยายของปิติบ้าง (ตามกำลังทรัพย์)

วันนี้ขอจบแค่นี้นะจ๊ะ ฉันเพิ่งเขียนจดหมายยาว ๆ ครั้งนี้เป็นฉบับแรก แต่ถึงอย่างไรคุยทางจดหมายสนุกสู้คุยกันด้วยปากไม่ได้ เมื่อพบกันฉันคงมีเรื่องสนุก ๆ เล่าให้เธอและเพื่อนฟังอีกเยอะแยะ

รักและคิดถึง

ดวงแก้ว ใจหวัง

"อ่านจดหมายของใครจ๊ะ มานี นั่งอมยิ้มอยู่คนเดียว"

"จดหมายของดวงแก้วค่ะแม่ ปิดภาคเรียนเขากลับไปบ้านที่จังหวัดสุพรรณบุรีค่ะ" มานีตอบพลางยิ้มกับแม่

"น่ารักจริง" แม่พูดแล้วนั่งลงใกล้ ๆ "รู้จักเขียนจดหมายส่งข่าวคราวถึงกัน โอ้โฮ! เขียนยาวเสียด้วย"

"เขาเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่สุพรรณให้ฟังค่ะ แล้วยังเล่าเรื่องไปเที่ยวถ้ำละว้าที่จังหวัดกาญจนบุรี น่าไปเที่ยวเหลือเกินค่ะแม่ ดวงแก้วบอกว่าปิดภาคเรียนคราวหน้า เขาจะมาขออนุญาตให้ฉันไปเที่ยวบ้านของเขา แม่จะอนุญาตไหมคะ"

แม่ยิ้ม "ถ้าไม่ไปหลายวัน แม่ก็ไม่ขัดหรอกจ๊ะ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี จังหวัดแถบนั้นมีอะไร ๆ น่าดูหลายอย่าง เอาไว้ปรึกษากันตอนจวนจะปิดภาคเรียนดีกว่านะจ๊ะ บางทีแม่อาจจะไปเที่ยวกับลูกก็ได้"

"ถ้าแม่ไปด้วยก็ดีซีคะ พักบ้านดวงแก้วได้ค่ะแม่" มานีเสนอ

"เรายังไม่รู้จักมักคุ้นกับพ่อแม่ของเขา เกรงใจเขานะลูก รอดูก่อน อย่าเพิ่งตัดสินใจพูดอะไรเดี๋ยวนี้เลยนะจ๊ะ ว่าแต่มานีทำการบ้านเสร็จแล้วหรือยังล่ะ โรงเรียนจวนจะเปิดแล้วนะ"

"เสร็จแล้วค่ะแม่ ฉันอยากให้โรงเรียนเปิดเร็ว ๆ จะได้พบเพื่อน ๆ" มานีพูด แม่สังเกตเห็นเสื้อที่มานีสวมอยู่คับไป บางแห่งมีรอยปริเพราะมานีโตขึ้นมาก จึงบอกว่าวันหลังจะพามานีไปตัดเสื้อและกระโปรงใหม่ ตัวที่คับและปริหรือขาด แม่จะขยายและซ่อมให้ มานีดีใจมากพนมมือไหว้ขอบคุณแม่ แม่เห็นกิริยามารยาทของลูกแล้วก็ปลื้มใจ เพราะมานะและมานีเป็นเด็กดี ไม่อวดดีดื้อด้าน ทั้งไม่เคยทำให้พ่อแม่ผิดหวัง ซ้ำขยันขันแข็งทำการงานและตั้งใจเรียนโดยสม่ำเสมอ เพื่อนบ้านก็นิยมชมชอบ ตั้งแต่วันที่มานะมานีเก็บกระเป๋าใส่เงินได้แล้วคืนให้เจ้าของเป็นต้นมา เวลาพ่อหรือแม่ไปทางไหน ใคร ๆ ก็ยกย่องชมเชยว่ามีลูกดีเชิดหน้าชูตาพ่อแม่และวงศ์ตระกูล ทำให้พ่อแม่ภูมิใจมาก แม่คิดว่าถึงแม้จะปล่อยมานีไปพักกับดวงแก้วสักสองสามวันก็คงไม่เป็นที่หนักอกหนักใจพ่อแม่ของดวงแก้วแน่นอน

แบบฝึก

๑. คำบางคำออกเสียงได้ครบ ๕ เสียง แต่ละคำมีความหมายต่างกัน

เจ้าจ๋อตัวเก่งนุ่งกางเกงเดินเก้งก้างขึ้นไปบนเก๋งตีกระดิ่งดังเก๊ง ๆ

ฝึกอ่านและสังเกตความหมาย

กลองเล็กกลองใหญ่ กลองใหม่กลองแตก
มีเสียงแปลกแปลก กลองแตกดังตุ่ม
ตุ๊ม ตุ้มกลองใหม่ กลองใหญ่ ตุ้ม ตุ้ม
กลองเล็กดังตุม ตุ่ม กลองตกน้ำ

๒. ฝึกอ่าน คำที่สะกดด้วย ต และ ถ

ไม่ควรทุจริต ภาษิตว่าไว้
จะพิชิตใจ โดยอัตโนมัติ
ยุทธหัตถี นื่อนาถชัด
อุตลุดอึดอัด ล้วนวัตถุคม
งานหัตถกรรม ทำให้เหมาะสม
ประณีตคนชม ชื่อเสียงสถิตอยู่

๓. คำบางคำ ถ้าต้องการเขียนให้สั้นลง และอ่านรู้เรื่องเร็วขึ้น ต้องเขียนอักษรย่อ คือเขียนเฉพาะพยัญชนะบางตัว และใส่จุดข้างหลังพยัญชนะนั้น

ผ้า ๓ ม. ราคา ๔๐ บ.

(ผ้า ๓ เมตร ราคา ๔๐ บาท)

ฝึกอ่านและจำ

(๑) โรงเรียน	ร.ร.	(๖) ตำบล	ต.
(๒) พุทธศักราช	พ.ศ.	(๗) อำเภอ	อ.
(๓) เด็กชาย	ด.ช.	(๘) จังหวัด	จ.
(๔) เด็กหญิง	ด.ญ.	(๙) ประถมศึกษา	ป.
(๕) นางสาว	น.ส.	(๑๐) ชั่วโมง	ช.ม.

๔. เครื่องหมายที่ควรรู้จัก (จำชื่อเครื่องหมายและวิธีใช้)

(๑) _____ เรียกว่า สัญประกาศ ใช้ขีดใต้อักษรใต้คำ หรือข้อความที่ต้องการให้สังเกตเป็นพิเศษ

(๒) ( ) เรียกว่า นขลิขิต หรือ วงเล็บ ใช้กับ

ตัวเลข ตัวหนังสือ หรือข้อความที่กันไว้เป็นพิเศษต่างหาก

๕. คำหรือกลุ่มคำ เมื่อนำมาเติมในประโยค จะช่วยให้ประโยคมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

อ่านและสังเกต ฝึกใช้คำอื่น ๆ แทนคำที่ขีดเส้นใต้

ฉันมีเพื่อน

ฉันมีเพื่อนดี

มานีนุ่งกระโปรง

มานีนุ่งกระโปรงใหม่

ยายเล่าเรื่องพลายชุมพล

ยายของปิติเล่าเรื่องพลายชุมพล

บทที่ ๕

ฟังเรื่องสนุก

บ่ายวันหนึ่ง วีระกำลังคัดกล้วยไข่ใส่เข่ง เตรียมไว้ให้แม่ค้ารับไปขาย เขาเลือกหวีดี ๆ วางเรียงซ้อนกันจนเต็มเข่ง ได้หลายเข่งแล้ว ขณะที่กำลังทำงานเพลิน ได้ยินเสียงเจ้าจ๋อร้องเจี๊ยก ๆ มาแต่ไกล พอเงยหน้าขึ้นก็เห็นมานะ มานี ชูใจ ส่วนปิติกำลังเดินรั้งท้ายถือโซ่จูงเจ้าจ๋อมาด้วย บางครั้งมันไม่ยอมเดิน บางทีแกล้งเดินเฉไปทางอื่น ปิติต้องฉุดให้มันเดินตรง ๆ วีระทักทายเพื่อนทุกคนแล้วถามปิติว่า "ปิติจูงเจ้าจ๋อมาจากไหน" ปิติตอบว่า "พวกฉันเดินเข้าประตูมาก็เห็นเจ้าจ๋อนั่งอยู่ มันทำท่ามีพิรุธ ถืออะไรซ่อนไว้ข้างหลัง มานะเข้าไปดูใกล้ ๆ จึงรู้ว่ามันซ่อนลูกไก่เล็ก ๆ ตัวหนึ่งไว้ ลูกไก่ตัวนั้นขนหลุดหมดและตายเสียแล้ว สงสัยว่าเจ้าจ๋อคงจับถอนเล่นจนมันตาย ฉันเลยจูงมันมานี่"

วีระหันไปดุเจ้าจ๋อ "เจ้านี่ซักเกเรขึ้นทุกวัน จับลูกไก่ถอนขนจนตายไปหลายตัวแล้ว นี่ถ้าแม่ไก่เห็นคงไล่จิกอุตลุดดีละ ฉันจะผูกเจ้าไว้" ว่าแล้วเขาก็คว้าโซ่จากปิติ ไปผูก

เจ้าจ๋อไว้ที่โคนต้นขนุน เจ้าจ๋อเดินวนไปรอบ ๆ โซ่ก็พันต้นขนุน ทำให้เดินไม่ได้ มันจึงหยุดเดิน ทำหน้าเซ่อแล้วลงนอนกลิ้งเกลือกกับพื้นดิน

"วีระขยันจริง" มานะพูด "ที่บ้านของฉันปลูกผักสวนครัว รดน้ำเช้าเย็น บางวันก็พรวนดินบ้างเท่านั้น ฉันเลยไม่มีงานมาก ไม่เหมือนเธอกับปิติสนุกกับงานอยู่เกือบทั้งวัน ฉันนึกอยากจะมีสวนบ้าง จะได้ปลูกพืชหลาย ๆ อย่าง แล้วเก็บขายได้เงินเหมือนเธอ" วีระหัวเราะ ชวนเพื่อน ๆ นั่งเล่นตามสบาย ปิติกับมานะช่วยกันยกเข่งไปวางเรียงกัน มานีกับชูใจช่วยวีระเลือกกล้วยใส่เข่ง

"ฉันอยู่บ้านก็ช่วยย่าทำกระทงห่อหมก ส่งแม่ค้าที่ตลาด ย่าบอกว่า จะเก็บเงินไว้ให้ฉันเรียนหนังสือต่อจนถึงชั้นมัธยม" ชูใจพูด พอดีลุงเดินออกมาจากสวน เห็นเด็ก ๆ ช่วยกันทำงานแล้วก็ยิ้มด้วยความชื่นใจ ความสัมพันธ์อันดีต่อกันของเด็ก ๆ ทำให้ผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วย เมื่อวานซืน ลุงให้องุ่นพันธุ์ดีแก่พ่อของปิติไปลองปลูกที่สวน เด็ก ๆ เห็นลุงเดินมา ก็ทำความเคารพ ลุงทักทายทุกคนอย่างรักใคร่ และชมเชยว่าขยันดี ทั้งไม่ดูดาย รู้จักช่วยผู้อื่นทำงาน ปิติถามหาเพชร ลุงเล่าว่าความเป็นอยู่ในครอบครัวของเพชรดีขึ้นมาก เพราะความมานะพยายาม ขยันหมั่นเพียร และ

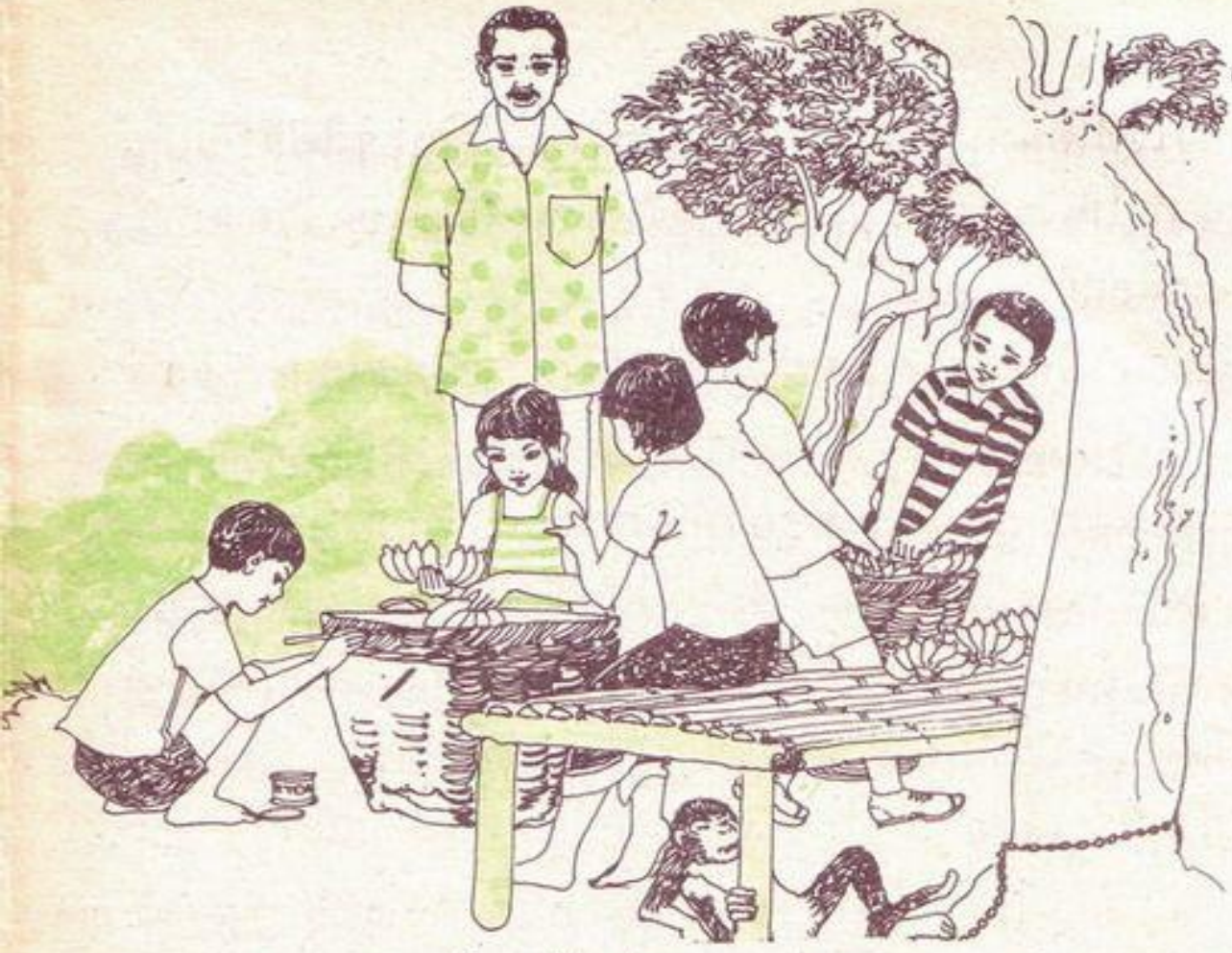

มัธยัสถ์ ขณะนี้เขาซื้อที่ดินจากลุงได้แปลงหนึ่ง ลุงโอนโฉนดให้เรียบร้อยแล้ว บ้านของเขาเล็ก ๆ แต่เขาบอกว่า มีความสุขเหมือนอยู่ในปราสาท ขณะที่ลุงกำลังคุยกับเพื่อน ๆ วีระเอาพู่กันจุ่มสีน้ำเงินไปทำเครื่องหมายกากบาทไว้ที่เข่ง เพื่อให้รู้ว่าเป็นเข่งของใคร ตรงไหนเปื้อนดินเลอะเทอะ เขาก็เอาผ้าชุบน้ำเช็ดออก จนเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงมานั่งกับเพื่อน ๆ

มานีพูดว่า “วันนี้ ฉันจะมาขอความกรุณาคุณลุงให้เล่าเรื่องขุนช้างขุนแผนให้พวกเราฟังค่ะ ดวงแก้วกลับไปเยี่ยม

บ้านที่สุพรรณ เขาเล่าว่า เรื่องขุนช้างขุนแผนเกิดขึ้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี พวกเราก็เลยอยากฟังค่ะ”

ลุงหัวเราะแล้วพูดว่า “เรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องยาวมาก ลุงจะเล่าเรื่องขุนแผนเมื่อตอนเป็นเด็กให้ฟัง แล้วให้พวกเจ้าไปหาหนังสืออ่านต่อเอาเอง แล้วลุงจึงเล่าเรื่องและท่องคำกลอนประกอบด้วยดังนี้

ขุนแผนเดิมชื่อพลายแก้ว เป็นบุตรของนางทองประศรี บิดาเป็นทหารชื่อขุนไกร ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สุพรรณบุรี มีคำกลอนที่เพราะมากตอนพลายแก้วเกิดดังนี้

ถึงฤกษ์งามยามปลอดคลอดง่ายง่าย ลูกนั้นเป็นชายร้องแว้แว้
พี่ป้าน้าอามาดูแล ล้างแช่แล้วก็ส่งให้แม่นม
ทาขมิ้นแล้วใส่กระด้งร่อน ใส่เบาะให้นอนเอาผ้าห่ม
ปู่ย่าตายายสบายชม เรือนผมน่ารักดังฝักบัว
เอาขึ้นใส่อู่แล้วแกว่งไกว แม่เข้านอนไฟให้ร้อนทั่ว
เดือนหนึ่งออกไฟไม่หมองมัว ขมิ้นแป้งแต่งตัวน่าเอ็นดู
พ่อแม่ปรึกษากับย่ายาย จะให้ชื่อหลานชายอย่างไรปู่
ฝ่ายตาตะแกเป็นหมอดู คิดคูณเลขอยู่ให้หลานชาย
ปีขาลวันอังคารเดือนห้า ตกฟากเวลาสามชั้นฉาย
กรุงจีนเอาแก้วอันแพรวพราย มาถวายพระเจ้ากรุงอยุธยา
ให้ใส่ปลายยอดพระเจดีย์ใหญ่ สร้างไว้แต่เมื่อครั้งเมืองหงสา
เรียกวัดเจ้าพระยาไทยแต่ไรมา ให้ชื่อว่าพลายแก้วผู้แววไว

ขุนไกรเสียชีวิตตั้งแต่พลายแก้วยังเล็กอยู่ เมื่อบิดาสิ้นชีวิตแล้ว มารดาจึงพาไปอยู่ที่กาญจนบุรี พลายแก้วเป็นเด็กดีอยากมีวิชาความรู้เหมือนบิดา มารดาจึงให้บวชเป็นสามเณรไปศึกษาหาความรู้กับพระอาจารย์ผู้เก่งกล้าวิชาการที่วัดสัมใหญ่ สามเณรแก้วมีความมานะอุตสาหะขยันหมั่นเพียรมาก ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนรู้เจนจบตามที่อาจารย์สอนทุกประการ จนอาจารย์สิ้นตำราทุกเล่ม สามเณรแก้วก็ปรารถนาที่จะเล่าเรียนให้มากยิ่งขึ้น จึงคิดจะไปศึกษาต่อกับพระอาจารย์ที่วัด

ป่าเลไลย สุพรรณบุรี คำกลอนตอนนี้มีว่า

คร้านั้นจึงโฉมเจ้าเณรแก้ว บวชแล้วร่ำเรียนด้วยเพียรหมั่น
ปัญญาไวว่องคล่องแคล่วครัน เรียนสิ่งใดได้นั่นไม่ช้าที
จนอาจารย์ขยาดฉลาดเฉลียว เณรเณรออกเกรียวอยู่ที่นี่
จะเปรียบเณรแก้วได้นั้นไม่มี บวชยังไม่ถึงปีก็เจนใจ
หนังสือสิ้นกระแสทั้งแปลอรรถ จนสมภารเจ้าวัดไม่บอกได้
ลูบหลังลูบหน้าแล้วว่าไป สิ้นไส้กูแล้วเณรแก้วอา
ยังแต่สมุดตำรับใหญ่ ฟื้นแต่หัวใจพระคาถา
กูจัดแจงซ่องสุมแต่หนุ่มมา หวงไว้จนชราไม่ให้ใคร
ความรู้นอกนี้ไม่มีแล้ว กูรักเณรแก้วจะยกให้
อยู่คงปล้นสะดมมีถมไป เลี้ยงโหงพรายใช้ได้ทุกตา
เณรแก้วได้ตำรับของท่านขรัว คิดถึงตัวอยากเรียนให้ยิ่งกว่า
วันหนึ่งจึงเข้าไปวันทา จะขอลาไปสุพรรณบุรี
ไปสืบหาวิชาเรียนต่อไป ท่านสมภารชอบใจหัวเราะรี่
ท่านวัดป่าเลไลยนั้นขยันดี กับสีกาทองประศรีรู้จักกัน
เณรแก้วจึงลามาหาแม่ ทองประศรีวิ่งแร่มารับขวัญ
พ่อเอ๋ยมาไยทำไมนั่น แม่ขาขรัวท่านให้ลูกมา
ร่ำเรียนจบแล้วท่านบอกให้ ว่าวัดป่าเลไลยดีหนักหนา
ว่ารู้จักมานานกับมารดา แม่จงพาลูกนี้ไปฝากไว้

สามเณรแก้วได้ศึกษาต่อที่วัดป่าเลไลยตามความปรารถนา และอุตส่าห์เล่าเรียนจนรู้สิ้นทุกอย่าง ต่อมาเมื่อพลายแก้วสึกจากสามเณรและเป็นผู้ใหญ่ ก็ได้ใช้วิชาความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมา ช่วยชาติบ้านเมือง ด้วยการเป็นทหารเหมือนบิดา ไปรบข้าศึกศัตรูได้ชัยชนะทุกครั้ง จนได้ตำแหน่งขุนแผนและได้เป็นเจ้าเมืองกาญจนบุรี

“นี่แหละหลานเอ๋ย จงจำไว้เถิดว่า ความขยันหมั่นเพียรทำให้คนเราได้รับความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา

เล่าเรียน หรือการประกอบกิจการงาน ต้องมีความขยันหมั่นเพียรและมานะอดทนจึงจะมีความเจริญต่อไปเบื้องหน้า พวกเจ้าเติบโตขึ้นจงจำคำพูดของลุงไว้ว่า ถ้าพวกเจ้าเจริญก้าวหน้า บ้านเมืองก็เจริญก้าวหน้าด้วย" เด็ก ๆ ขอบคุณลุงที่เล่าเรื่องขุนแผนให้ฟัง ต่างตั้งใจที่จะเป็นคนดีมีความขยันหมั่นเพียรเพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเอง และประเทศชาติ

แบบฝึก

๑. ฝึกอ่านชื่อปีไทย

๑. ปีชวด
๒. ปีฉลู
๓. ปีขาล
๔. ปีเถาะ
๕. ปีมะโรง
๖. ปีมะเส็ง
๗. ปีมะเมีย
๘. ปีมะแม
๙. ปีวอก
๑๐. ปีระกา
๑๑. ปีจอ
๑๒. ปีกุน

ฝึกอ่านชื่อเดือนไทย

เดือนที่	๑	เรียกว่า	เดือน อ้าย
”	๒	”	” ยี่
”	๓	”	” สาม
”	๔	”	” สี่
”	๕	”	” ห้า
”	๖	”	” หก
”	๗	”	” เจ็ด
”	๘	”	” แปด
”	๙	”	” เก้า
”	๑๐	”	” สิบ
”	๑๑	”	” สิบเอ็ด
”	๑๒	”	” สิบสอง

๒. ฝึกอ่าน คำที่สะกดด้วย ท ธ

มีสิ่งพิรุธ หยุดกากบาท
ที่หน้าปราสาท วิวาทใช่ไหม
จบชั้นประถม มัธยมเรียนไป
มัธยัสถ์เข้าไว้ ไม่ควรประมาท

๓. คำบางคำอ่านเสียงเหมือนกัน แต่เขียนต่างกัน และความหมายต่างกันด้วย

ฝึกอ่านและจำความหมาย

แม่ทำแกงบวดเลี้ยงในงานบวชพระ
เมื่อสึกจากเณรแล้วเขาก็ใช้วิชาที่ศึกษามารบกับข้าศึก
เขาไม่สนใจไยดีกับใยแมงมุมที่ติดอยู่ตามพวงลำไย
แม่ให้ฉันเด็ดขั้วพริกก่อนเอาไปคั่ว
มานีบอกว่าจะไปซื้อลูกหว้า

๔. การใช้คำหรือกลุ่มคำประกอบข้อความทำให้มีความหมายชัดเจนขึ้น

ฝึกอ่านและสังเกตการใช้คำ

"พี่มานะเห็นซองจดหมายของมานีไหมคะ ?"
"สีอะไร วางไว้ตรงไหน ?"
"ซองสีฟ้าที่วางไว้บนโต๊ะ"
"เห็นจ้ะ มันอยู่ในหนังสือบนตู้"

๕. อ่านคำอธิบายต่อไปนี้ แล้วฝึกแต่งประโยค
ประโยคคำถาม คือ ข้อความที่ใช้ถามผู้อื่นเมื่อ

ต้องการรู้อย่างใดอย่างหนึ่ง จะมีคำต่อไปนี้อยู่ในข้อความนั้นด้วย

ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม อย่างไร หรือไหม ฯลฯ จะมีเครื่องหมายปรัศนีย์ (?) ข้างท้ายข้อความหรือไม่มีก็ได้

ประโยคคำตอบ คือ ข้อความที่ใช้ตอบคำถามเพื่อให้ผู้ถามรู้เรื่อง บางครั้งจะมีคำตอบรับหรือปฏิเสธเพียงคำสั้น ๆ เช่น ค่ะ จ้ะ ครับ ไม่ใช่

อ่านและสังเกต ฝึกใช้ประโยคคำถามและคำตอบ

ถาม เจ้าจ๋อทำอะไร
ตอบ เจ้าจ๋อถอนขนลูกไก่
ถอนขนลูกไก่
ถาม วีระชอบไหม
ตอบ วีระไม่ชอบ
ไม่ชอบ
ถาม เจ้าจ๋อถูกทำโทษใช่ไหม
ตอบ ใช่จ้ะ เจ้าจ๋อถูกทำโทษ
ใช่จ้ะ

6. คำที่ใช้ในบทร้อยกรองมักจะมีความหมายหลายอย่าง เป็นไปตามเนื้อเรื่องและความคิดของผู้เขียน

อ่านและสังเกต ความหมายของบทร้อยกรองต่อไปนี้

"เรือนผมน่ารักดังฝักบัว" - ศีรษะและผมมีรูปทรงน่ารัก

"จนอาจารย์ขยาดฉลาดเฉลียว"- อาจารย์ยอมรับว่าเณรแก้วมีความฉลาดมากเหลือเกิน

"สิ้นไส้กูแล้วเณรแก้วอา" - อาจารย์มอบความรู้ให้เณรแก้วจนหมดสิ้น

"กูจัดแจงซ่องสุมแต่หนุ่มมา"- อาจารย์ได้เก็บรวบรวมวิชาความรู้ต่าง ๆ เอาไว้ตั้งแต่หนุ่ม

"อยู่คงปลันสะดมมีถมไป" - มีวิชาที่ใช้ป้องกันอันตรายจากคมอาวุธและคาถาที่ใช้ในการสะกดทัพ (ทำให้คนหลับ)

"ทองประศรีวิ่งแร่มารับขวัญ"- ทองประศรีรีบวิ่งมารับลูกด้วยความยินดี

๗. คำบางคำ ถ้าหากแบ่งช่วงคำผิด จะทำให้อ่านผิด

อ่าน สังเกต และเปรียบเทียบ

โฉนด	(ฉะ-โหนด	ไม่ใช่	โฉ-นด)
แปลง	(แปลง	,,	แป-ลง)
กากบาท	(กา-กะ-บาด	,,	กาก-บาด)
ปรารถนา	(ปราด-ถะ-หนา	,,	ปรา-รด-นา)
สามารถ	(สา-มาด	,,	สา-มา-รด)

บทที่ ๖

เพื่อนใหม่

เมื่อฟังเรื่องขุนช้างขุนแผนจบแล้ว เด็ก ๆ ก็ลาลุงกลับบ้าน วีระจึงชวนเพื่อน ๆ รวมทั้งเพชร ไปเดินเล่นที่ริมบึงชายทุ่ง ระยะนี้ฝนเริ่มตกชุก น้ำในบึงเต็มเปี่ยม บางแห่งที่ตลิ่งต่ำน้ำจึงล้นออกมาท่วมทุ่งนา อีกไม่นานชาวนาก็จะทำนาได้แล้ว มานีชี้ชวนชูใจให้ดูดอกบัวในบึง บางกอดอกสีแดง บางกอดอกสีม่วง ชูสล้างอยู่เหนือน้ำใสสะอาด นกกินปลาหลายตัวบินโฉบเฉี่ยวอยู่ไปมา นกกระยางยืนจ้องจับปลาอยู่ตามริมบึง ลมพัดผ่านเย็นสบาย ท้องฟ้าเป็นสีคราม ปุยเมฆสีขาวล่องลอยไปตามลม

ที่ริมบึง ฝั่งตรงกันข้ามกับที่เด็ก ๆ ยืนอยู่ มีชายคนหนึ่งสวมกางเกงขายาวและเสื้อแขนยาวสีกากี เขายืนหันหน้ามองไปทางด้านป่าสงวน วีระกระซิบบอกเพื่อน ๆ ว่า ระยะนี้ตอนเย็นเขาออกมาที่ริมบึงคราวใด มักจะเห็นชายผู้นี้ยืนอยู่ตรงนี้ทุกที ปิติออกความเห็นว่า อาจจะเป็นพวกลักลอบตัดไม้ก็ได้ ต้องคอยสังเกตดูให้ดี ขณะที่เด็ก ๆ กำลังกระซิบ

กระซาบกันอยู่ ชายคนนั้นก็หันกลับมาเห็นเข้า เขารีบเดินอ้อมบึงตรงมาที่กลุ่มเด็ก ๆ ทันที พอเข้ามาใกล้จึงแลเห็นว่าชายผู้นั้นมีร่างสูงใหญ่ ท่าทางใจดี เขาทักขึ้นว่า “สวัสดีเด็ก ๆ ฉันเห็นเธอออกมาเดินเล่นที่นี่เสมอ คงชอบธรรมชาติมากนะ” เพชรถามแซงขึ้นว่า “มาสำรวจสถูปหรือครับ” พอนึกขึ้นได้ว่าไม่ควรพูดแซงผู้อื่น เขาก็นึกเสียใจ ชายผู้นั้นทำหน้าฉงนย้อนถามว่า “สถูปอยู่ที่ไหน” วีระรีบพูดกลบเกลื่อนว่า “เป็นเจดีย์ร้างครับ ชาวบ้านที่นี่เขาเรียกกันว่าสถูป พวกเราก็เลยเรียกตาม” ชายผู้นั้นพยักหน้ารับพลางพูดว่า “อ้อ อย่างนั้นหรือ” แล้วอมยิ้มหันไปพูดกับเพชรว่า “เมื่อกี้

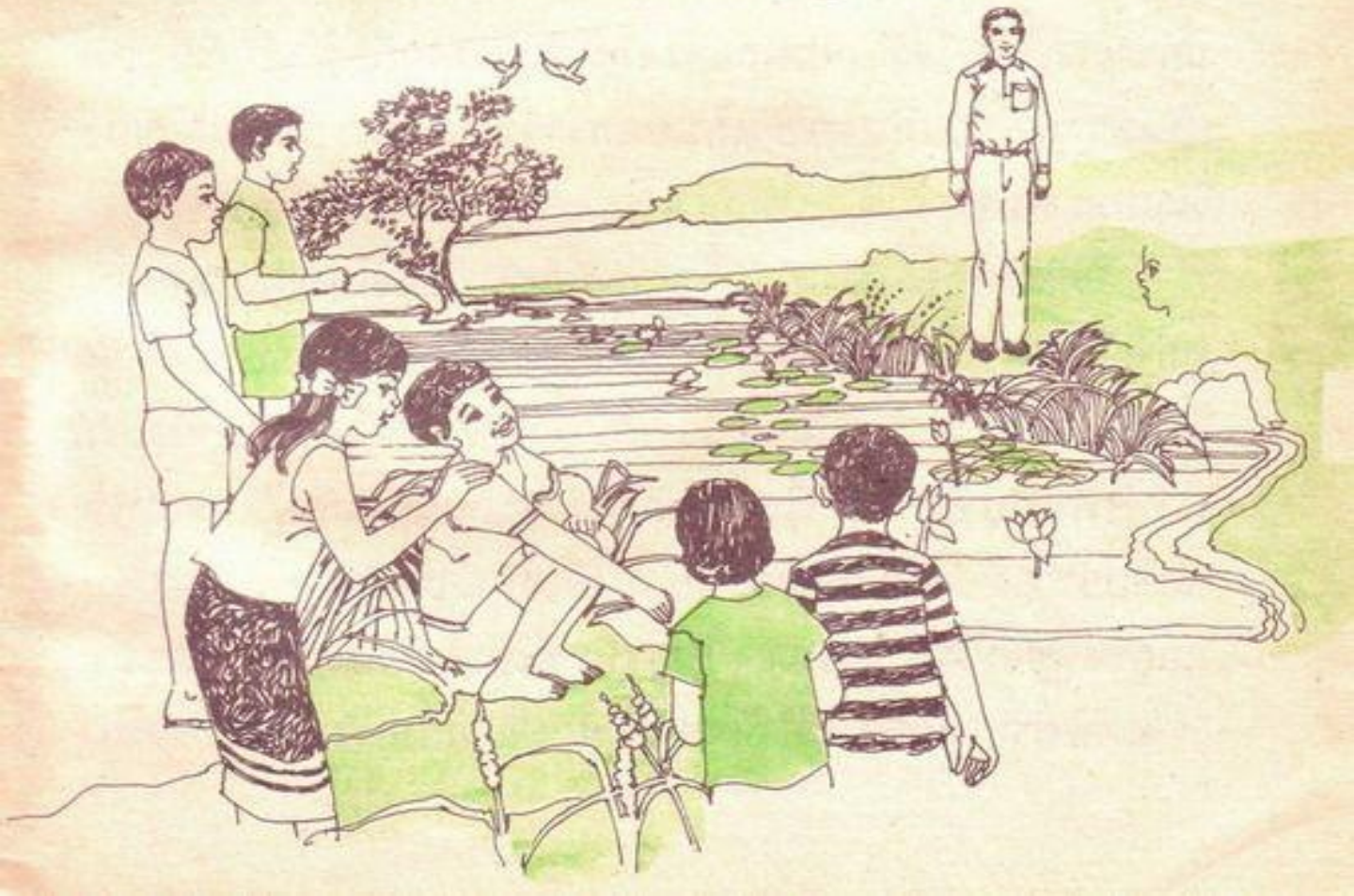

ถามว่าฉันมาสำรวจสถูปหรือเปล่าใช่ไหม ไม่ใช่หรอก ฉันชื่อทวีป เป็นเกษตรอำเภอ เพิ่งย้ายมาที่นี่เมื่อต้นเดือนนี้เอง ฉันชอบที่ริมบึงนี้มาก กำลังคิดหาทางจะส่งเสริมเจ้าของที่ดินให้ปลูกพืชบางอย่าง เพื่อให้มีรายได้ตลอดปีดูบ้าง ไม่ได้มาสำรวจสถูปอย่างที่พวกเธอเข้าใจหรอก"

พอเด็ก ๆ ได้ฟังก็ดีใจ ยกมือไหว้อย่างอ่อนน้อม ต่างบอกให้เกษตรอำเภอรู้ว่าตนชื่ออะไร เรียนหนังสืออยู่ชั้นใด เกษตรอำเภอพอใจมากที่เห็นเด็ก ๆ มีอุปนิสัยดี กิริยาสุภาพเรียบร้อย ไม่มีท่าทางอวดดีหรือเย่อหยิ่งจองหอง เขายิ่งรู้สึกพอใจมากขึ้น เมื่อรู้ว่าเด็กทุกคนสนใจการเกษตร ลุงของวีระมีสวนผลไม้ ไร่พืชล้มลุกและปลูกพืชหมุนเวียน พ่อของปิติเป็นชาวนา เกษตรอำเภอบอกว่าวันหลังจะไปเยี่ยมลุงของวีระและพ่อของปิติ

"ผมออกมาที่ริมบึงทีไร ผมก็เห็นท่านยืนอยู่แถว ๆ นั้นทุกที" วีระพูด เกษตรอำเภอหัวเราะ "อย่าเรียกฉันว่าท่านเลยนะ พวกเธอเรียกฉันว่าอาดีกว่า ฉันไม่ชอบเห็นใครทำท่าพินอบพิเทาเกินไป ขอให้เราเป็นเพื่อนกัน" เขาพูดต่อไปว่า "ฉันไม่ค่อยชอบนั่งที่โต๊ะทำงานนาน ๆ ฉันชอบออกมาดูชาวไร่ ชาวนา ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานเกษตร เผื่อจะได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำไร่ ทำนา

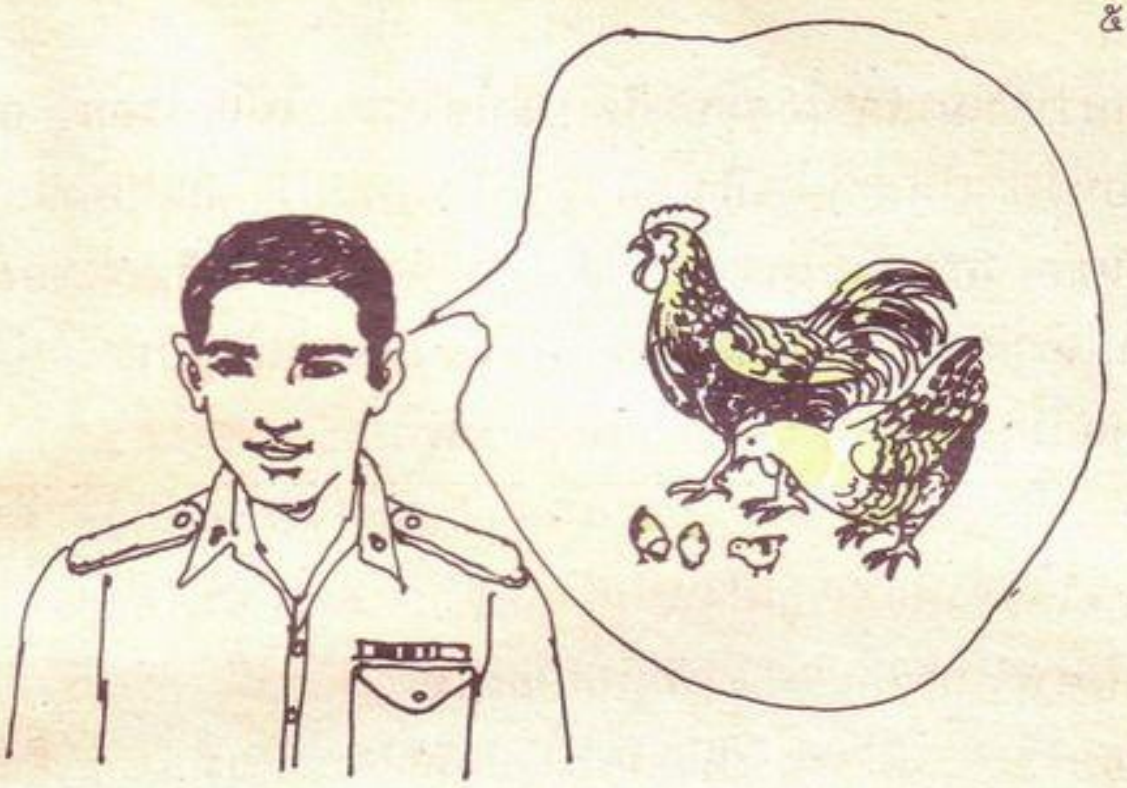

หรือการใช้อุปกรณ์ทางเกษตร สัปดาห์หนึ่ง ๆ ฉันจะออกไปเยี่ยมชาวไร่ชาวนาที่อยู่ไกล ๆ ประมาณสองวัน”

“พ่อของผมรับราชการ เราไม่มีสวนหรือไร่นา ได้แต่ปลูกพืชผักสวนครัว” มานะพูด “เธอเลี้ยงไก่ด้วยหรือเปล่าล่ะ” เกษตรอำเภอถาม มานะสังเกตเห็นอากัปกิริยาของเกษตรอำเภอแล้วมีความรู้สึกไว้เนื้อเชื่อใจ จึงพูดอย่างสนิทสนมว่า “ไม่ได้เลี้ยงครับ คุณอากรุณาแนะนำผมด้วย ผมอยากจะทำงานเกษตร หารายได้ในยามว่าง”

เกษตรอำเภอยิ้ม “เลี้ยงไก่ก็ดี ไม่ต้องมีอุปกรณ์อะไรยุ่งยาก ได้กินไข่ กินเนื้อ ขายก็ได้ หาไก่พันธุ์ดี ๆ มาเลี้ยง แล้วทำเล้าให้มันอยู่และออกไข่ ถ้าเธอคิดจะเลี้ยงจริง ๆ พรุ่ง

นี้เลิกเรียนแล้วไปหาฉันที่อำเภอ ฉันจะให้ไก่พันธุ์และจะไปช่วยเธอทำเล้าไก่ด้วย”

มานะยกมือไหว้ขอบคุณ ปิติพูดว่า “ที่บ้านของผมก็เลี้ยงไก่ครับ แต่ไม่ได้ทำเล้าให้มัน มันนอนบนต้นไม้ แล้วออกไข่ในตะกร้าที่พ่อทำไว้ใต้ถุนบ้าน”

“ควรทำเล้าแยกจากตัวบ้าน มันจะได้อยู่เป็นสัดส่วน ถ้าแม่ไก่มาฟักไข่อยู่ใต้ถุนบ้าน บางทีก็มีตัวไรจากไก่ขึ้นไปรบกวนคนบนบ้าน ถ้าปล่อยให้มันนอนตามต้นไม้ เวลาฝนตกมันอาจจะไม่สบาย และเป็นโรคระบาดตายก็ได้” เกษตรอำเภอพูด

ปิติพูดต่อไปว่า “ที่บ้านของผมมีสระร้าง ตอนนี้ฝนตกมีน้ำขังจนล้นสระ ผมอยากจะเลี้ยงปลา คุณอาคิดว่า ควรเลี้ยงปลาอะไรดีครับที่โตเร็วขายได้เร็ว”

“โอ้โฮ! จะหาทางรวยเร็วละซีทีนี้” เกษตรอำเภอพูดพลางหัวเราะ “ฉันคิดว่าเลี้ยงปลานิลก็ดีนะ ไปหาฉันซี ฉันจะให้ฉันเพาะพันธุ์ปลานิลไว้เยอะ แต่ทางที่ดีต้องขุดลอกสระเสียก่อนจึงค่อยเลี้ยงปลา เธอจะให้ฉันไปช่วยขุดไหมล่ะ”

“ขอบคุณครับ ดีเหลือเกิน” ปิติตอบ “พี่ ๆ ผมหลายคนเขาก็ว่าจะขุดอยู่เหมือนกัน ถ้าคุณอาว่าง จะไปแวะดูสักวันก็ดีครับ เผื่อจะได้แนะนำให้ถูกต้องยิ่งขึ้น”

เกษตรอำเภอหันมามองมานีกับชูใจแล้วถามว่า “เธอสองคนนี่ล่ะจะเลี้ยงอะไร”

“ฉันเลี้ยงสุนัขกับนกแก้ว และจะช่วยพี่มานะเลี้ยงไก่ค่ะ” มานีตอบอย่างสุภาพเรียบร้อย

“ฉันเลี้ยงแมวค่ะ เวลาว่างก็เย็บกระทงส่งแม่ค้าห่อหมก”ชูใจตอบ

“ดีจริง พวกเธอเป็นเด็กน่ารักมาก ฉันอยากให้เด็กอื่น ๆ มีความคิดและขยันเหมือนเธอ ถ้าเธอทำอะไรแล้วได้ผลดีก็ชักชวนให้เพื่อนฝูงทำตามด้วยนะ” เกษตรอำเภอพูดแล้วชวนเด็ก ๆ กลับบ้าน ขณะที่เดินไปด้วยกัน ทุกคนพูดกันไปเบา ๆ มิตรภาพระหว่างเกษตรอำเภอกับพวกเด็ก ๆ เริ่มทวีความสนิทสนมกลมเกลียวกันขึ้นทีละน้อย ๆ

ดวงอาทิตย์คล้อยต่ำลงมากแล้ว นกกาบินกลับรัง ส่งเสียงร้องเซ็งแซ่ ฟังไม่ได้ศัพท์ ต้นมะเกลือกำลังออกดอกดก มีนกมาทำรังอยู่หลายคู่ เพราะไม่มีใครรังแกหรือทำอันตรายมัน เกษตรอำเภอเล่าถึงประโยชน์นานัปการของธรรมชาติให้พวกเด็ก ๆ ฟัง เขาเล่าสนุก น้ำเสียงมีกังวานชวนฟัง ทำให้น่าเลื่อมใส

“บ้านพักของคุณอาอยู่ที่ไหนครับ” ปิติถาม

“ฉันเช่าบ้านเล็ก ๆ อยู่แถวหน้าที่ว่าการอำเภอ ถ้าพวก

เธอว่างก็ไปเที่ยวที่บ้านฉันบ้างซี ฉันอยู่คนเดียว”

“ใครทำอาหารและซักเสื้อผ้าให้คุณอาล่ะครับ” วีระถาม

เกษตรอำเภอยิ้ม “ฉันทำเองสารพัด ถือหลักอยู่ง่ายกินง่าย” เพชรถามต่อไปว่า “แล้วภรรยาของคุณอาล่ะครับไม่มาอยู่ด้วยหรือ” เกษตรอำเภอหัวเราะ “ฉันยังไม่มีภรรยาหรอก เพราะยังไม่ได้แต่งงาน”

ไม่ช้าก็ถึงบ้านวีระ เจ้าจ๋อนั่งยอง ๆ อยู่บนขอนไม้ท่อนหนึ่ง มันทำท่าเหมือนนั่งคอยวีระ พอมันเห็นวีระและเพื่อน ๆ

ก็ร้องเจี๊ยกดังลั่นด้วยความดีใจ แต่ไม่กล้าเข้ามาหาเพราะมันกลัวเกษตรอำเภอซึ่งเป็นคนแปลกหน้า วีระเดินเข้าไปดูเขากลัวว่ามันจะซุกลูกไก่ไว้ถอนขนอีก เจ้าจ๋อได้จังหวะก็โดดกอดคอวีระ วีระพามันมาหาเพื่อน ๆ

"เจ้าจ๋อนี่เกเรมาก ชอบจับลูกไก่มาถอนขน และเล่นจนตายไปเกือบหมดแล้ว" วีระพูด เกษตรอำเภอจึงบอกอุบายว่าให้เอากะปิทาตัวลูกไก่สักตัวหนึ่ง ให้เจ้าจ๋อจับไปถอนขน พอเจ้าจ๋อดมดูได้กลิ่นกะปิ มันจะโยนลูกไก่ทิ้งทันทีและไม่ยอมจับอีกเลยเพราะลิงเกลียดกลิ่นกะปิ แล้วมันจะเอามือเช็ดถูกับพื้นดินหรือต้นไม้ บางทีก็ใช้ไม้ขูดจนกว่าจะหมดกลิ่นกะปิ วีระต้องรีบล้างมือให้มันจนหมดกลิ่นมิฉะนั้นมือของมันจะเป็นแผล เด็ก ๆ ได้ฟังก็หัวเราะชอบใจ วีระบอกว่า จะลองทำดูเพื่อดัดสันดานเกเรของเจ้าจ๋อ

"ตอนนี้ยังไม่เย็นมากนัก ผมอยากจะเชิญคุณอาเข้าไปในบ้าน ถ้าลุงได้รู้จักคุณอา คงจะพอใจมาก" วีระพูด

"เมื่อฉันย้ายมาใหม่ ๆ ก็ได้ยินกิตติศัพท์คุณลุงทรัพย์ประสงค์สุข ของวีระอยู่เหมือนกันว่าเป็นชาวสวนที่ขยันขันแข็ง พืชพันธุ์ในไร่ในสวนก็ให้ผลดี ตกลง ฉันจะเข้าไปพบคุณลุงของเธอ" เกษตรอำเภอพูดพลางเดินตามวีระกับเพชรเข้าไปในบ้าน ส่วนมานะ มานี ปิติ และชูใจขอตัว

กลับบ้านก่อน เด็ก ๆ ไหว้ลาเกษตรอำเภอ เขาย้ำคำสัญญาว่าจะไปเยี่ยมที่บ้านของเด็ก ๆ ทุกคน

แบบฝึก

๑. ทบทวนการผันอักษรต่ำ

ฝึกอ่าน สังเกตความหมาย และฝึกผันคำอื่น ๆ

น้ำท่วมทีไรไร่นาเสียหายและคนไร้ที่อยู่มากมาย
บางคนต้องนอนในยุ้งข้าว ยุงก็ชุม ดูยุ่งไปหมด
แม่ให้ทอนต้นกระท้อนเป็นท่อน ๆ
พ่อเล่าเรื่องให้ลูก ๆ รู้พอเลา ๆ ว่าเมื่อคืนนี้งูเข้าไปกินไก่ในเล้า

๒. ฝึกอ่านและจำ คำที่สะกดด้วย ป พ

มีกระถางธูป อยู่หน้าสฤป
เหมือนในรูปภาพ ทราบกิตติศัพท์
ยกทัพข้ามทวีป รีบไปดูมหรสพ
พบทรัพย์สมบัติ สรุปได้ชัดเจน

๓. ฝึกอ่านและจำ คำที่ออกเสียง อะ ที่ตัวสะกดของคำหน้า

อุปนิสัย	ไม่ทุจริต
คิดอุปกรณ์	ตอนชุลมุน
มีคุณภาพ	ฉาบภาชนะ
จะมัธยัสถ์	ยุทธหัตถี
มีมิตรภาพ	นานัปการ

๔. ไม้ยมก (ๆ) เขียนไว้หลังคำหรือกลุ่มคำเพื่อให้อ่านซ้ำกัน ๒ หน

ฝึกอ่านและสังเกตการอ่านซ้ำคำที่ขีดเส้นใต้

เขามาหาฉันบ่อย ๆ
เขากระซิบบอกเพื่อน ๆ
ฝนตกทุกวัน ๆ จนฉันออกไปไหนไม่ได้
วันนี้ฉันรู้สึกหนาว ๆ ร้อน ๆ เหมือนจะเป็นไข้
สัปดาห์หนึ่ง ๆ ฉันได้หยุดเรียน ๒ วัน
เขาค่อย ๆ คุ้นเคยกันมากขึ้นทีละน้อย ๆ

ไม้ยมก (ๆ) ใช้เพื่อย้ำคำที่อยู่ข้างหน้า ไม่ใช้เป็นคำขึ้นต้นข้อความข้างหลัง

ฝนตกเกือบทุกวัน ๆ นี้ไม่ตก (ผิด)
ฝนตกเกือบทุกวัน วันนี้ไม่ตก (ถูก)

๕. คำบางคำบอกให้รู้ว่าเป็นชื่อ คน สัตว์ สิ่งของ และอื่น ๆ

ฝึกอ่านและสังเกต

คน	มานี มานะ แม่ พ่อ พี่ เพื่อน
สัตว์	แมว หมา เจ้าจ๋อ เจ้าแก่ สีเทา
ต้นไม้	มะม่วง บัว มะยม พริก ผักกาด ฝรั่ง
สิ่งของอื่น ๆ	โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ รองเท้า พระอาทิตย์ โลก โรค ยา โรงเรียน

๖. คำแทนชื่อ

ฝึกอ่านและสังเกต การใช้คำแทนชื่อ

ถ้าเจ้าจ๋อได้กล่ินกะปิ เจ้าจ๋อจะโยนลูกไก่ทิ้ง

ถ้าเจ้าจ๋อได้กล่ินกะปิ มันจะโยนลูกไก่ทิ้ง

เกษตรอำเภอบอกวีระว่า เกษตรอำเภอจะไปเยี่ยมลุงของวีระ

เกษตรอำเภอบอกวีระว่า "ฉันจะไปเยี่ยมลุงของเธอ"

๗. ประโยคคำถาม ประโยคคำตอบ

ฝึกอ่านและสังเกต

ประโยคบอกเล่า คนเห็นนก

ประโยคคำถาม ใครเห็นนก ?
ประโยคคำตอบ คน (คนเห็นนก)
ประโยคบอกเล่า ฉันอยู่ที่นี่นานแล้ว
ประโยคคำถาม เธออยู่ที่นี่นานแล้วหรือ ?
ประโยคคำตอบ ค่ะ (ฉันอยู่ที่นี่นานแล้ว)

๘. การอ่านแยกคำให้ถูก

คำบางคำเขียนติดกัน ต้องอ่านแยกให้ถูกจึงจะมีความหมาย

บางกอดอกสีแดง อ่าน บาง-กอ-ดอก-สี-แดง
(ไม่ใช่ บา-งก-อด-อก หรือ บาง-กอด-อก)

ลอบออกนอก อ่าน ลอบ-ออก-นอก
ชอบอกชอบใจ ,, ชอบ-อก-ชอบ-ใจ
พินอบพิเทา ,, พิ-นอบ-พิ-เทา

บทที่ ๗

บันทึกของชูใจ

ปีนี้ มานี ชูใจ ปิติ ดวงแก้ว สมคิด และเพื่อน ๆ เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ครูประจำชั้นเป็นชายชื่อ กมล เป็นคนเอาการเอางานและเข้มงวดกวดขัน แต่มีน้ำใจเมตตากรุณา นักเรียนจึงทั้งรักและทั้งเกรง ทุกคนตั้งใจเรียน และเอาใจใส่ทำการบ้านมิได้ขาด วันนี้ครูกมลสอนให้นักเรียนรู้จักเขียนบันทึกประจำวัน แล้วให้นักเรียนเขียนบันทึกประจำวันตลอดสัปดาห์เป็นการบ้าน ชูใจชอบการบ้านชิ้นนี้มาก

เพราะเขาชอบเขียนบันทึกส่วนตัวอยู่แล้ว เขาจึงเริ่มเขียนบันทึกตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ดังนี้

วันที่ ๗ สิงหาคม

วันนี้ไปโรงเรียนแต่เช้า เตรียมส่งการบ้านคณิตศาสตร์ นั่งตรวจทานก่อนส่ง ปรากฏว่าเราหารและลบเลขผิดไป เลยแก้เสียให้ถูกต้องแล้วจึงส่ง บางคนขอลอกจากเพื่อน แต่ไม่มีใครกล้าฟ้องครู วันนี้เรียนหนังสือสนุกมาก คุณครูให้อภิปรายปัญหาว่าทำอย่างไรเราจึงจะช่วยให้เศรษฐกิจในครอบครัวดีขึ้น ปิติอภิปรายเสียงดังจนคุณครูต้องเตือน คุณครูชมมานีว่าพูดมีเหตุผลดี และชมดวงแก้วว่าใช้สำนวนโวหารดี ส่วนเราคุณครูให้กำลังใจว่าถ้าพูดดังกว่านี้สักหน่อยจะดีมาก เราต้องพยายามพูดให้เสียงดังขึ้น

ย่าให้สตางค์มา	๑๐	บาท
ซื้อใบตองไปทำกระทง	๗	บาท
ซื้อขนม	๑.๕๐	บาท
ซื้อน้ำหวาน	๑.๐๐	บาท
รวมใช้เงินไป	๙.๕๐	บาท
นำเงินไปคืนให้ย่า	๐.๕๐	บาท

เราเอาเงินไปคืนย่าสองสลึง กินข้าวเย็นแล้ว ทำการบ้านและช่วยย่าเย็บกระทง

วันที่ ๘ สิงหาคม

คุณครูกมลมาโรงเรียนแต่เช้า เอาหนังสือพิมพ์มาติดไว้ให้นักเรียนอ่าน เราชอบอ่านข่าวต่าง ๆ คุณครูให้นักเรียนเปลี่ยนเวรกันย่อข่าว โดยสรุปไปติดไว้ที่แผ่นป้ายประกาศให้เพื่อน ๆ อ่าน ทำให้ทุกคนรู้ข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ทันท่วงทีอยู่เสมอ ตอนเข้าแถวหน้าเสาธง เชิญธงชาติขึ้นแล้ว คุณครูใหญ่ประกาศว่า วันนี้ตอนสาย ๆ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอจะมาตรวจสุขภาพของนักเรียน ปิติหน้าเสียเพราะฟันของเขาผุ เขากลัวจะถูกถอนฟัน เพื่อนกระเซ้า

ว่าเขาหน้าซีดเป็นไก่ต้ม ตอนสายหมอมากันหลายคน หมอสั่งให้ปิติไปถอนฟันที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เพื่อนผู้หญิงหลายคนเป็นเหา เพื่อนผู้ชายบางคนเป็นหิด กลากเกลื้อน บางคนเป็นโรคปากเปื่อย เท้าเปื่อย หมอก็ให้ยาไว้รักษา เราโชคดีไม่เป็นอะไรเลย หมอสงสัยว่าสมคิดจะมีตัวพยาธิเพราะดูผอมแห้งแรงน้อย หมอจึงสั่งให้เอาอุจจาระไปตรวจที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

วันนี้คุณครูจัดกิจกรรมให้พวกเราเรียน และเล่นสนุกหลายอย่าง ทำให้พวกเราอ่านและเขียนคำได้เร็วขึ้น คุณครูสอนให้พวกเราเขียนกลอนง่าย ๆ ใครจะเขียนเกี่ยวกับอะไรก็ได้ เช่น ดอกไม้ที่ชอบ สัตว์เลี้ยง เพื่อน อาหาร กีฬา ฯลฯ เราเขียนส่งครูว่า

ฉันรักมานี เขาดีต่อฉัน
เราเป็นเพื่อนกัน หลายวันนานมา
เราต่างช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อทุกครา
แสนสุขนักหนา เพื่อนรักเพื่อนเกลอ

คุณครูชมฉันว่าเขียนเก่ง คุณครูเอาบทกลอนของฉันไปติดไว้ที่ป้ายประกาศรวมกับของเพื่อนที่เขียนได้ดี มานีดีใจมากที่เราเขียนถึงเขา แต่เราชักจะน้อยใจเพราะมานีเขียนถึงเจ้าโต ส่วนปิติเขียนตลกมาก เขาเขียนว่า

คิดถึงเจ้าแก่ แหงแก๋ตายไป
เราแสนเสียใจ ไม่มีม้าขี่
ต้องเดินด้วยขา เมื่อยล้าเต็มที
เจ้าแก่แสนดี ไม่น่าตายเลย

คุณครูและเพื่อน ๆ อ่านแล้วชอบอกชอบใจ

วันที่ ๙ สิงหาคม

ตอนเช้ามืดวันนี้ อาออกเดินทางไปเยี่ยมญาติซึ่งป่วยอยู่อีกตำบลหนึ่ง ทางที่จะไปไม่มีรถยนต์วิ่งผ่าน อาจึงต้องเดินไปตามทางเกวียน ย่าบอกว่าตำบลที่อาจะไปค่อนข้างจะ

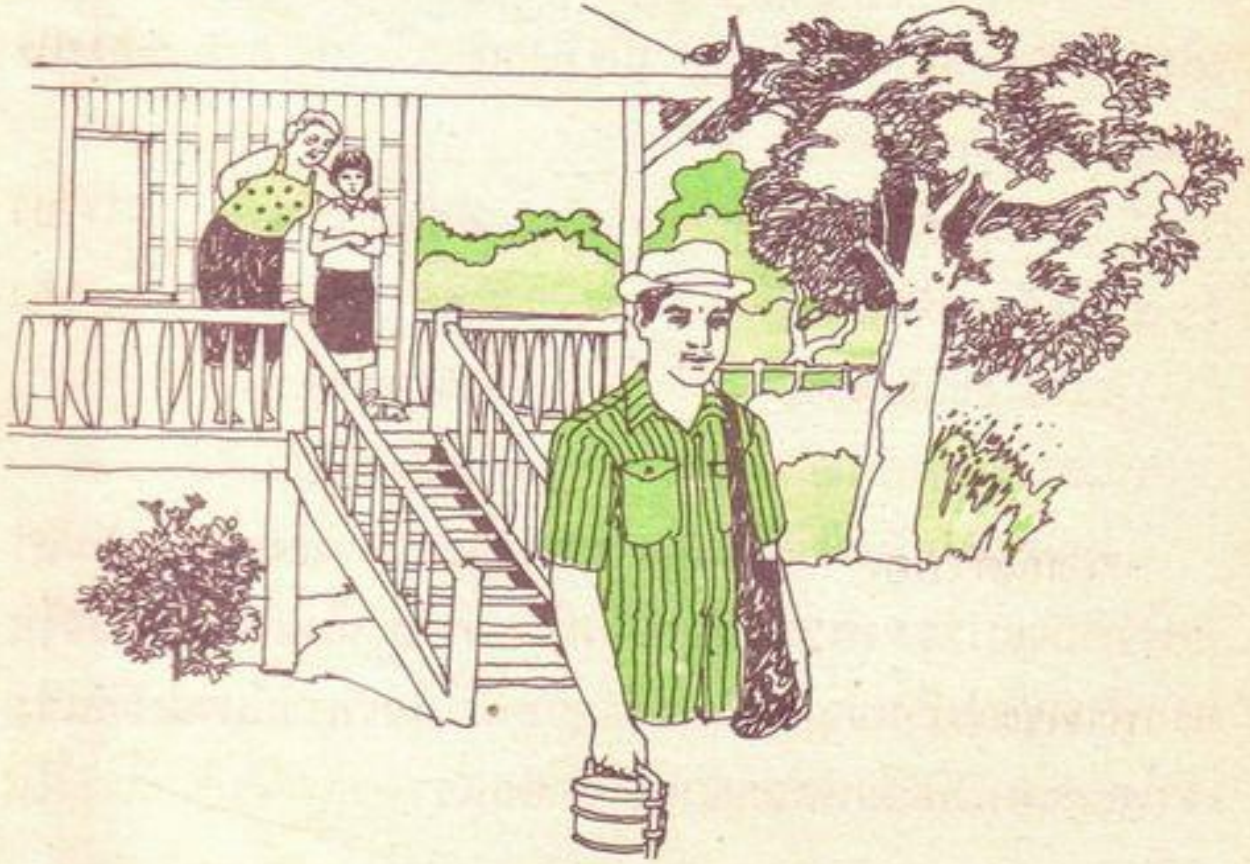

กันดารน้ำ ถึงมีน้ำก็ขุ่นจึงควรนำสารส้มไปด้วย อาเตรียมข้าวห่อ กระติกน้ำและย่ามใส่ของ แล้วออกจากบ้านไปตั้งแต่ตะวันยังไม่พ้นขอบฟ้า เรารู้สึกว้าเหว่ชอบกล รู้สึกน้ำตาจะไหลเสียให้ได้ เพราะเหลือเราอยู่กับย่าเพียงสองคน เจ้าสีเทาบริวารของเราหมู่นี้ไม่ค่อยอยู่บ้าน ออกเที่ยวทุกคืน อาบอกว่าไปไม่นาน จะรีบกลับเพราะต้องมาทำนา พอสว่างเราคว้าห่อหนังสือเรียนและกล่องใส่อาหารกลางวัน แล้วไปโรงเรียน ย่าทำงานอยู่บ้านคนเดียว

วันนี้เราได้เรียนหลายอย่าง หัดร้องเพลงได้เพลงหนึ่งเราชอบมาก คุณครูให้เต้นเข้าจังหวะฉิ่ง ปิติเต้นเหมือนกบเต้นไปเต้นมาเลยเหยียบเท้าของดวงแก้ว ต้องรีบขอโทษดวงแก้วเป็นการใหญ่

วันนี้เลิกเรียนแล้วเรารีบกลับบ้าน เพราะเป็นห่วงย่า คืนนี้เย็บกระทงได้น้อย เพราะต้องรีบดับตะเกียงนอน (อาไม่อยู่บ้าน ย่าชักกลัว)

วันที่ ๑๐ สิงหาคม

คุณครูบอกว่า จวนจะถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ซึ่งถือว่าเป็นวันแม่ด้วย ให้พวกเราหาพระบรมฉายาลักษณ์ตามหนังสือพิมพ์และรวบรวมข่าวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจไว้จัดนิทรรศการ คุณครูยังให้

พวกเราแบ่งกลุ่มเขียนบทถวายพระพรและบทสดุดีวันแม่ประกวดกันด้วย พวกเราตื่นเต้นมาก กลุ่มเรามีมานี ดวงแก้ว สมคิด ปิติและเรา มานีเป็นหัวหน้า เขาให้ดวงแก้ว สมคิดและตัวของเขาเขียนบทถวายพระพร ส่วนเรากับปิติเขียนบทสดุดีพระคุณแม่ พรุ่งนี้ให้เอามาช่วยกันแก้ไข เพราะมะรืนก็จะถึงวันประกวดแล้ว เราไม่มีแม่ เวลาเขียนถึงแม่คงนึกถึงย่า อาจเขียนสู้คนที่มีแม่ไม่ได้ เราขอเปลี่ยน มานีจึงมาเขียนบทพระคุณแม่แทนเรา พูดถึงแม่ทีไรเรากลุ้มใจทุกที เพราะไม่รู้ว่าพ่อกับแม่อยู่ไหน ย่าก็ไม่บอก เรารู้สึกน้อยใจในความอาภัพอับโชค แต่พอนึกถึงจันทรซึ่งเป็นคนพิการ ขาลีบข้างหนึ่ง ซ้ำไม่มีพ่อแม่เสียด้วย จึงรู้สึกว่าเราดีกว่าเขามาก ย่าก็รักเราเหมือนแก้วตา

เรารีบกลับบ้าน วันนี้เลิกเย็บกระทงหนึ่งวัน เพราะต้องเขียนบทถวายพระพร เราเขียนไม่เก่ง ต้องใช้เวลามากกว่าคนอื่น

วันที่ ๑๑ สิงหาคม

พวกเรามาโรงเรียนแต่เช้า เอาบทกลอนที่เขียนมาช่วยกันดู แล้วเราก็ช่วยกันแก้ไขไม่ให้ผิดพลาด จนเป็นที่พออกพอใจของทุกคน กลุ่มอื่นก็กุลีกุจอช่วยกันอย่างไม่มีรังเกียจรังงอน เพื่อนบางคนก็คุยโม้จนน้ำลายแตกฟองว่า ของเขา

ต้องชนะการประกวด ปิติก็เถียงคอเป็นเอ็นว่า ของเขาต่างหากที่จะชนะ ชั้นอื่น ๆ ก็มีการเขียนบทกลอนและเรียงความประกวดด้วย มานีเล่าว่าพี่มานะกับพี่วีระช่วยกันเขียนเรียงความอยู่จนค่ำมืด

วันนี้ พวกเราเรียนหนังสือไม่ค่อยจะรู้เรื่อง เพราะใจมัวพะวงถึงแต่ผลงานที่ต้องประกวดกัน พอว่างเราก็จับกลุ่มดูแล้วดูอีกแก้สำนวนโวหารให้เหมาะสม ตรวจดูตัวอักษรทุกตัวไม่ให้เขียนผิด

วันนี้วันศุกร์ คุณครูพาไปฟังเทศน์ที่วัด พระเทศน์ในวิหารใหญ่ ท่านเทศน์อบรมศีลธรรมพวกเรา เรื่อง “ตัวมาร” ท่านบอกว่าความเกียจคร้าน ความประมาท ความอวดดี

เป็นตัวมารของการศึกษา และความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน เราจะจำไว้และไม่ยอมให้ตัวมารมาทำลายเรา

กลับมาถึงบ้าน พบอานั่งยิ้มคอยอยู่ เราดีใจจัง อานึ่งเผือกไว้ให้เราจิ้มน้ำตาลกินด้วย คืนนี้เราเย็บกระทงได้ ๕๐ กระทง

วันที่ ๑๒ สิงหาคม

วันนี้วันเสาร์ แต่พวกเราก็ไปโรงเรียน ช่วยกันจัดนิทรรศการวันเฉลิมพระชนมพรรษาและวันแม่ จากนิทรรศการทำให้เราได้ทราบพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถว่า ทรงทำคุณประโยชน์ใหญ่หลวงให้แก่ชาติบ้านเมืองและพระคุณของแม่นั้นสุดจะพรรณนาได้

พอตอนสาย ก็ถึงเวลาที่พวกเราตื่นเต้นที่สุด คือประกาศผลการประกวดบทกลอนถวายพระพร บทกลอนสดุดีวันแม่ และเรียงความเรื่อง “พระราชินีของเรา” กับเรื่อง “แม่ของเรา”

เราต้องร้องไชโย และปิติดีใจมากถึงกับเต้นแร้งเต้นกาด้วยความดีใจ กลุ่มของเราชนะเป็นที่หนึ่ง บทกลอนของเราว่าดังนี้

ถวายพระพร

โอ้พระราชินี เป็นศรีบ้านเมือง
พาชาติรุ่งเรือง ไปชั่วกาลนาน
เฉลิมพระชนม์ ทุกคนเบิกบาน
ถวายพรวอนขาน ให้ทรงพระเจริญ

สดุดีพระคุณแม่

โลกนี้มีใคร ห่วงใยเมตตา
รักเราเท่าฟ้า อบรมตักเตือน
แม่เรายิ่งใหญ่ หาใครมาเหมือน
เราอย่าลืมเลือน เร่งตอบแทนคุณ

รางวัลที่พวกเราได้รับคือสมุดและดินสอ ดีจัง ไม่ต้องซื้อ ทุ่นเงินย่าไปเยอะ ชั้น ป. ๕ พี่มานะกับพี่วีระก็ชนะการประกวดเรียงความ ได้หนังสือเป็นรางวัล เรากลับมาเล่า

ให้ย่าและอาฟัง ย่ากับอาดีใจมาก คืนนี้เราคงนอนฝันดี

วันที่ ๑๓ สิงหาคม

วันนี้ซักผ้า รีดผ้า และเย็บกระทง อ่านหนังสือทบทวนความรู้และเตรียมตัวไปเรียนในวันจันทร์

แบบฝึก

๑. ทบทวนผันอักษรกลาง

ฝึกผันและสังเกตการใช้คำในประโยค

บุง บุ่ง บุ้ง บุ๊ง บุ๋ง

เขาไปในบุ่ง (คล้ายบึง) ถูกตัวบุ้งจึงกระโดดหนี

ของในกระบุงตกน้ำดังบุ๋ง ๆ (บุ๊งไม่มีความหมาย)

เขานั่งกินข้าวตังหน้าตั้งอยู่บนตั่ง (ตั๊ง ตั๋ง ไม่มีความหมาย)

๒. ฝึกอ่านคำคล้องจองที่มี ร ล สะกด โดยอ่านเป็นวรรคและเป็นจังหวะ

ทางกันดาร บริวารหนี อาหารดีดี

อยู่ที่วิหาร	ขอท่านสมภาร	จัดนิทรรศการ
สำนวนโวหาร	อยู่ชั่วกาลนาน	หนีมารให้พ้น
คนเกิดปีขาล	ทำงานชอบกล	ขนสารส้มไป

๓. ฝึกอ่านกลุ่มคำ

เข้มงวดกวดขัน	พระชนมพรรษา
พระบรมฉายาลักษณ์	พักผ่อนหย่อนใจ
ไม่รังเกียจรังงอน	ตอนอาภัพอับโชค
ชอบอกชอบใจ	ใช้สำนวนโวหาร

๔. ฝึกอ่านและจำ สำนวนเปรียบเทียบ เพื่อใช้พูดและเขียนได้ถูกต้อง

รักเหมือนแก้วตา	หน้าซีดเป็นไก่ต้ม
เต้นเหมือนกบ	มืดเหมือนเข้าถ้ำ
ขาวเหมือนสำลี	มีความสุขเหมือนอยู่ในปราสาท

๕. ไปยาลใหญ่ (ฯลฯ) ใช้เขียนไว้ข้างหลังข้อความแทนข้อความที่จะมีต่อไปอีกมาก

อ่านและสังเกตการใช้เครื่องหมายไปยาลใหญ่ (ฯลฯ)

ในป่ามี นก ลิง เสือ ฯลฯ (ฯลฯ แทน ชะนี กระรอก กระต่าย งู และสัตว์อื่น ๆ)

. อ่านว่า ในป่ามี นก ลิง เสือ ละ

๖. ฝึกอ่าน อักษรย่อ

ส่ง

หัวหน้านักเรียนชั้น ป. ๔

ร.ร. บ้านวิหารวิทยาคาร

หมู่ที่ ๒ ต. นครบาล อ. ชลประทาน

จ. สกลนคร

๗. เครื่องหมายบุพสัญญา (,,) ใช้เขียนแทนคำหรือกลุ่มคำซึ่งอยู่ในบรรทัดข้างบน เพื่อไม่ต้องเขียนคำซ้ำกันบ่อย ๆ

ฝึกอ่านและสังเกตการใช้เครื่องหมายบุพสัญญา (,,)

ซื้อผ้า ๓ เมตร ราคา ๖๐ บาท

" ๑ " " ๒๐ "

อ่านว่าซื้อผ้า ๑ เมตร ราคา ๒๐ บาท

๘. ข้อความที่บอกให้รู้เรื่องแต่เพียงบางส่วน ไม่สมบูรณ์ หรือไม่ชัดเจน เรียกว่า วลี

ฝึกอ่านและสังเกต

หนังสือเรียนภาษาไทย (ไม่รู้ว่าใคร ทำอะไร)

กำลังอ่าน (ไม่รู้ว่าใครอ่าน)

กำลังอ่านหนังสือเรียนภาษาไทย (ไม่รู้ว่าใครอ่าน)

๙. อ่านและสังเกตความแตกต่างระหว่างประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม และประโยคคำตอบ

ประโยคบอกเล่า	คุณครูกมลมาโรงเรียนแต่เช้า
ประโยคคำถาม	ใครมาโรงเรียนแต่เช้า ?
ประโยคคำตอบ	คุณครูกมล (คุณครูกมลมาโรงเรียนแต่เช้า)
ประโยคคำถาม	คุณครูกมลมาโรงเรียนเวลาเท่าไร ?
ประโยคคำตอบ	ประมาณ ๖.๓๐ น. (คุณครูกมลมาโรงเรียนเวลาประมาณหกนาฬิกาสามสิบนาที)

บทที่ ๘

จันทร

เช้าวันหนึ่ง มานี ชูใจเดินมาโรงเรียนด้วยกัน พอมาถึงทางแยกที่บรรจบกับถนนใหญ่ เขาแลเห็นจันทรกำลังเดินขึ้นสะพาน ขาข้างหนึ่งของจันทรพิการลีบเล็ก ทำให้เขาเดินกะโผลกกะเผลก มือข้างหนึ่งถือห่อหนังสือห่อใหญ่ อีกข้าง

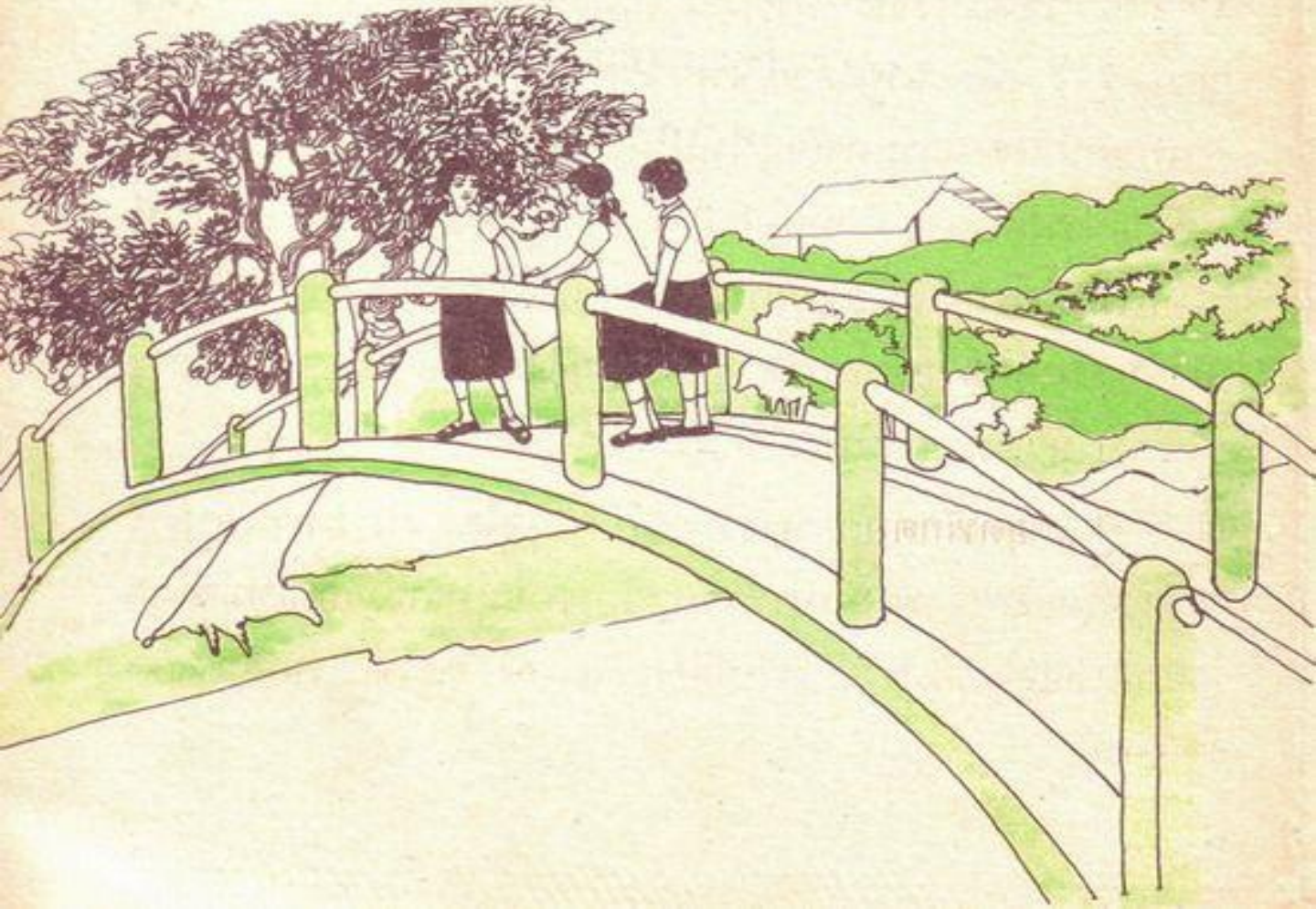

หนึ่งถือห่อข้าว สะพานนั้นลาดชัน มานีเกรงว่าจันทรจะลื่นไถลล้มลงไป จึงรีบวิ่งเข้าไปหาแล้วพูดว่า “ฉันช่วยถือห่อหนังสือให้ดีไหมจ๊ะ” พลางยื่นมือไปดึงห่อหนังสือ จันทรกระชากห่อหนังสือกลับ ทำหน้าบึ้งรีบเดินกะโผลกกะเผลกข้ามสะพานไปโดยเร็ว

มานีกับชูใจยืนดูจันทรข้ามสะพานไปอย่างปลอดภัยแล้ว จึงปรึกษากันว่าทำอย่างไรจันทรจึงจะยอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ จันทรเป็นนักเรียนห้องอื่น แต่มานีกับชูใจก็ถือว่าเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน ต้องช่วยเหลือเจือจุนกัน บรรดาเพื่อนร่วมชั้นของจันทรเล่าว่า จันทรไม่ยอมพูดจาเล่นหัวกับใคร เพื่อนพูดด้วยเขากลับทำท่าจองหองและตวาดเอา จนทุกคนอิดหนาระอาใจ ไม่มีใครกล้าเข้าใกล้ ครูประจำชั้นขอร้องให้เพื่อน ๆ ทำดีต่อจันทร แต่ทุกคนก็เบื่อหน่าย ในที่สุดก็ไม่มีใครสนใจไยดีจันทรเลย มานีกับชูใจคิดว่า จันทรคงมีความทุกข์อยู่ในใจ เขาจึงคิดจะช่วยเหลือ เผื่อจะเป็นการบรรเทาความทุกข์นั้นลงได้

พอหยุดพักตอนกลางวัน มานีกับชูใจรับประทานอาหารกลางวันแล้ว จึงพากันมาหาจันทร พบจันทรนั่งกอดเข่าเจ่าจุกอยู่คนเดียวใต้ต้นหว้า พอมองเห็นมานีกับชูใจ เขาก็สะบัดหน้าหนี

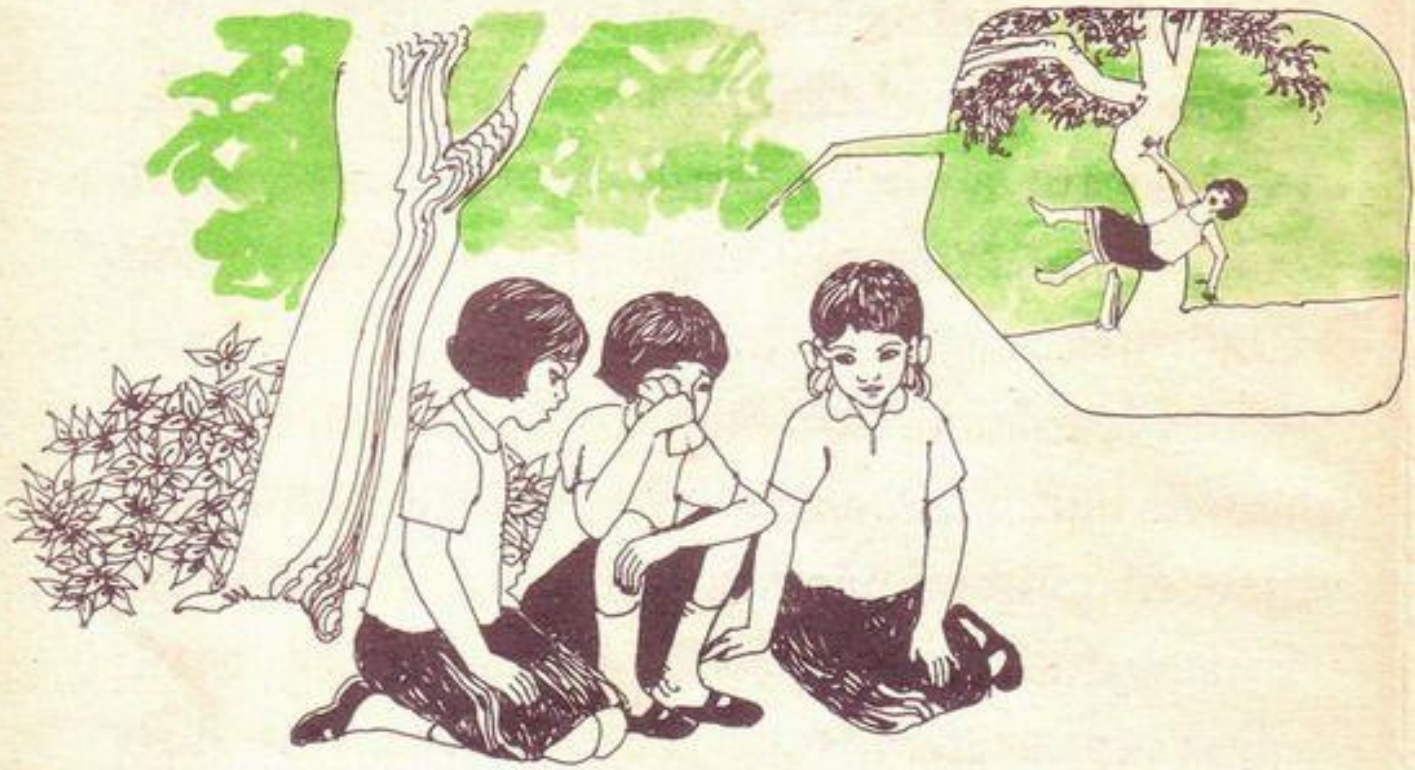

ชูใจพูดว่า “ฉันอยากเป็นเพื่อนกับเธอ จันทร เพราะเราไม่มีพ่อแม่เหมือนกัน” จันทรนั่งนิ่งเฉย ชูใจพูดต่อไปว่า “ฉันพูดจริง ๆ นะจ๊ะ ฉันอยากเป็นเพื่อนกับเธอ เวลาไม่สบายใจจะได้เล่าให้เธอฟัง”

จันทรพูดว่า “เธอก็เล่าให้มานีฟังซิ”

“มานีเป็นเพื่อนที่ดีมาก เขารับฟังความทุกข์ร้อน และช่วยเหลือเกื้อกูลฉันอยู่เสมอ แต่เขาไม่เหมือนเรา เขาไม่เป็นกำพร้าเหมือนเราสองคน เขาไม่รู้ว่า เวลาเราฟังคนอื่นพูดถึง

พ่อแม่แล้วเรารู้สึกอย่างไร เราเป็นเพื่อนกันนะ จันทร" ชูใจพูดด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน

จันทรหันกลับมา น้ำตานองหน้า เขายกมือขึ้นเช็ดและขยี้ตา มานีส่งผ้าเช็ดหน้าให้ จันทรรับเอาไปเช็ดน้ำตาแล้วซบหน้าลงร้องไห้สะอึกสะอื้น มานีกับชูใจเข้าไปนั่งใกล้ ๆ ช่วยกันปลอบโยนจนจันทรหยุดร้องไห้ แล้วเงยหน้าขึ้น มานีกับชูใจเห็นตาของเขาบวมและแดง จันทรเล่าให้มานีกับชูใจฟังว่า พอเขาเกิดมาแม่ก็ตาย อยู่ต่อมาไม่นานพ่อก็ตายอีก น้าจึงพาเขามาเลี้ยงไว้ตามบุญตามกรรม เมื่อถูกลูกของน้ากลั่นแกล้ง ก็ไม่เคยได้รับความยุติธรรม น้าเขยเป็นคนใจดำอำมหิตมาก เขาต้องสู้หวานอมขมกลืนเรื่อยมา เขาเคยถูกน้าเขยใช้ให้ปีนต้นไม้ จนตกลงมาถูกตอไม้ตำเป็นแผลฉกรรจ์ที่ต้นขา โชคดีที่ได้ยาที่มีสรรพคุณมารักษา แผลจึงหาย มานีสังเกตดูก็เห็นจันทรมีผิวพรรณซูบซีด หน้าตาอิดโรย ท่าทางมีความทุกข์อย่างสาหัส เสื้อผ้าเก่าฉีกขาดและสกปรกก็รู้สึกเวทนายิ่งนัก จึงตั้งใจแน่วแน่ว่า จะพยายามหาทางช่วยเหลือให้จงได้ มานีถามจันทรว่าน้าของจันทรมีอาชีพอะไร จันทรบอกว่า น้าของเขาทำเครื่องสานที่ทำด้วยไม้ไผ่ หวาย และใบลาน เช่น เข่ง ตะกร้า หมวกและพัด ไว้ขายแต่ขายไม่ดี มานีฟังแล้วดีใจเพราะแลเห็นช่องทางจะช่วยจันทรได้ พอดี

ระฆังสัญญาณดังขึ้น จันทรส่งผ้าเช็ดหน้าที่เขาเช็ดน้ำตาจนเปียกและยับยู่ยี่คืนให้มานี แต่มานีบอกว่ายกให้จันทร จันทรดีใจมาก ค่อยๆบรรจงพับผ้าเช็ดหน้าใส่ในกระเป๋าเสื้อ เด็กหญิงทั้งสามสัญญาว่าจะเป็นเพื่อนกัน แล้วแยกกันกลับเข้าห้องเรียน

เพื่อนร่วมชั้นเรียนพากันแปลกใจ ที่เห็นจันทรมีท่าทางแจ่มใสเบิกบาน จันทรเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังว่า มานีกับชูใจดีต่อเขาเหมือนฉุดเขาขึ้นมาจากขุมนรก ทำให้เขามีความสุขขึ้น และเขารู้สึกว่าเพื่อนทุกคนหวังดีต่อเขาเสมอมา ต่อไปนี้เขาจะดีต่อเพื่อนทุกคน เพื่อน ๆ ได้ฟังแล้วต่างสรรเสริญมานีกับชูใจ เขาคิดว่าเป็นเรื่องมหัศจรรย์อย่างยิ่งที่ทั้งสองคนทำให้จันทรเปลี่ยนนิสัยได้

มานีเล่าเรื่องจันทรให้มานะ วีระ และปิติฟัง และขอร้องวีระให้ช่วยอ้อนวอนลุงรับซื้อเข่งของน้าจันทรเป็นประจำ วีระรับปากว่าจะช่วย เขาคิดว่าคงไม่มีอุปสรรคอะไร ลุงมีใจเมตตาชอบอุดหนุนจุนเจือคนที่ลำบากยากเข็ญ และลุงก็จำเป็นต้องซื้อเข่งเพื่อบรรจุผลไม้อยู่แล้ว คงยินดีรับซื้อเข่งได้เป็นประจำ มานีกับชูใจดีใจมากที่เขาสามารถทำงานชิ้นนี้บรรลุผลสำเร็จ

วันรุ่งขึ้น จันทรยืนคอยมานีกับชูใจอยู่ที่เชิงสะพาน พอ

ทั้งสองคนมาถึง เขาส่งห่อหนังสือและห่ออาหารกลางวันให้มานีและชูใจช่วยถือ ทั้งสองคนก็ถือให้อย่างเต็มอกเต็มใจ เด็กทั้งสามเดินคุยกันอย่างสนิทสนมไปจนถึงโรงเรียน พบวีระยืนคอยอยู่ เขาบอกว่าลุงเขาตกลงรับซื้อเข่งและชะลอมของน้าจันทรเป็นประจำ จันทรดีใจมาก เขาขอบคุณทุกคนที่หวังดีต่อเขาและขอร้องให้วีระไปบอกน้าของเขาด้วย เพราะถ้าเขาบอกเองก็เกรงว่าน้าจะไม่เชื่อ

พอเลิกเรียน จันทรพาวีระ มานะ มานี ชูใจ และเพชรไปที่บ้าน บ้านของจันทรเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ปลูกติดกับพื้นดิน พื้นปูด้วยฟาก หลังคามุงจาก ภายในบ้านสกปรกรกรุงรัง มีใบลาน ตอก และหวายเส้นเป็นมัด ๆ วางระเกะ

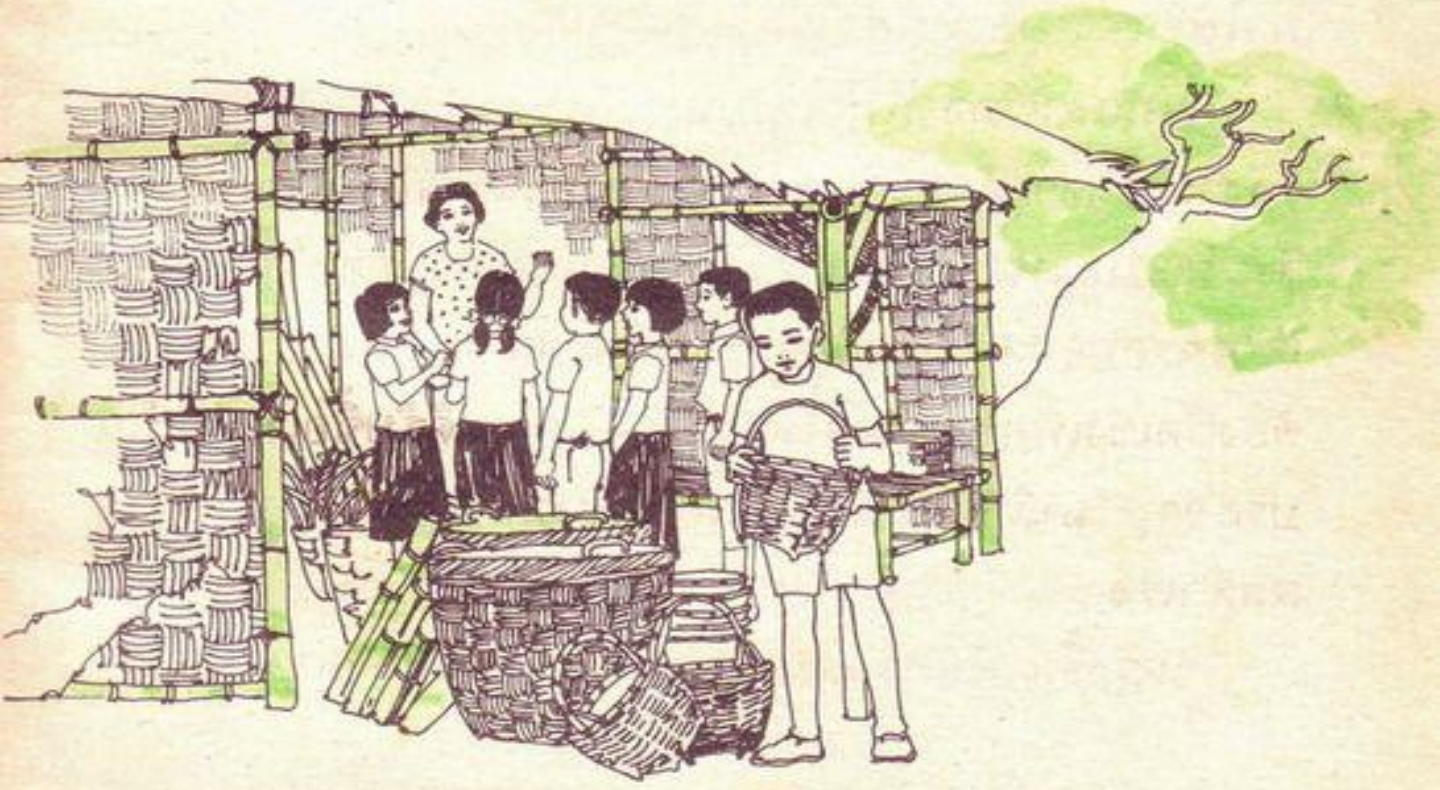

ระกะ เครื่องสานที่ทำเสร็จแล้วหลายชิ้นวางซ้อนกันอยู่ น้าของจันทรกำลังใช้กรรไกรตัดผ้าเพื่อเย็บขลิบขอบพัดใบลานอยู่กลางห้อง เด็ก ๆ เข้าไปยกมือไหว้ น้าของจันทรทำท่าประหลาดใจ แต่พอวีระบอกความประสงค์ให้ฟังว่าลุงของเขาจะรับซื้อเข่งเป็นประจำ น้าของจันทรก็มีท่าทางดีอกดีใจเพราะรู้จักชื่อเสียงของลุงวีระดี

“พวกเราเป็นเพื่อนของจันทรค่ะ” มานีพูด “จันทรขอร้องให้พวกเราอุดหนุนเครื่องสานของคุณน้า พวกเราก็อยากมาดูเผื่อจะได้บอกให้แม่มาซื้อตะกร้า หรือกระเป๋าหวายไปใช้บ้าง”

“ฉันก็จะไปบอกย่าให้มาซื้อกระจาดไว้ใส่กระทงห่อหมกด้วย” ชูใจพูด เพชรหยิบตะกร้าหวายใบหนึ่งขึ้นมาดูแล้วพูดว่า “ตะกร้าใบนี้ราคาเท่าไรครับ ผมจะซื้อไปให้แม่”

“ยี่สิบห้าบาทจ้ะ” น้าของจันทรตอบ เพชรล้วงกระเป๋าหยิบเงินออกมานับให้สามสิบบาท น้าของจันทรทอนให้ห้าบาท เพชรเอาถุงหนังสือของเขากับวีระใส่ตะกร้า

“ขอบใจมากนะ เพื่อนของจันทรนี่ดีจริง” น้าของจันทรพูดพลางนึกชมอยู่ในใจว่า เพื่อนของจันทรล้วนแต่เป็นผู้มีจรรยาดีและมีคุณธรรม ชูใจตอบว่า “จันทรเป็นคนดี พวกเรารักจันทรค่ะ”

ครู่หนึ่ง เด็ก ๆ ก็ลากลับ น้าของจันทรบอกวีระว่า จะให้น้าเขยของจันทรหาบเข่งไปส่งที่บ้านลุงทุกวัน จันทรเดินกะโผลกกะเผลกตามมาส่ง เขาดีใจจนน้ำตาไหลและขอบใจเพื่อนทุกคนที่เอื้ออารีต่อเขา

พอจันทรกลับไปแล้ว วีระก็หันไปถามเพชรว่า "เพชรเอาเงินที่ไหนมาซื้อตะกร้าตั้งยี่สิบห้าบาท" เพชรตอบว่า "เมื่อเช้าฉันไปรับจ้างรุนรถเข็นของที่ตลาดแต่เช้าได้เงินมาสามสิบบาท ตั้งใจจะซื้อตะกร้าหาหน่อไม้และของป่าให้แม่อยู่แล้ว เพราะของเก่าพังหมด พอดีได้โอกาส ฉันก็เลยซื้อของน้าจันทร เป็นการอุดหนุนเขาด้วย และตะกร้าของเขาก็มีคุณภาพดี"

ปิติพูดว่า "พ่อของฉันสานของเหล่านี้อยู่ที่บ้านเป็นประจำ ฉันคงไม่ได้อุดหนุนเขา" "ไม่เป็นไรหรอก คนอื่นช่วยอุดหนุนแล้ว" มานะพูด

ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา น้าของจันทรขายของได้มากขึ้น พอมีเงินจับจ่ายใช้สอยฐานะก็ดีขึ้นเป็นลำดับ จึงฉุกใจได้คิดว่าจันทรเป็นคนช่วยให้มีรายได้ดีขึ้น น้าสาวและน้าเขยจึงเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของจันทรมากขึ้น ไม่กดขี่ข่มเหงเหมือนเดิม ให้ความยุติธรรมทำให้จันทรมีความสุขขึ้น และเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นคนละคน ก่อนเคยเงียบเหงาเจ่าจุกอยู่คนเดียว ก็กลับ

เป็นจันทรที่ร่าเริงแจ่มใส เรียนหนังสือดีขึ้น เข้าร่วมสมาคมกับเพื่อนฝูงได้ดี ไม่มีใครแสดงความรังเกียจเดียดฉันท์เลย

แบบฝึก

๑. ทบทวนผันอักษรกลาง สูง ต่ำ

อักษรกลาง	ออน	อ่อน	อ้อน	อ๊อน	อ๋อน
อักษรสูง	เขา	เข่า	เข้า		
อักษรต่ำ	เคา	เค่า	เค้า		

ลูกของออนตัวอ๊อนอ่อนและอ้อนเก่ง (ออน อ๊อน อ๋อน ไม่มีความหมาย)

เขาเดินเข้าไปคุกเข่าเคารพพ่อพร้อมกับบอกเค้าเรื่องให้รู้ (เค่า ไม่มีความหมาย)

๒. ฝึกอ่านคำที่มี รร (ร หัน)

อ่านเหมือนมี น สะกด (ั-น) บรรจุ บรรจง บรรจบ กรรไกร จรรยา ฉกรรจ์

อ่านเหมือนมี ก สะกด (ั-ก) อุปสรรค พรรคพวก

อ่านเหมือนมี ม สะกด (ั-ม) คุณธรรม กรรมสิทธิ์

อ่านเหมือนมี บ สะกด (-ับ) สรรพคุณ

๓. คำที่มี ร ล ว ควบกล้ำ ต้องอ่านออกเสียง ร ล ว กล้ำกับพยัญชนะตัวหน้า

ฝึกอ่านและสังเกต

กรรไกรคมกริบใช้ขลิบกระดาษ

อย่าแกว่งมีดพร้าและขวานเล่น

เราจะไม่เกลียดหรือกลั่นแกล้งเพื่อน

๔. ห นำหน้าคำที่ขึ้นต้นด้วย ง น ม ญ ย ร ล ว ทำให้เสียงคำเดิมเปลี่ยนแต่ไม่ออกเสียงตัว ห ถ้าตัวอื่นนำต้องออกเสียง อะ กึ่งเสียงที่ตัวนำ

ฝึกอ่านและจำวิธีอ่าน

วาย - หวาย สวาย ถวาย

วาด - หวาด สวาด ตวาด

ยาย - หยาย สยาย ขยาย

๕. อ่านและสังเกตความแตกต่างของประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ

ประโยคบอกเล่า เรามีพ่อแม่
ประโยคปฏิเสธ เราไม่มีพ่อแม่
เขาไม่เป็นกำพร้าเหมือนเราสองคน

๖. ข้อความที่ไม่ได้ความครบเรียกว่า วลี ถ้าได้ความครบถ้วน เรียกว่าประโยค

ฝึกอ่านและสังเกต

อยากเป็นเพื่อน (เป็นวลี เพราะไม่รู้ว่าใครอยากเป็นเพื่อนกับใคร)
ฉันอยากเป็นเพื่อนกับเธอ (เป็นประโยค เพราะได้ความครบถ้วน)
ถือห่อหนังสือ (เป็นวลี เพราะไม่รู้ว่าใครถือ)
ฉันจะช่วยถือห่อหนังสือ (เป็นประโยค เพราะได้ความครบถ้วน)

๗. สำนวนเปรียบเทียบ คือข้อความที่เปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง

อ่านและสังเกต

เจ้าโตซนเหมือนลิง
มานีกับชูใจดีต่อเขาเหมือนฉุดเขาขึ้นมาจากขุมนรก

๘.คำพูดโดยนัย เป็นคำพูดที่หลีกเลี่ยงไม่ให้คนอื่นรู้เรื่องนอกจากพวกเดียวกัน หรือเป็นคำพูดที่หลีกเลี่ยงคำที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความน้อยใจ เสียใจ หรือเข้าใจว่าเป็นการดูถูกดูหมิ่น

สังเกตคำพูดของมานีที่พูดกับจันทร

ถ้าพูดว่า “เธอเป็นคนพิการขาลีบ หิ้วของมาเยอะแยะ ฉันจะช่วยถือให้”

ผู้ฟังคือ จันทรจะไม่พอใจและคงโกรธมาก มานีจึงพูดเป็นนัยว่า “ฉันช่วยถือหนังสือให้ดีไหมจ๊ะ”

บทที่ ๙

ความใฝ่ฝันของปิติ

วันเสาร์ เกษตรอำเภอมาช่วยปิติขุดลอกสระแต่เช้า พ่อและพี่ชายของปิติลงมือทำงานอยู่ก่อนแล้ว พอเกษตรอำเภอมาถึงก็ผลัดเสื้อผ้า สวมชุดเก่า ๆ ลงทำงาน ตอนแรกต้องช่วยกันวิดน้ำออกก่อน แล้วจึงใช้พลั่วและจอบขุดดินโคลนออก ปิติโกยดินโคลนไปไว้รอบโคนต้นไม้ เพื่อให้เป็นปุ๋ย เกษตรอำเภอขุดบ่อปลาเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๕ เมตร ยาว ๘ เมตร ลึกประมาณ ๑ เมตร เป็นบ่อเล็ก ๆ ที่ปิติพอจะดูแลปลาตามลำพังได้ ทุกคนเหน็ดเหนื่อยจนเหงื่อไหลไคลย้อย พี่สาวของปิติคอยหาน้ำเย็นมาให้ดื่ม

ไม่เพียงแต่พวกเด็ก ๆ เท่านั้นที่ชอบเกษตรอำเภอ พวกผู้ใหญ่ก็นิยมชมชอบเป็นอันมาก เพราะเขาเป็นคนดีไม่มีเลศนัยใด ๆ เขามาคลุกคลีตีโมงกับพวกเด็ก ๆ โดยปราศจากการถือยศถือศักดิ์และช่วยทุกคนตามคำสัญญา มานะได้เล้าไก่และพ่อไก่พันธุ์ดีหนึ่งตัว แม่ไก่สองตัว ลุงของวีระได้รับคำแนะนำเรื่องการทำไร่และทำสวน พ่อของเพชรได้หมูพันธุ์เนื้อ

ไปเลี้ยง อาของชูใจได้เครื่องมือผ่อนแรงในการทำนา เขาปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างขยันขันแข็ง จนทุกคนพิศวงสงสัยว่าเขาทำงานมากมายนั้นได้อย่างไร

พอสาย วีระ มานะ เพชร มานี และชูใจก็มาถึง พวกเด็ก ๆ ทำความเคารพผู้ใหญ่และทักทายกันอย่างสนิทสนมคุ้นเคย พอวีระเห็นการขุดบ่อจวนจะสำเร็จอยู่แล้ว จึงตัดพ้อต่อว่าปิติทันที

"ปิติไม่รอพวกเราเลย พวกเราบอกแล้วว่าจะมาช่วย"

"คุณอาบอกว่าถ้าขืนทำตอนสาย แดดจะร้อน จึงต้องรีบทำ บ่อยังขุดไม่เสร็จหรอกน่า มาเถอะ มาช่วยกัน วันนี้ยายทำแกงเผ็ดไก่และปลาทอดเป็นอาหารเช้าให้พวกเรา แถมมีกล้วยไข่เชื่อมเป็นของหวานด้วย" ปิติตอบ

พวกเด็ก ๆ ผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้ว ขมีขมันช่วยกันขนดิน เพชรกระโดดลงไปช่วยขุดด้วย มานีกับชูใจไปช่วยยายทำกับข้าว ปิติทำงานสนุกสนานมาก เขาร้องเพลงเป็นจังหวะกระทุ้ง ๆ มีบทลงท้ายว่า "หุยเลฮุย เอ้า หุยเลฮุย" ไปพลางทำงานไปพลาง มานะกับวีระช่วยร้องเพลง เกษตรอำเภอก็ร่วมร้องด้วยอย่างรื่นเริงบันเทิงใจ

พออาหารเสร็จ พี่สาวของปิติก็ลำเลียงลงมาตั้งที่แคร่ใต้ต้นมะเฟือง มานีกับชูใจช่วยยกอาหารและเครื่องใช้ในการ

รับประทานอาหารลงมาพร้อมสรรพ แล้วไปเชิญให้ทุกคนมารับประทานอาหาร ระยะนั้นเป็นเวลาที่ทุกคนกำลังหิว จึงหยุดทำงาน ไม่ต้องให้มานีกับชูใจรบเร้าอยู่นาน ต่างรีบล้างมือ หน้า แขนให้สะอาด แล้วมาตักข้าวและอาหารรับประทาน บ้างก็นั่งกับพื้นดิน บ้างก็นั่งบนขอนไม้ ทุกคนล้อมวงรับประทานอาหารกันอย่างเอร็ดอร่อย

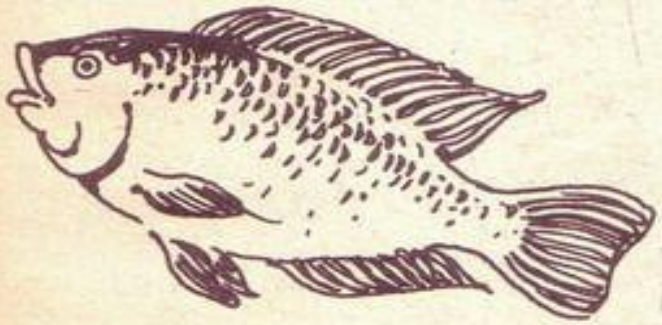

พวกเด็ก ๆ อยากทราบความเป็นมาของปลานิล เกษตรอำเภอจึงเล่าให้ฟังว่า ปลานิลเป็นปลาน้ำจืด มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศแถบทวีปแอฟริกา เป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว และแพร่พันธุ์ได้เร็วอย่างน่าอัศจรรย์ ประเทศไทยได้พันธุ์ปลานี้มาเพราะมกุฎราชกุมารแห่งประเทศญี่ปุ่นได้ส่งมาถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน ๕๐ ตัว ต่อมาได้ขยายพันธุ์ออกมากมาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ชื่อปลานี้ว่า “ปลานิล” และพระราชทานพันธุ์ปลานิลให้กรมประมงเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ แล้วแจกจ่ายให้แก่ราษฎรนำไปเพาะเลี้ยงต่อไป

พอรับประทานอาหารเสร็จสักครู่หนึ่ง จึงลงมือทำงาน เกษตรอำเภอเป็นคนพิถีพิถันในการทำงานมาก เขาขึงเชือกที่ขอบบ่อให้ตึงเพื่อตัดขอบบ่อให้ตรงและได้ระดับกัน เขาทำขอบบ่อให้ลาดเทเพื่อเป็นที่ให้ปลาวางไข่ และให้เด็ก ๆ เอาดินทำเขื่อนรอบขอบบ่อกันตลิ่งพัง ไม่ช้าเขาก็ดัดแปลงสระร้างที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ ให้กลายเป็นบ่อปลาขนาดกะทัดรัด ขณะที่ทำงาน เขาก็เล่าเรื่องปลานิลให้เด็ก ๆ ฟังว่า ปลานิลที่โตเต็มที่ ถ้านำมาชั่งดูจะหนักถึงครึ่งกิโลกรัม ปลานิลกินอาหารง่าย ๆ มันกินปุ๋ยมูลสัตว์ที่ตากแห้ง และปุ๋ยพืชสด เช่น รำบดละเอียด ปลายข้าว กากถั่ว กากมะพร้าว แหนเป็ด และปลาป่น ปิติได้ฟังก็ดีใจ จะได้ใช้อุจจาระของหมูเป็นอาหารของปลาได้ อาหารพืชสดก็หาง่าย โดยเฉพาะแหนเป็ด เขาสามารถไปช้อนจากลำคลองได้ทั่วไปเพราะไม่มีใครหวงแหน

"คุณอาเอาปลาไว้ที่ไหนคะ ฉันอยากจะดูหน้าตาของมัน" ชูใจพูด

"อีกสี่ห้าวันจึงจะเอามา เพราะจะปล่อยปลาลงบ่อทันทีไม่ได้ ต้องทิ้งบ่อไว้สักอาทิตย์จนมีน้ำเต็มบ่อและแน่ใจว่าไม่มีศัตรูของปลา คือพวกปลาใหญ่ กบและเขียด หรืองูเสียก่อน หน้าตาผิวพรรณของมันดำปี๋ มันจึงได้ชื่อนิล" เกษตรอำเภอตอบ

"คุณอาจะให้ผมกี่ตัวครับ ผมชอบจำนวนคู่ไม่ชอบจำนวนคี่" ปิติพูด พ่อตำหนิปิติว่า "ปิติไม่ควรบังคับคุณอาอย่างนั้น สุดแต่คุณอาจะให้นะลูก" เกษตรอำเภอหัวเราะแล้วพูดว่า "ปิติคงไม่อยากให้มันขาดคู่ ตกลง อาจะเอาลูกปลารุ่นที่กำลังเพาะอยู่นี้มาให้สักสิบคู่ รับรองว่าอีกสี่เดือนปิติจะได้ปลาเป็นจำนวนพัน ๆ ตัวทีเดียว"

ยังไม่เพล บ่อปลาก็เสร็จเรียบร้อย พวกผู้ใหญ่ไปอาบน้ำบนบ้าน ส่วนพวกเด็ก ๆ ยังเล่นกันอยู่ที่ขอบบ่อ ทุกคนสกปรกมอมแมม มือเปื้อนโคลนถึงข้อศอก มานะชวนเพื่อนเล่นจับปลา วีระ เพชร และปิติเป็นปลาอยู่ในบ่อ มานะใช้เชือกทำบ่วงบาศโยนลงไปคล้องเอาตัวปิติไว้ได้ ผลัดกันเป็นปลา ผลัดกันเป็นคนคล้อง คนละ ๓ ครั้ง ปรากฏว่ามานะโยนบ่วงบาศเก่งที่สุด คล้องปลาได้มากกว่าเพื่อน มานีกับชูใจเล่นผลักกันลงบ่อ ในที่สุดก็เลอะเทอะมอมแมมกันทุกคน พอเล่นเหนื่อยก็มานั่งทายปริศนาอะไรเอ่ยที่ใต้ร่มไม้ จนยายร้องเรียกให้ไปอาบน้ำและผลัดเสื้อผ้า เพื่อรับประทานอาหารกลางวัน

ระหว่างรับประทานอาหารกลางวัน ปิติคุยโขมงกับเพื่อน ๆ ว่าเขาจะเลี้ยงปลานิลขายในราคาย่อมเยา และจะพยายามรวบรวมเงินซื้อลูกม้าสักตัวหนึ่ง ถ้ามันพยศ เขาจะ

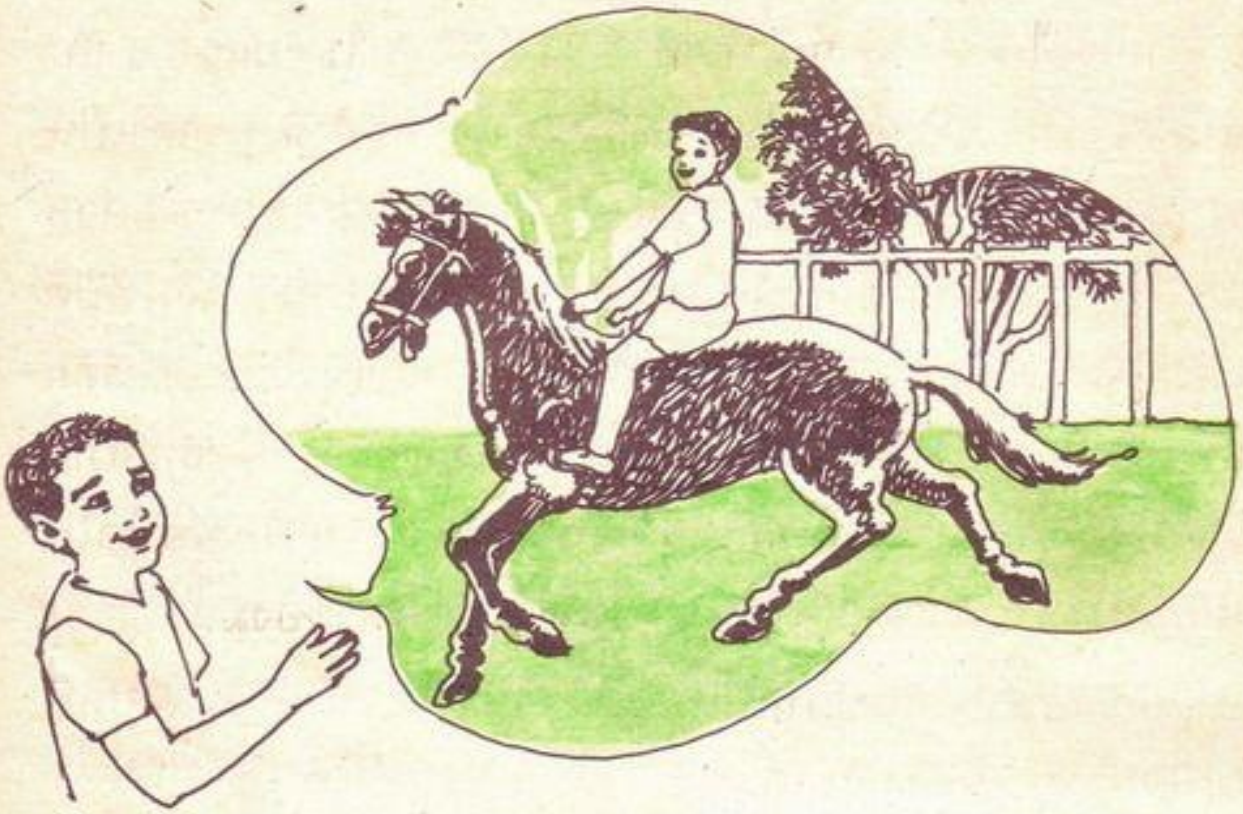

ฝึกให้มันละพยศเพราะเขาชอบม้าเชื่อง ๆ ม้าเชื่องน่ารักกว่าม้าพยศ เขาตั้งใจจะเลือกตัวที่มีสีดำ เพราะเขาจะตั้งชื่อมันว่าเจ้านิล ฟังดูชื่อคล้าย ๆ ม้านิลมังกรของสุดสาคร เขาจะฝึกให้มันวิ่งเร็ว ๆ จะขี่แข่งในเทศกาลม้าแข่งประจำอำเภอ ถ้าเจ้านิลชนะ เขาคงได้เงินรางวัลจำนวนมหาศาลทีเดียว และเขาจะนำเงินนั้นไปฝากธนาคารเพื่อให้ได้ดอกเบี้ย ชูใจแย้งว่า "ลูกม้าราคาแพงมากนะปิติ กว่าเธอจะขายปลาได้เงินพอซื้อม้า ฉันคิดว่าเธอคงแก่พอดี และคงจะขี่ม้าแข่งไม่ไหวแน่ ๆ" ใคร ๆ ได้ฟังชูใจพูดก็อดหัวเราะไม่ได้ ปิติกำลังตักอาหาร

ใส่ปากพอได้ฟังก็ชะงักนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง จึงหันไปยิ้มแหย ๆ กับชูใจแล้วว่า “จริงซินะชูใจ ฉันลืมคิดไป ลูกม้าดี ๆ ราคาเป็นพันบาท” เกษตรอำเภอหัวเราะแล้วว่า “เอาเถอะ อาจะพยายามช่วยให้ปิติซื้อม้าได้ในราคาถูก ๆ ตามจำนวนเงินที่ปิติพอจะซื้อได้” ปิติดีใจมาก วางจานข้าวรีบเข้าไปกราบที่ตักเกษตรอำเภอ เป็นกิริยาที่น่ารักน่าเอ็นดูมาก เกษตรอำเภอพูดต่อไปว่า “ถ้าอยากขายปลาให้ได้เงินมาก ๆ ต้องเอาใจใส่ดูแลมัน ให้อาหารอย่าได้ขาด คอยกำจัดศัตรูของมัน ถ้ามีงูลงไปกินปลาได้ ปลาก็หมดบ่อ ทำให้ความหวังของปิติที่จะได้ลูกม้าต้องพังพินาศไป”

ปิติรับคำอย่างหนักแน่น พอรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ พวกผู้ใหญ่ขึ้นไปบนบ้านนั่งคุยกันเรื่องการทำนา ส่วนพวกเด็ก ๆ ไปนั่งเล่นปริศนาคำทายอยู่ที่กระโจม ชูใจทวงสัญญาจากเพื่อน ๆ ที่รับปากว่า จะไปทำกระโจมให้ เพื่อน ๆ บอกว่าอาทิตย์หน้าจะไปทำกระโจมให้อย่างแน่นอน ชูใจดีใจมาก เด็กทุกคนรักใคร่สามัคคีกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเสมอมา พวกเขาจึงอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

แบบฝึก

๑. อ่านคำที่สะกดด้วย ศ

พิศวงสงสัย ดูมีเลศนัย
เมื่อใช้บ่วงบาศ ปราศจากพยศ
พินาศหมดสิ้น ได้ยินปริศนา
มาวันเทศกาล งานน่าอัศจรรย์

๒. ฝึกอ่านและสังเกต คำที่บอกให้รู้กิริยาท่าทาง

ปิติวิดน้ำ มานีทำการบ้าน
วีระผลักประตู ชูใจดูหนังสือ

๓. ฝึกอ่านและสังเกต คำที่ออกเสียงสระเหมือนกัน มีตัวสะกดเหมือนกัน เรียกว่า คำคล้องจอง

วัว มัว เงา เอา เก่า เจ้า
มัน พลัน หาย ดาย มาก อยาก

หมาลักเนื้อวัว มัวมองดูเงา จะเอาก้อนใหญ่ ไว้เป็นของมัน พลันทิ้งของตน หล่นลงในน้ำ ทำให้เงาหาย เสียดายเนื้อเก่า เจ้าหมาโลภมาก อดอยากตามเคย

๔. ฝึกอ่านและจำ คำพูดที่เป็นสำนวน

เหน็ดเหนื่อยจนเหงื่อไหลไคลย้อย

๕.ฝึกอ่านและสังเกต

ประโยคคำถาม	ประโยคคำตอบ
เกษตรอำเภอช่วยปิติทำอะไร?	เกษตรอำเภอช่วยปิติขุดสระ
ช่วยเมื่อไร?	วันเสาร์ (เกษตรอำเภอช่วยขุดสระเมื่อวันเสาร์)
เวลาใด?	เวลาเช้า (เกษตรอำเภอช่วยขุดสระเวลาเช้า)

๖.คำบางคำออกเสียงคล้ายกัน แต่เขียนต่างกัน และมีความหมายต่างกันด้วย

ฝึกอ่านและสังเกต

วีระคิดว่าจะเลี้ยงไก่พันธุ์สักพันตัว

เขาช่วยพ่อสับฟากเสียงดังจนฟังไม่ได้ศัพท์

เมื่อวันจันทร์ ฉันทำเลขถูกหมดอย่างน่าอัศจรรย์

ฉันเคยเรียนเก่งได้คะแนนคู่คี่กับเพื่อน ตอนหลังขี้เกียจจึงได้คะแนนต่ำลง

เราเป็นเด็กยังอายุเยาว์ ควรจะใช้ของราคาย่อมเยา

พี่ซื้อเชือกมา ๓ บาท ทำบ่วงบาศเล่น เชือกบาดมือเป็นแผล

เมื่อเช้าฉันใส่บาตรพระที่มาบิณฑบาตแถวบ้านฉัน

๗. คำบางคำเขียนเหมือนกัน แต่อ่านต่างกัน และความหมายต่างกัน

พ่อรักหวง<u>แหน</u> ทำแทนคุณแม่

หาจอกหา<u>แหน</u> มาแผ่เป็นแผ่น

บทที่ ๑๐

คนังเงาะน้อย

วันนี้ วีระมีลูกเงาะสีแดงน่ากินมาฝากเพื่อน ๆ เขาบอกว่าญาติซึ่งอยู่จังหวัดสุราษฎร์ธานีส่งทาง ร.ส.พ. มาให้หลายเข่ง พอถึงเวลารับประทานอาหารกลางวัน ครูกมลมานั่งรับประทานด้วยเช่นเคย มานีจึงแบ่งลูกเงาะใส่จานไปให้ ครูกมลขอบใจ แล้วบอกว่ารับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้วจะเล่าเรื่องลูกเงาะให้ฟัง ทีแรกเด็ก ๆ ไม่ใคร่สนใจนัก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องลูกเงาะผลไม้ที่เขากำลังรับประทานกันอยู่

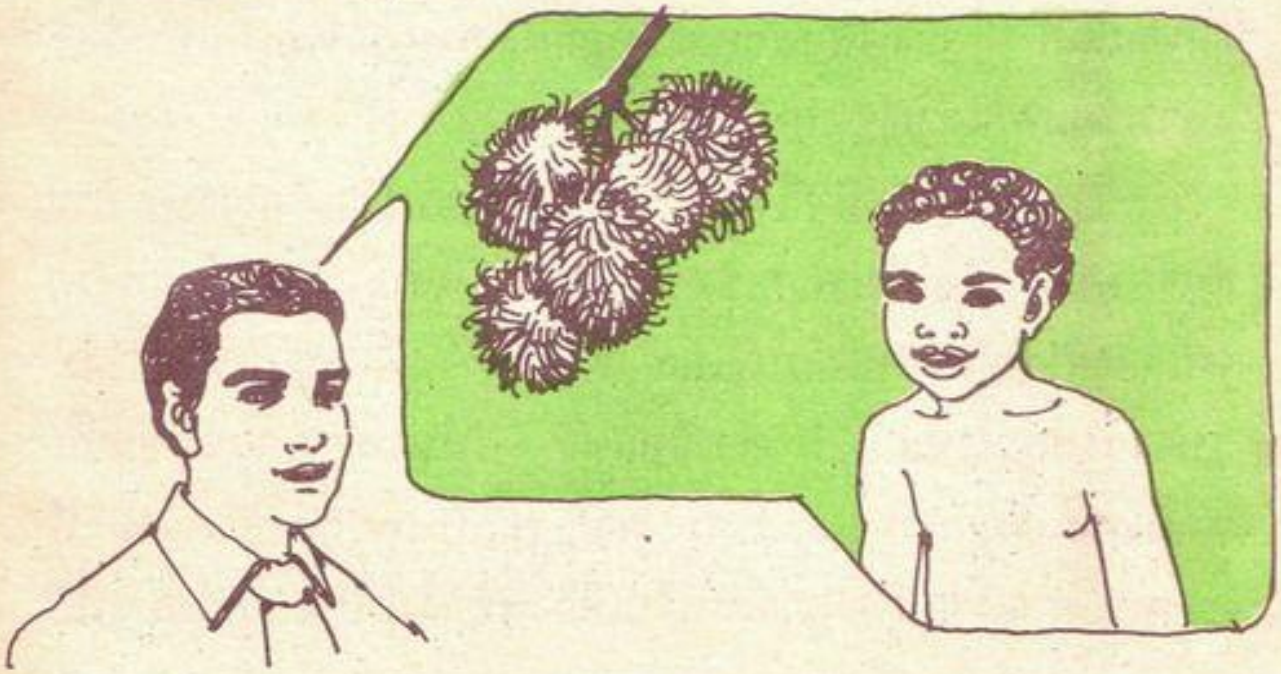

พอรับประทานเสร็จแล้ว ครูกับลูกศิษย์ก็พากันไปนั่งเล่นใต้ต้นก้ามปู ครูกมลพูดว่า “วันนี้ครูได้รับประทานลูกเงาะ ทำให้ครูนึกถึงลูกเงาะคนหนึ่ง” พวกเด็ก ๆ ได้ฟังก็แปลกใจ พากันโจษจันว่าลูกเงาะเป็นคนได้อย่างไร ครูกมลเห็นนักเรียนพิศวงสงสัยจึงพูดต่อไปว่า “นักเรียนทราบไหมว่า เงาะเป็นทั้งชื่อผลไม้และชื่อของคนพวกหนึ่ง” นักเรียนต่างรู้สึกฉงนสนเท่ห์ เพราะไม่เคยรู้มาก่อน จึงเขยิบเข้าไปนั่งล้อมวงฟังใกล้ ๆ นักเรียนชั้นอื่นรู้เข้าก็มานั่งฟังด้วย จนเป็นกลุ่มใหญ่ วีระกับมานะมาช้า จึงได้นั่งข้างหลัง

“คุณครูคะ พวกเงาะอยู่ที่ไหนคะ” ดวงแก้วถาม

“รูปร่างหน้าตาเหมือนพวกเราไหมคะ” ชูใจถามบ้าง

ครูกมลหัวเราะ “อย่าเพิ่งรุมสัมภาษณ์ครูเลย ครูจะเล่าให้ฟังก่อน ถ้าสงสัยอะไรค่อยสัมภาษณ์เพิ่มเติมทีหลัง” แล้วครูกมลก็เล่าเรื่องลูกเงาะให้ฟัง

“ลูกเงาะที่ครูนึกถึงนี้ชื่อ คนัง เขาเป็นเด็กเงาะ อายุรุ่นราวคราวเดียวกับพวกเธอนี่แหละ เงาะเป็นคนไทยพวกหนึ่งอาศัยอยู่ในป่าแถบใต้แถว ๆ จังหวัดพัทลุง พวกเงาะรูปร่างไม่สูงใหญ่ ผิวดำเจือแดง เส้นผมอ่อนและขมวด ตาแหลม จมูกกว้างและแบน พวกเงาะเป็นพวกถือสันโดษ มีความเป็นอยู่ง่าย ๆ ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ไม่เป็น กินของที่มี

อยู่ตามธรรมชาติ ที่อยู่ของพวกเงาะเป็นทับซึ่งทำสูงจากพื้นดิน ชอบย้ายที่อยู่บ่อย ๆ ก่อนนี้เขาใช้ใบไม้ทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม มีภาษาพูดแต่ไม่มีภาษาหนังสือ ปัจจุบันนี้รู้จักใช้เสื้อผ้าแล้ว พวกเงาะชอบสีแดง

ขณะนี้พวกเงาะในประเทศไทยเหลืออยู่จำนวนน้อย ครูจะเล่าถึงเด็กน้อยคนังให้ฟัง คนังเป็นลูกกำพร้าเขาอยู่กับพี่ชาย คนังมีเพื่อนรักเพื่อนเกลอชื่อ ไม้ไผ่ คนังมีบุญวาสนาได้เป็นมหาดเล็กของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือรัชกาลที่ห้า พระองค์โปรดปรานคนังมาก เพราะเป็นเด็กที่เฉลียวฉลาด คนังเล่าเรื่องราวของตนเองและพวกพ้องชาวเงาะถวายพระเจ้าอยู่หัว พระองค์จึงทรงพระราชนิพนธ์หนังสือกลอนบทละคร เรื่องเงาะป่าขึ้น ในกลอนบทละครนี้ได้กล่าวถึงคนังว่า

มาจะกล่าวบทไป ถึงเด็กน้อยคนังคนขยัน
อยู่ทับแทบป่าพนาวัน ชายเขตขัณฑ์พัทลุงพารา
บิดามารดาก็หาไม่ ดำขาวต้องไฟดับสังขาร์
นางควากหอบดิ้นสิ้นชีวา อยู่ด้วยเชษฐาชื่ออ้ายแค
มีเพื่อนชอบนักรักใคร่ ชื่อไม้ไผ่ตัวเต็งเก่งแก่
เคยคบกันไปป่าพาเชือนแช ตั้งแต่พ่อแม่ยังไม่ตาย

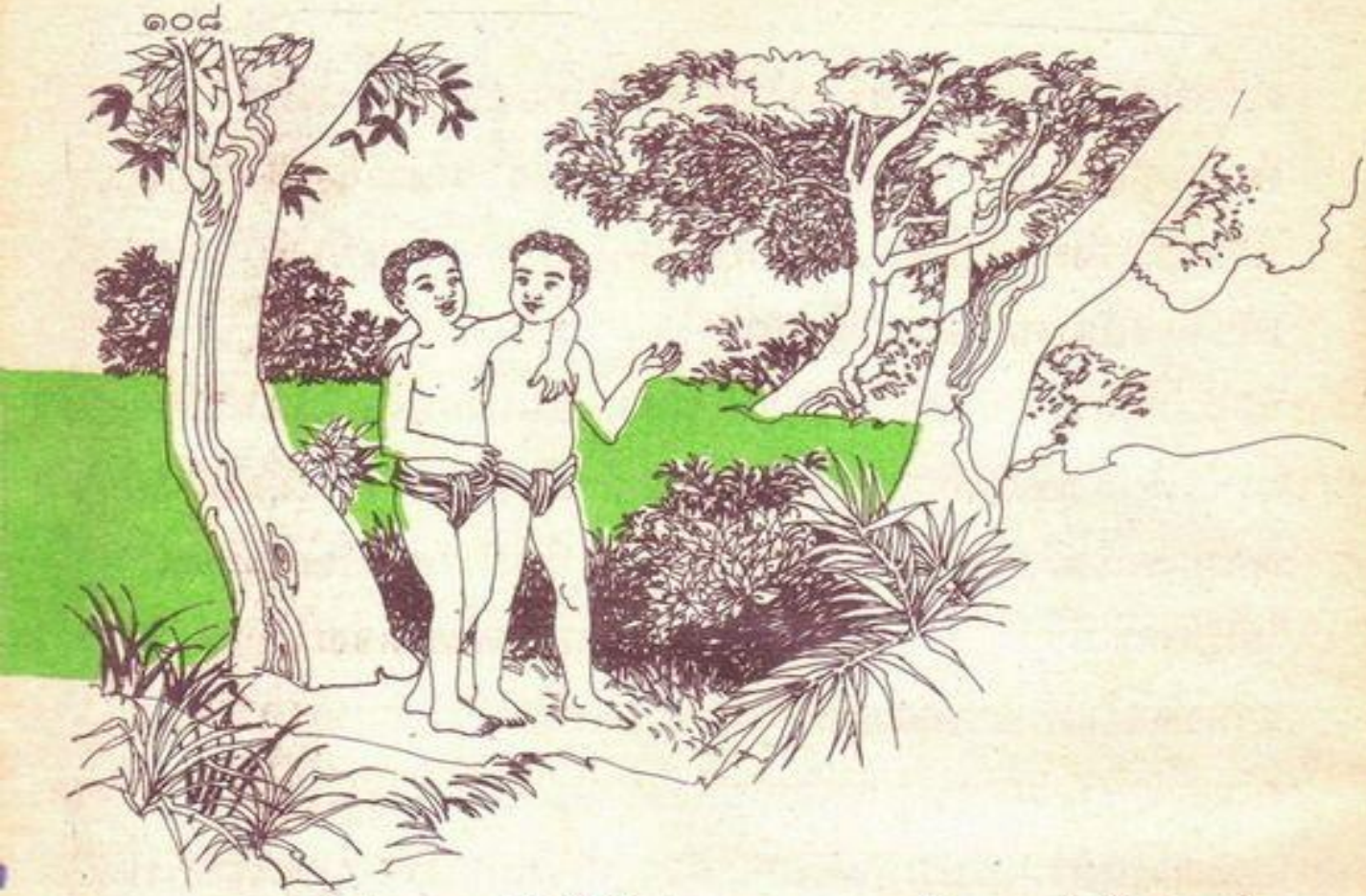

คนังไปมาหาสู่กับไม้ไผ่เสมอ คนังมาหาไม้ไผ่คราใด
ไม้ไผ่ก็ดีอกดีใจเป็นอันมาก

เมื่อนั้น ไม้ไผ่ดีใจเป็นหนักหนา
วิ่งไปกอดคอพาคลอคลา เข้ามานั่งในปราศรัยทัก
มีธุระกังวลใดเหวย อย่านิ่งเลยบอกกูรู้ตระหนัก
แต่มิได้พบพานกันนานนัก กูคิดถึงเพื่อนรักจะขาดใจ

เมื่อคนังมาเป็นมหาดเล็กนั้น เขาต้องจากพี่ จากบ้าน จากพวกพ้อง และจากไม้ไผ่เพื่อนรักมาโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว ทั้งนี้เนื่องจากพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะได้ลูกเงาะสัก

คนหนึ่ง แต่ให้เขาสมัครใจไปอยู่กับพระองค์เองไม่ให้มีการบังคับ ในพระราชนิพนธ์ เรื่องเงาะป่า กล่าวถึงหนังสือที่มีไปถึงผู้รั้งราชการเมืองพัทลุงว่า

ในลักษณ์นั้นว่ามีท้องตรา พระราชสีห์มาสั่งให้
แสวงหาลูกพวกเงาะไพร จะมีใครสมัครภักดี
เลือกให้ได้รูปหมดเหมาะ ตามเพศพวกเงาะถ้วนถี่
ดูฉลาดลาดเลาท่วงที อย่าให้มีบังคับจับกุมกัน
ให้หลวงผู้รั้งตั้งใจ หาถวายให้ได้จงกวดขัน
ถ้าสบดีน่าจะมีรางวัล แม้นได้แม่นมั่นจงออกไป

ผู้รั้งราชการหรือผู้ว่าราชการ ชื่อหลวงทิพกำแหง จึงปรึกษาหารือกับบรรดาผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งจึงไปหาหัวหน้าพวกเงาะ หัวหน้าพวกเงาะบอกว่า พวกเงาะกำลังจะย้ายที่อยู่ เพราะเกิดการประทุษร้ายฆ่าฟันกันตาย พี่ชายของคนังก็หลบหนีไป จึงมีความเห็นว่าควรจะนำตัวคนังไปถวายพระเจ้าอยู่หัว เพราะเขาไม่มีใครดูแลเลี้ยงดูแล้ว แต่จะบอกไปตรง ๆ คนังก็คงไม่ยอมไป ให้จัดโนราไปแสดงให้พวกเงาะดู เพราะพวกเงาะชอบดูโนรา แล้วหัวหน้าเงาะจะเกลี้ยกล่อมคนังให้ ผู้รั้งราชการจึงจัดโนรามีชื่อมาแสดงให้พวกเงาะดู คนังกับไม้ไผ่และเพื่อน ๆ ก็มาด้วย โนราแสดงทั้งกลางวันและกลางคืน พอตกกลางคืน คนังกับเพื่อน ๆ ก็

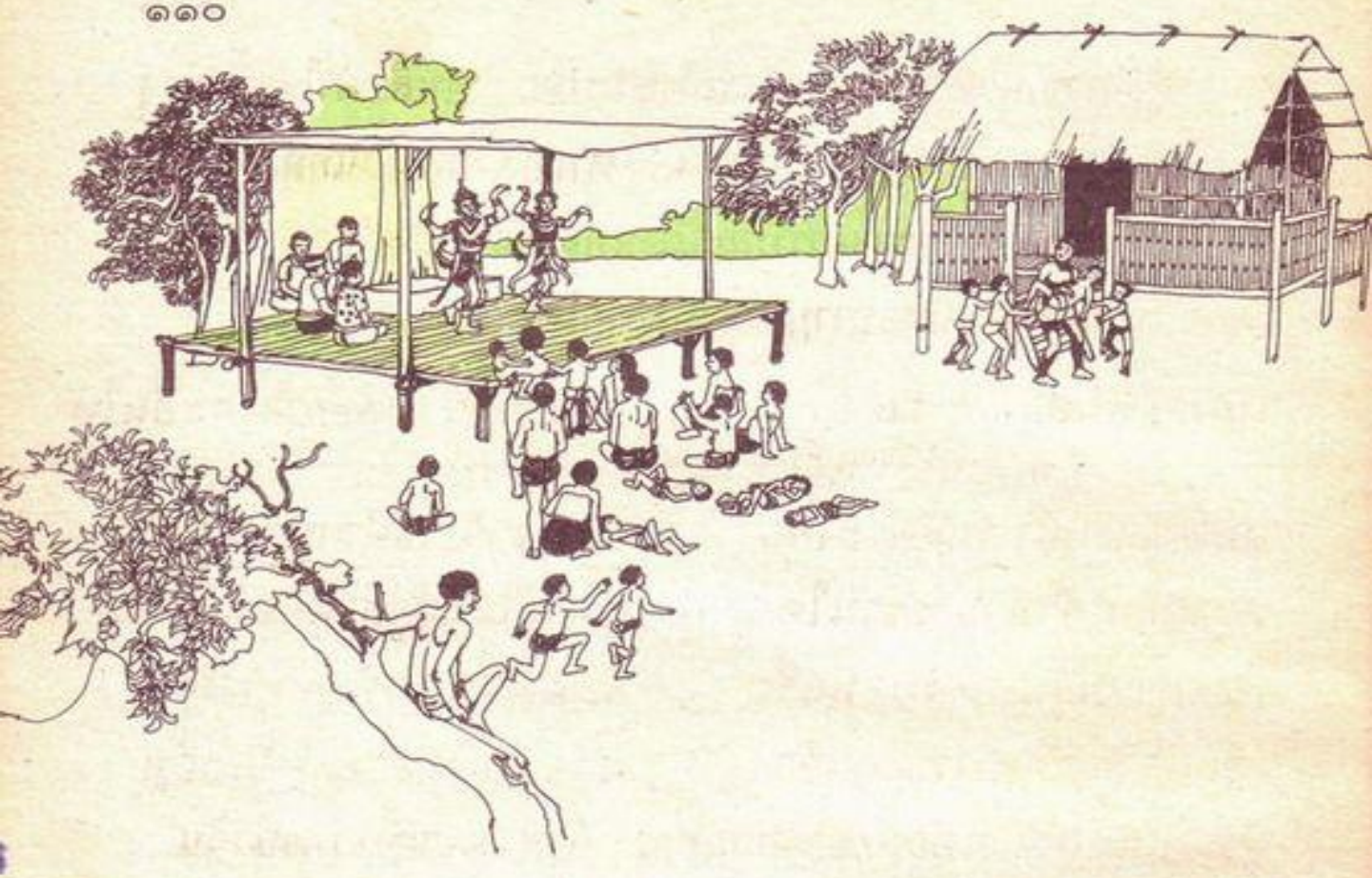

นอนหลับ หัวหน้าเงาะจึงอุ้มคนังทั้งหลับมาส่งให้ผู้รั้งราชการ พอคนังตื่นขึ้นก็ตกใจเอะอะ อาละวาดดิ้นรนประหนึ่งคนบ้าดังคำกลอน

เมื่อนั้น คนังตื่นนอนตกใจหนัก
นิ่งตะลึงอึ้งอยู่เป็นครู่พัก ไม่ประจักษ์ว่าอยู่แห่งใด
พอรู้สึกนึกกลัวจนตัวแข็ง ดิ้นเต็มแรงคนอุ้มทนไม่ไหว
ก้นกระแทกเพื่อนปะทะเข้าทานไว้ สามสี่คนเข้าไปช่วยกันยึด
ถีบทะลึ่งตึงตังไม่ยั้งหยุด ช่วยกันฉุดเหวี่ยงสะบัดวัดผึด
โมโหเหะหะฮัดฮึด ปล้ำกันอัดอึดมาส่งเต็นท์

ผู้รั้งราชการค่อยปลอบประเล้าประโลม หาเสื้อผ้าใหม่สวย ๆ มาให้สวม หาอาหารดี ๆ มาให้กิน หาของเล่นมาให้เกลื่อนกลาดดาษดาไปหมด ผู้รั้งราชการปลอบโยนคนังตามหนังสือว่า “หลายเพลา” เขาจึงค่อยคลายความตระหนกตกใจ

พอเคยหน่อยค่อยสบายหาย หวาดเสียว คนังเหลียวหลังกลืนสะอื้นไห้
เสียดายทับนับวันแต่จะไกล แสนอาลัยวงศ์วานว่านเครือ
ห่วงเถื่อนถ้ำลำธารชานไศล เพื่อนไม้ไผ่คู่ชีวิตคิดถึงเหลือ
เคยเป่านกจับปลามาจานเจือ จะนั่งเบื่อบ่นร่ำทุกค่ำคืน
โอ้ถิ่นฐานลานป่าจะลาแล้ว น้ำตาแถวถั่งไหลไห้สะอื้น
ผู้รั้งปลอบคนังน้อยค่อยกล้ำกลืน แล้วชวนชื่นชี้ชมพนาวัน

ในที่สุด คนังเด็กน้อยชาวป่าชาวดง ก็ได้เข้าไปอยู่ในพระราชฐาน เป็นมหาดเล็กคนสนิท ได้รับใช้ใกล้ชิดพระเจ้าอยู่หัว พระองค์โปรดปรานคนังมาก ทรงอุปถัมภ์ชุบเลี้ยงคนังเป็นอย่างดี และคนังก็จงรักภักดีต่อพระองค์ ข้าราชการผู้ใหญ่ก็เมตตาเอ็นดูเขา ไม่มีใครคิดอิจฉาริษยาแต่เขาก็บุญน้อย ได้มีโอกาสรับใช้ใกล้ชิดพระเจ้าอยู่หัวไม่นาน เขาก็ตาย”

พอครูกมลเล่าจบ พวกนักเรียนก็พูดกันพึมพำ ด้วยความรู้สึกต่าง ๆ กัน

“น่าสงสารคนังนะคะ เขาคงคิดถึงบ้าน คิดถึงไม้ไผ่

เขาจึงตาย” จันทรพูดเบา ๆ พลางเอามือลูบขาลีบ ๆ ของตนไปมา ชูใจนั่งอยู่ใกล้ ๆ จึงเอื้อมมือไปโอบกอดจันทร์ไว้

“คงไม่ใช่อย่างนั้นดอกจันทร” ครูกมลพูด “ครูอ่านพบในหนังสือว่า คนังรักพระเจ้าอยู่หัวมาก ไปไหนก็ตามเสด็จฯ จนลืมคิดถึงบ้าน คิดถึงเพื่อน พระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเงาะป่า คนังก็เฝ้าฯอยู่ใกล้ ๆ พระองค์ตรัสประภาษซักถามเรื่องราวและคำศัพท์ต่าง ๆ ของพวกเงาะอยู่ตลอดเวลา ครูคิดว่าพวกเงาะคงอายุไม่ยืนกระมัง คนังจึงตายเสียแต่อายุยังน้อย” ครูกมลหยุดอยู่ครู่หนึ่งจึงพูดต่อไปว่า

"ครูยังมีเรื่องเงาะอยู่อีกเรื่องหนึ่ง เอาไว้ว่าง ๆ จะเล่าให้ฟังอีก แน่ะ เสียงระฆังเข้าเรียนแล้ว รีบไปกันเถอะ" พวกนักเรียนกล่าวคำขอบคุณครูกมล แล้วรีบวิ่งแยกย้ายกันไปเข้าห้องเรียน

แบบฝึก

๑. ทบทวนผันอักษรกลาง

เขานิ่งอึ้งเมื่อได้ยินเสียงอึ่งร้องเอ็ดอึงไปทั่วบ้าน
(อึ๊ง อึ้ง ไม่มีความหมาย)
พ่อร้องเพลงกล่อมลูกได้อย่างกล้อมแกล้มเต็มที
(กลอม กล๊อม กล๋อม ไม่มีความหมาย)

๒. อ่านคำที่มี ษ สะกด

ประภาษสันโดษ	กล่าวโทษโจษจัน
ประทุษร้ายกัน	สัมภาษณ์เชษฐา
หาเศษกระดาษ	เกลื่อนกลาดดาษดา
สันนิษฐานว่า	ราษฎรประดิษฐ์

๓. ฝึกอ่านคำที่เขียนเหมือนกัน แต่ออกเสียงต่างกัน

สังเกตการอ่านออกเสียงต่างกันตามความหมาย

งานหนักจงเอา อย่าเพลามือหนา

ทำตามเพลา ภายหน้าได้ดี

๔. อ่านอักษรย่อ

ร.ส.พ. ย่อมาจาก องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

ก.ท.ม. " กรุงเทพมหานคร

๕. ข้อความที่แต่งเป็นร้อยกรอง จำกัดจำนวนคำแต่ละวรรคจึงใช้คำน้อย แต่มีความหมายมากกว่าเขียนประโยคธรรมดา

ฝึกอ่านและสังเกต

อยู่ทับแทบป่าพนาวัน - อยู่กระท่อม (ทับ) ริม (แทบ) ป่า (พนาวัน)

บิดามารดาก็หาไม่ - พ่อแม่ไม่มี

ดำขาวต้องไฟดับสังขาร์ - พ่อชื่อดำขาวหนีไฟไหม้ป่าไม่ทัน ถูกไฟป่าไหม้ตายไป

นางควากหอบดิ้นสิ้นชีวา - แม่ชื่อนางควากเลี้ยงดูต่อมาภายหลังก็ตาย

ให้หลวงผู้รั้งตั้งใจ - ให้ผู้รั้งราชการ (ทำหน้าที่เจ้าเมือง) เมืองพัทลุงเอาใจใส่หา

ถ้าสบดีน่าจะมีรางวัล - ถ้าพบ (ประสบ) คนที่ดี ๆ ก็จะให้รางวัล

ช่วยกันฉุดเหวี่ยงสะบัดวัดผึด - วัด ในที่นี้หมายถึงสะบัดไปแรง ๆ เสียงดังผึง (ผึด)

ห่วงเถื่อนถ้ำลำธารชานไศล - ห่วงป่า (เถื่อน) ถ้ำ ลำธารริมเขา

เคยเป่านกจับปลามาจานเจือ - เคยเป่าลูกดอกได้นกและจับปลามาแบ่งให้

น้ำตาแถวถั่งไหลไห้สะอื้น - น้ำตาไหลนองร้องไห้ (ไห้) สะอื้น

๖. ฝึกอ่านและสังเกต ประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ

เงาะเป็นคนไทยพวกหนึ่ง

เงาะไม่ใช่คนไทยพวกหนึ่ง

เขาอยู่กับพี่ชาย

เขาไม่ได้อยู่กับพี่ชาย

วีระมีลูกเงาะสีแดงน่ากิน
วีระไม่มีลูกเงาะ

๗. ทบทวนอ่านคำย่อที่มีฯ (ไปยาลน้อย)

เฝ้าฯ - เฝ้าฝ่าละอองธุลีพระบาท
โปรดเกล้าฯ - โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
กรุงเทพฯ - กรุงเทพมหานคร

๘. คำภาษาอังกฤษที่เรานำมาใช้เป็นภาษาไทย เวลาเขียนใช้วรรณยุกต์และเครื่องหมายกำกับเสียงบ้าง ไม่ใช้บ้าง เมื่ออ่านออกเสียง บางคำต้องออกเสียงคล้ายกับเสียงภาษาอังกฤษ แต่ไม่ออกเสียงท้ายคำ

ฝึกอ่านและจำ คำที่มาจากภาษาอังกฤษ

กางเต็นท์ (สมัยก่อนเขียน “เต๊นท์” ปัจจุบันเขียน “เต็นท์” แต่อ่านออกเสียงเป็น “เต๊น”)
ชอล์ก (ออกเสียงเป็น ช็อก)
ฟุตบอล (” ” ฟุด-บอน)

ปลาสติก	(ออกเสียงเป็น	ปล้าด-สะ-ติก)
การ์ตูน	(„	„ กา-ตูน)
เสื้อเชิ้ต	(„	„ เชิ้ด)
เฮลิคอปเตอร์	(„	„ เฮ-ลิ-ค้อบ-เต้อ)
เมตร	(„	„ เม้ด)

บทที่ ๑๑

ลูกกวาดมหาภัย

"กล่องใส่ดินสออันใหม่ของฉันหาย" มานีร้องเอะอะเพื่อน ๆ ซึ่งทยอยกันเดินเข้ามาในห้องเรียน เข้าไปมุงดูที่โต๊ะมานี ทุกคนเหงื่อไหลไคลย้อยเพราะเพิ่งเลิกจากเรียนพลศึกษา

"มานีเป็นรายที่ห้าแล้วนะที่ของหาย" ดวงแก้วพูดทำสีหน้าบูดบึ้งด้วยความไม่พอใจ ทุกคนรีบเปิดโต๊ะและกระเป๋าหนังสือสำรวจข้าวของของตน "เงินของฉันหายยี่สิบบาท" นักเรียนหญิงคนหนึ่งร้องขึ้น "โธ่! แม่ให้ฉันซื้อกับข้าวกลับบ้านตอนเย็น แล้วฉันจะเอาเงินที่ไหนซื้อให้แม่ละนี่" พูดจบก็ร้องไห้โฮ เพื่อนรู้สึกสงสารและเห็นใจแต่ไม่รู้จะทำอย่างไร ปิติขบเขี้ยวเคี้ยวฟันด้วยความโกรธแค้นคนขโมย

พอครูกมลเข้ามาในห้องเรียน นักเรียนก็เล่าเรื่องของหายให้ฟัง ครูกมลจึงพูดตักเตือนนักเรียนว่า "การเป็นคนลักขโมยหยิบฉวยเอาของคนอื่นนั้นไม่ดี เพราะทุกคนย่อมรักและหวงแหนของของตน คนมีศาสนาย่อมละกิเลส ละความ

อยากได้ของผู้อื่น การลักขโมยเป็นการผิดทั้งศีลธรรมและผิดกฎหมาย คนที่ลักขโมยจะถูกกฎหมายลงโทษ ขอให้นักเรียนที่ขโมยของเพื่อน นำของมาคืนให้เพื่อน แล้วเลิกนิสัยนี้เสียมิฉะนั้นจะถูกลงโทษ”

คำตักเตือนของครูกมลไม่ได้ผลเลย เพราะตั้งแต่วันนั้นมาข้าวของของนักเรียนก็หายอีก ซ้ำนักเรียนในห้องใกล้เคียงก็บ่นว่าของหาย ครูกมลและครูอื่น ๆ ตรวจค้นข้าวของนักเรียนทุกคนก็ไม่พบของที่หาย ได้แต่กำชับให้นักเรียนเก็บข้าวของของตนให้ดี และคอยสอดส่องหาตัวคนร้ายให้ได้

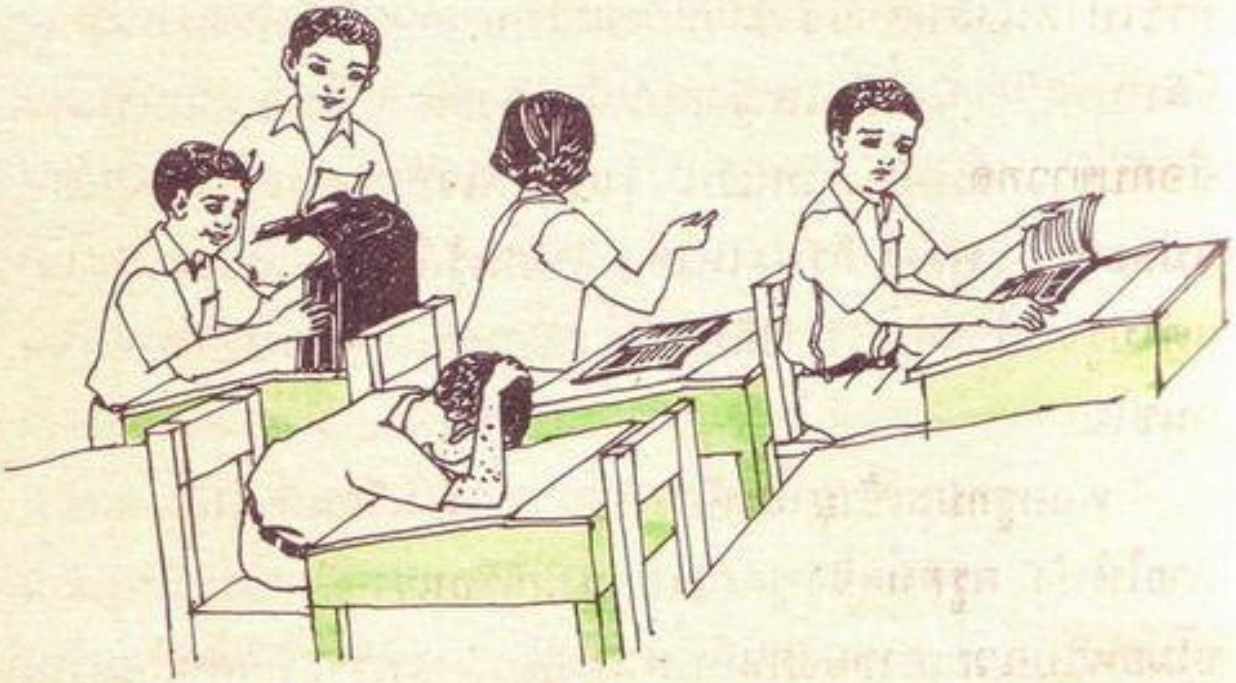

ปิติจับตาดูเพื่อนนักเรียนชายคนหนึ่งมาหลายวันแล้ว เพราะมีท่าทางแปลก ๆ และชอบนั่งหลับเสมอ เวลาครูเตือนก็ตื่นขึ้นแล้วก็หลับอีก ระยะที่ตื่นก็ทำท่ากระสับกระส่าย ไม่กล้ามองสบตากับเพื่อน ๆ ร่างกายก็ผ่ายผอมเหลือแต่กระดูกและซีดเซียวลงทุกวัน ๆ ตามแขนขาก็เป็นฝีพุพองทั่วไปหมด เขาขาดเรียนเสมอ และมักหนีเรียนพลศึกษาเป็นประจำ ครูต้องเรียกไปเตือนหลายครั้งและมอบให้หัวหน้าชั้นคอยดูแลกำกับอย่างใกล้ชิด

วันหนึ่ง จวนจะถึงเวลาหยุดพักกลางวัน และเป็นเวลาที่เพื่อนคนนั้นตื่นอยู่ ปิติเอากระดาษมาตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พับเป็นซองรูปจดหมาย แล้วเอาธนบัตรฉบับละสิบบาทใส่ซองไว้ในโต๊ะ ปิติแกล้งอ่านหนังสือและทำเป็นลืมซองธนบัตร พอระฆังบอกเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน เขาก็เดินออกไปกับเพื่อน ๆ แต่เขากลับย้อนเข้ามาซ่อนอยู่หลังตู้หนังสือ คอยอยู่ครู่หนึ่ง เพื่อนผู้ชายคนนั้นก็ย่องเข้ามา มองซ้ายมองขวาอย่างมีพิรุธ ปิตินั่งแขม่วท้องกลั้นหายใจด้วยความตื่นเต้น เพื่อนคนนั้นเปิดโต๊ะปิติ หยิบซองใส่ธนบัตรขึ้นมา ปิติจึงกระโจนออกจากที่ซ่อนรวบตัวเพื่อนคนนั้นไว้ เขาดิ้นรนและต่อสู้ปิติเต็มกำลัง แต่ปิติล่ำสันแข็งแรงกว่า จึงชกเพื่อนคนนั้นลงไปนอนหมอบอยู่ใต้โต๊ะ

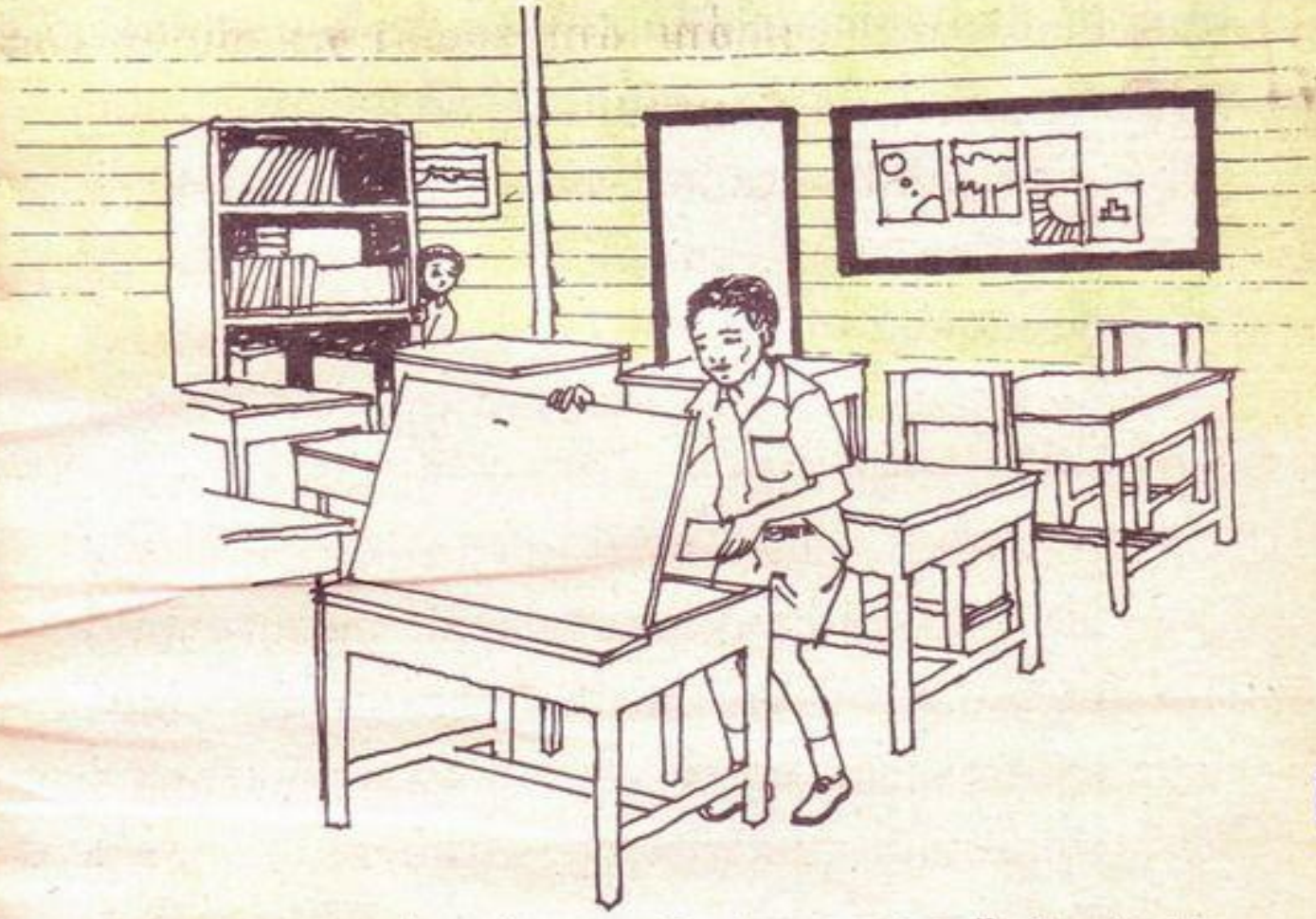

ปิติจึงตะคอกถามว่า “เธอมาหยิบเงินของฉันทำไม” แล้วขู่ว่า “ถ้าเธอปิดบังอำพราง ฉันจะไปฟ้องครูใหญ่” เพื่อนคนนั้นอิดเอื้อนอยู่ครู่หนึ่ง ปิติขู่เข็ญหนักเข้าก็ร้องไห้พลางเล่าว่าเขาชอบกินลูกกวาดชนิดหนึ่งมาก มันมีรสขมนิดหน่อย แต่อร่อยผิดลูกกวาดอื่น ๆ จนติด วันไหนไม่ได้กินมีอาการทุรนทุรายเหมือนใจจะขาด เงินค่าอาหารที่พ่อแม่ให้มาก็ไม่พอซื้อ เขาจึงต้องขโมยเงินและข้าวของของเพื่อนไปขาย เพื่อให้ได้เงินไปซื้อลูกกวาดกิน แล้วเขาก็ส่งลูกกวาดเม็ดหนึ่งให้ปิติดู ปิติ

รับมาดูก็เห็นเป็นลูกกวาดใส่สีธรรมดา ไม่มีอะไรแปลกพิสดารน่าสงสัย จึงเก็บใส่กระเป๋าเสื้อไว้ แล้วบอกเพื่อนให้เลิกขโมย และให้มาเรียนทุกวัน มิฉะนั้นเขาจะฟ้องครูใหญ่ให้ทำโทษ เพื่อนคนนั้นก็รับคำ ปิติจึงปล่อยเขาไป แต่ก็คอยมองไม่ให้คลาดสายตา

เลิกเรียนวันนั้น ปิติเอาลูกกวาดให้ครูกมลดู พร้อมทั้งเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ฟัง ครูกมลฟังแล้วก็สะดุ้งตกใจ เพราะเขาสงสัยว่าจะเป็นลูกกวาดผสมยาเสพติด ถ้าเป็นจริงเด็กคนนั้นก็ตกเป็นทาสยาเสพติดเสียแล้ว ครูกมลชวนปิติไปหาสาธารณสุขอำเภอแล้วเล่าเรื่องให้ฟัง สาธารณสุขอำเภอเรียกเอาตัวอย่างลูกกวาดผสมยาเสพติดจากเจ้าหน้าที่

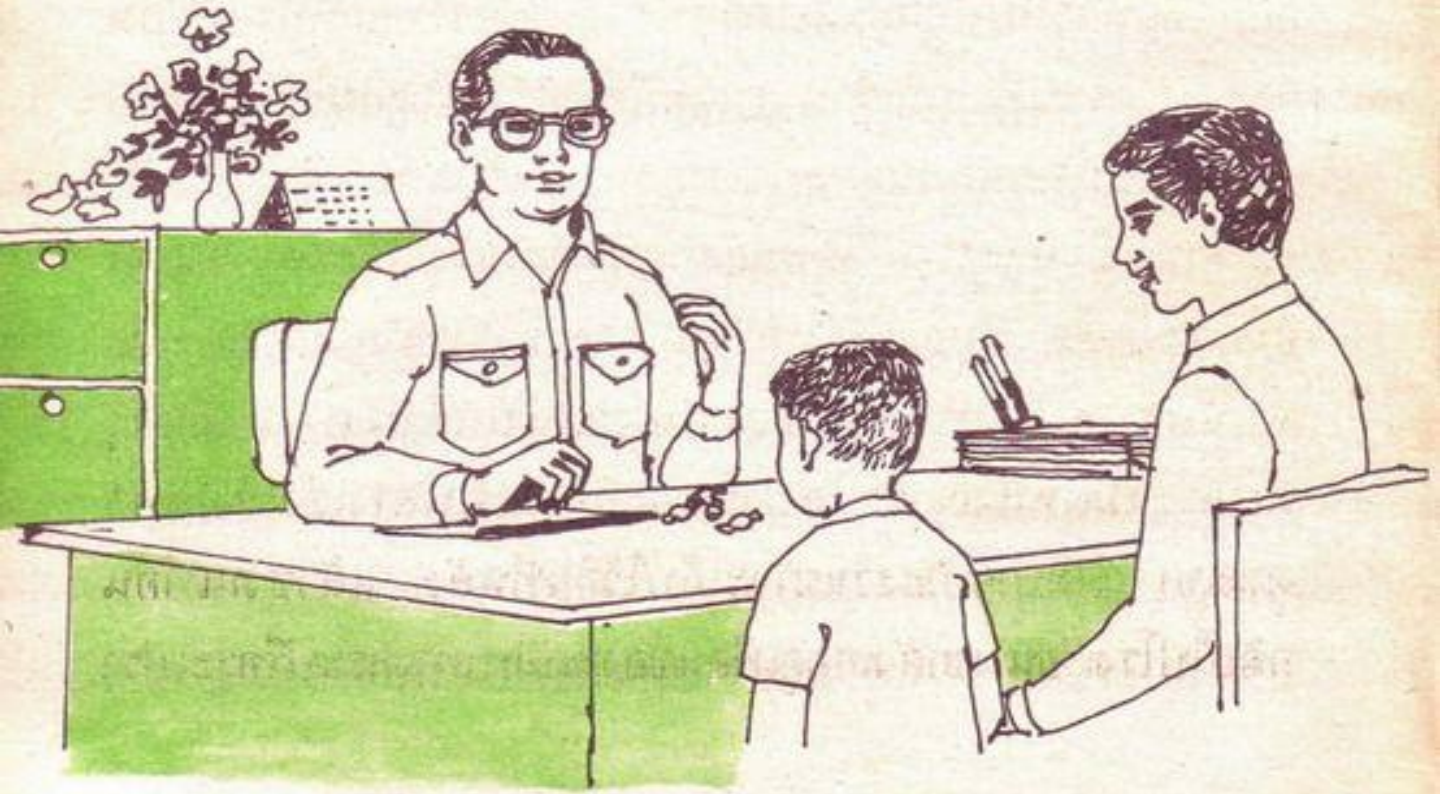

มาดู ก็พบลูกกวาดชนิดที่ปิตินำมาปนอยู่ด้วย สาธารณสุขอำเภอจึงขอร้องให้ปิติพยายามสืบดูว่า เพื่อนของเขาซื้อลูกกวาดมาจากไหน แล้วให้รีบบอกครูกมลทันที

วันรุ่งขึ้นตอนพักกลางวัน ปิติบอกกับเพื่อนคนนั้นว่าเขาลองชิมลูกกวาดแล้วรสชาติอร่อยติดใจ วันนี้เขามีเงินมาสิบบาท ขอให้เพื่อนพาเขาไปซื้อแล้วเขาจะแบ่งให้ครึ่งหนึ่ง เพื่อนคนนั้นดีใจมาก รับเอาเงินสิบบาทแล้วเดินนำหน้าพาปิติหนีออกไปทางหลังโรงเรียนแล้ววิ่งอ้อมไปที่ตลาด เลี้ยวเข้าตรอกเล็ก ๆ จนถึงร้านขายของร้านหนึ่ง ที่หน้าร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป เช่นพวกเสื้อยืด และกางเกง เจ้าของร้านเป็นหญิงชราหลังงองุ้ม ตาดุเหมือนตาเหยี่ยว เพื่อนของปิติยกนิ้วมือทำรหัสสัญญาณอย่างหนึ่ง หญิงชราพยักหน้า เพื่อนคนนั้นก็เดินเข้าไปหลังร้าน แต่เจ้าของร้านไม่ยอมให้ปิติเข้าไปด้วย เขาจึงออกมายืนอยู่นอกร้าน เพราะนึกกลัวหญิงชราหน้าตาเหมือนแม่มด ไม่ช้าเพื่อนคนนั้นก็กลับออกมา หน้าตายิ้มย่องผ่องใส รีบฉุดปิติไปทันที เขาพาปิติไปที่สวนสาธารณะ พอลับตาคนจึงเอาลูกกวาดออกมาส่งให้ปิติห้าเม็ด เขาเก็บไว้สี่เม็ด เม็ดหนึ่งเขารีบใส่ปากแทะกินทันทีพลางเร่งให้ปิติทำตามเขา ปิติบ่ายเบี่ยงว่าเขาจะเก็บไว้กินทีหลัง แล้วชวนเพื่อนกลับไปโรงเรียน เขาสังเกตดูเพื่อนของเขามีท่าทางกระปรี้กระเปร่า

และร่าเริงบันเทิงใจมาก

พอได้โอกาส เขานำลูกกวาดไปให้ครูกมลแล้วเล่าเรื่องให้ฟัง ครูกมลคืนเงินให้ปิติสิบบาทและบอกว่า พรุ่งนี้ให้เขาไปซื้ออีกพร้อมกับส่งเงินให้ปิติอีกสิบบาท

วันรุ่งขึ้น ปิติก็ชวนเพื่อนคนนั้นไปซื้ออีก เขาไม่มีท่าทางระแวงแคลงใจปิติเลย รีบพาไปโดยดี ระหว่างที่เพื่อนเข้าไปหลังร้านและปิติยืนคอยอยู่ข้างนอก มีชายแปลกหน้าสองคนเข้ามาซื้อเสื้อเชิ้ต ขณะที่หญิงชราเดินงุ่มง่ามไปหยิบให้ เพื่อนของปิติก็เดินออกมา ชายสองคนนั้นจึงวิ่งพรวดพราดเข้าไปในร้าน และจู่โจมเข้าจับกุมคนขายลูกกวาดผสมยา

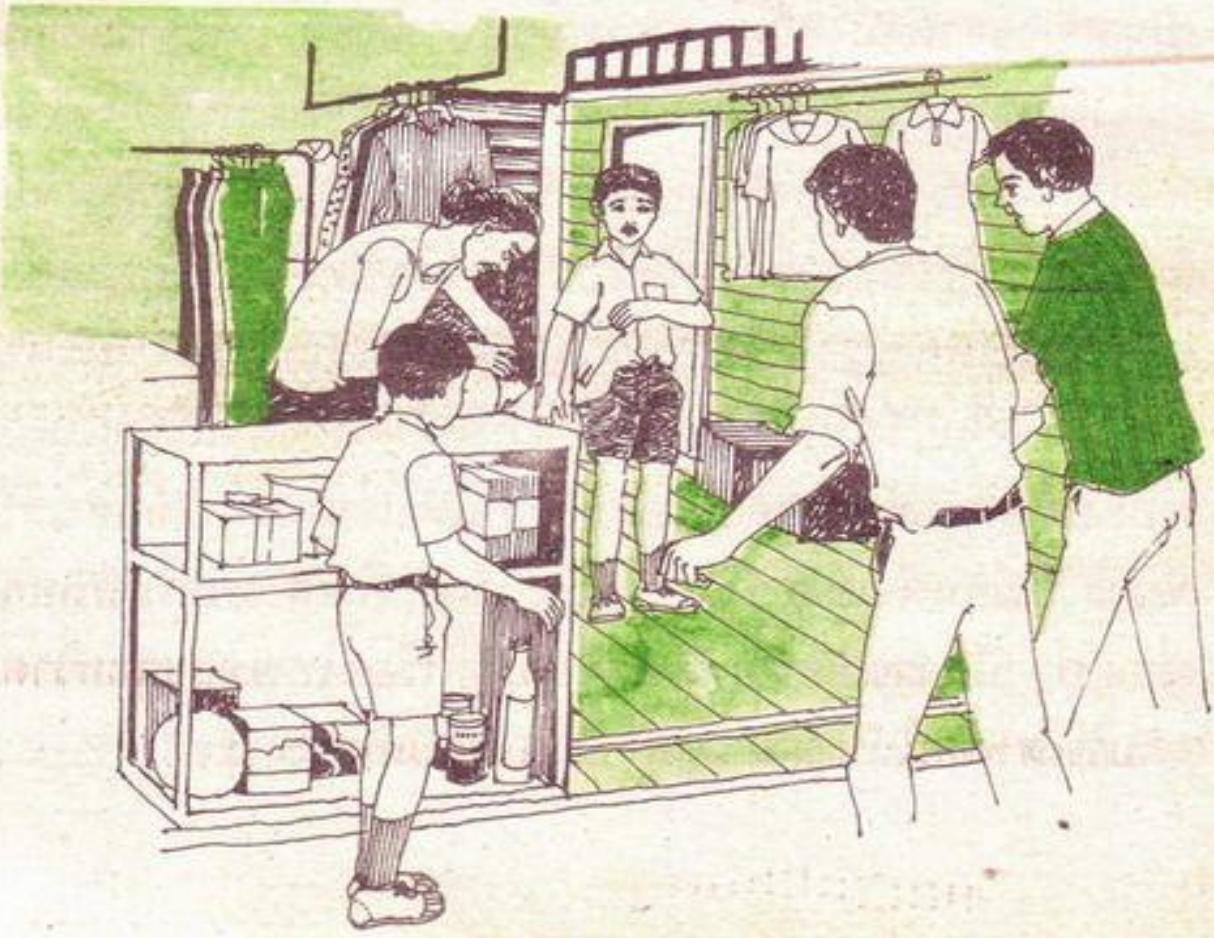

เสพติดที่อยู่หลังร้านได้ทันที ปิติพาเพื่อนวิ่งเตลิดหนีกลับไปที่โรงเรียนโดยเร็ว พอไปถึงครูกมลรออยู่แล้ว มีรถยนต์ประทับตราโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชจอดรออยู่ บิดาและมารดาของเพื่อนคนนั้นนั่งอยู่ในรถพร้อมกับนางพยาบาลคนหนึ่ง ครูกมลอุ้มเพื่อนคนนั้นส่งขึ้นรถแล้วปิดประตู คนขับรถก็ขับออกไปโดยเร็ว ปิติยืนตะลึงจังงังอยู่กับที่ พอครูกมลเข้ามากอด เขาจึงระงับความตื่นเต้นลงได้ ครูกมลเล่าว่าสาธารณสุขอำเภอกับตำรวจวางแผนจับกุมคนร้ายไว้แล้ว จึงสะกดรอยตามปิติไป

สำหรับเพื่อนของเขา นายแพทย์จะส่งไปรักษาที่กรุงเทพ ฯ ส่วนปิติมีความดีความชอบ ช่วยทางราชการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดโดยเฉพาะยาเสพติดที่มอมเมาเยาวชนของชาติ ทางราชการถือเป็นอันตรายที่ใหญ่หลวงมาก และเรื่องนี้ในโรงเรียนมีคนรู้เห็นเพียงสามคนเท่านั้นคือ ครูกมล ปิติ และครูใหญ่ ขณะนี้ครูใหญ่ไปคอยอยู่ที่โรงพยาบาลแล้ว ครูกมลกำชับปิติว่าอย่าเปิดเผยเรื่องนี้ให้ใครรู้เป็นอันขาด แม้ว่าเพื่อน ๆ จะมาเซ้าซี้ถามหรือเสนอเงื่อนไขอย่างไรก็อย่าเล่า เพราะเป็นอันตรายต่อชีวิตของปิติ ปิติก็รับคำ ครูกมลบอกว่า พรุ่งนี้นายแพทย์จะมาบรรยาย เรื่องโทษของลูกกวาดผสมยาเสพติดให้นักเรียนชั้น ป. ๔–๕ และ ๖ ฟัง

ปิติสงสารเพื่อนที่เคราะห์ร้ายคนนั้นมาก แพทย์บอกว่าถ้าไม่รีบรักษาเพื่อนคนนั้นก็จะต้องตาย ปิติรู้สึกกลัว เขาคิดว่าถ้าเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตต้องตกเป็นทาสยาเสพติด ประเทศชาติก็คงต้องพินาศล่มจมแน่นอน ปิติรักตัวเอง รักพ่อแม่ พี่น้อง ครูอาจารย์ เพื่อนฝูง และรักประเทศชาติ เขาจะต้องละเว้นและหลีกให้ห่างไกลจากยาเสพติด เขาจะไม่รับของจากคนแปลกหน้า และคนที่เขาไม่ไว้เนื้อเชื่อใจเป็นอันขาด ปิติรู้สึกเคียดแค้นชิงชังคนที่บ่อนทำลายชาติด้วยการมอมเมาเยาวชนให้ติดยาเสพติด เขาตั้งใจแน่วแน่ว่า จะช่วยทางราชการกำจัดคนบ่อนทำลายชาติให้สิ้นไปตามกำลังความสามารถของเขา

แบบฝึก

๑.ฝึกอ่านและจำ คำที่ใช้ ส สะกด

สี่เหลี่ยมจัตุรัส รหัสสำคัญ วันเลิกทาส ศาสนาพุทธ
หยุดรอโอกาส ปลาสติกเส้น เป็นสิ่งพิสดาร การละกิเลส

๒.ฝึกผันคำ อักษรสูงและอักษรต่ำผันรวมกันได้ครบ ๕ เสียง และเทียบเสียงผันในอักษรกลาง

อน	อ่น	อ้น	อ๊น	อ๋น
ลน	หล่น	ล่น	ล้น	หลน
		หล้น		

เขาใช้ไฟลนจนเต้าเจี้ยวหลนล้นออกมา เลยเอามือปัดหม้อเต้าเจี้ยวหล่น

คน	ข่น	ค่น	คัน	ขน
		ข้น		

นักเรียนช่วยกันขนของที่คันมาได้เอาไปให้คนที่ยากจนข้นแค้น

๓. การใช้คำมาเรียงเป็นข้อความ หรือเป็นประโยค บางครั้งต้องมีคำมาต่อระหว่างคำ เพื่อทำให้ได้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

ฝึกอ่านและสังเกต

กล่องใส่ดินสอฉันหาย

กล่องใส่ดินสอของฉันหาย

ชูใจอยู่บ้าน

ชูใจอยู่ในบ้าน

เขาโกรธเพื่อน

เขาโกรธกับเพื่อน

ปิติวิ่งไปร้านขายของ
ปิติวิ่งไปที่ร้านขายของ

๔.ฝึกอ่าน คำควบกล้ำ ร ล ว

ในตรอกตอกตะปู ตะแคงดูอย่าแคลงใจ
ขวางกั้นกลั้นหายใจ พรวดพราดไปผิดพลาดง่าย
คาดคั้นอย่าให้คลาด เก็บผักกาดลูกกวาดขาย
กระปรี้กระเปร่าหมาย จะผ่อนคลายระคายตัว
อำพรางไปพลางก่อน ไม่สึกกร่อนเหมือนกล้อนหัว
ร่างกายกลับกลายทั่ว ไม่ต้องกลัวจะเสียเปล่า

๕.ข้อความที่เรียงกันเป็นประโยคได้ใจความ ถ้าเอากลุ่มคำหรือวลีมาขยายความออกไปอีก ก็จะทำให้ประโยคได้ใจความชัดเจนยิ่งขึ้น

ฝึกอ่านและสังเกต

สาธารณสุขอำเภอเอาลูกกวาดมาดู
สาธารณสุขอำเภอเอาตัวอย่างลูกกวาดมาดู
สาธารณสุขอำเภอเรียกเอาตัวอย่างลูกกวาดจากเจ้าหน้าที่มาดู
สาธารณสุขอำเภอเรียกเอาตัวอย่างลูกกวาดผสมยาเสพติดจากเจ้าหน้าที่มาดู

๖.ฝึกอ่านและสังเกต ประโยคคำถามและประโยคคำตอบ

เธอมาหยิบเงินของฉันทำไม? (ประโยคคำถาม)
ฉันไม่ได้หยิบเงินของเธอ (ประโยคคำตอบ-ปฏิเสธ)
ใครมาหยิบเงินของฉันไป? (ประโยคคำถาม)
ฉันหยิบเงินของเธอไปเอง (ประโยคคำตอบ-บอกเล่า)
ของนี้เป็นของเธอหรือ? (ประโยคคำถาม)
ไม่ใช่ของของฉัน (ประโยคคำตอบ-ปฏิเสธ)

บทที่ ๑๒

สุวรรณสาม

เพชรหยุดเรียนหลายวันแล้ว เพราะพ่อกับแม่ล้มป่วยลงพร้อมกัน เขาให้น้องคนที่ถัดจากเขา ซึ่งเพิ่งเข้าเรียนในปีนี้ไปโรงเรียนทุกวัน ส่วนตัวเขาอยู่ปรนนิบัติพ่อแม่และดูแลน้องเล็ก ๆ เมื่อล้มป่วยใหม่ ๆ พ่อกับแม่ไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช แพทย์ฉีดยาและให้ยามารับประทาน

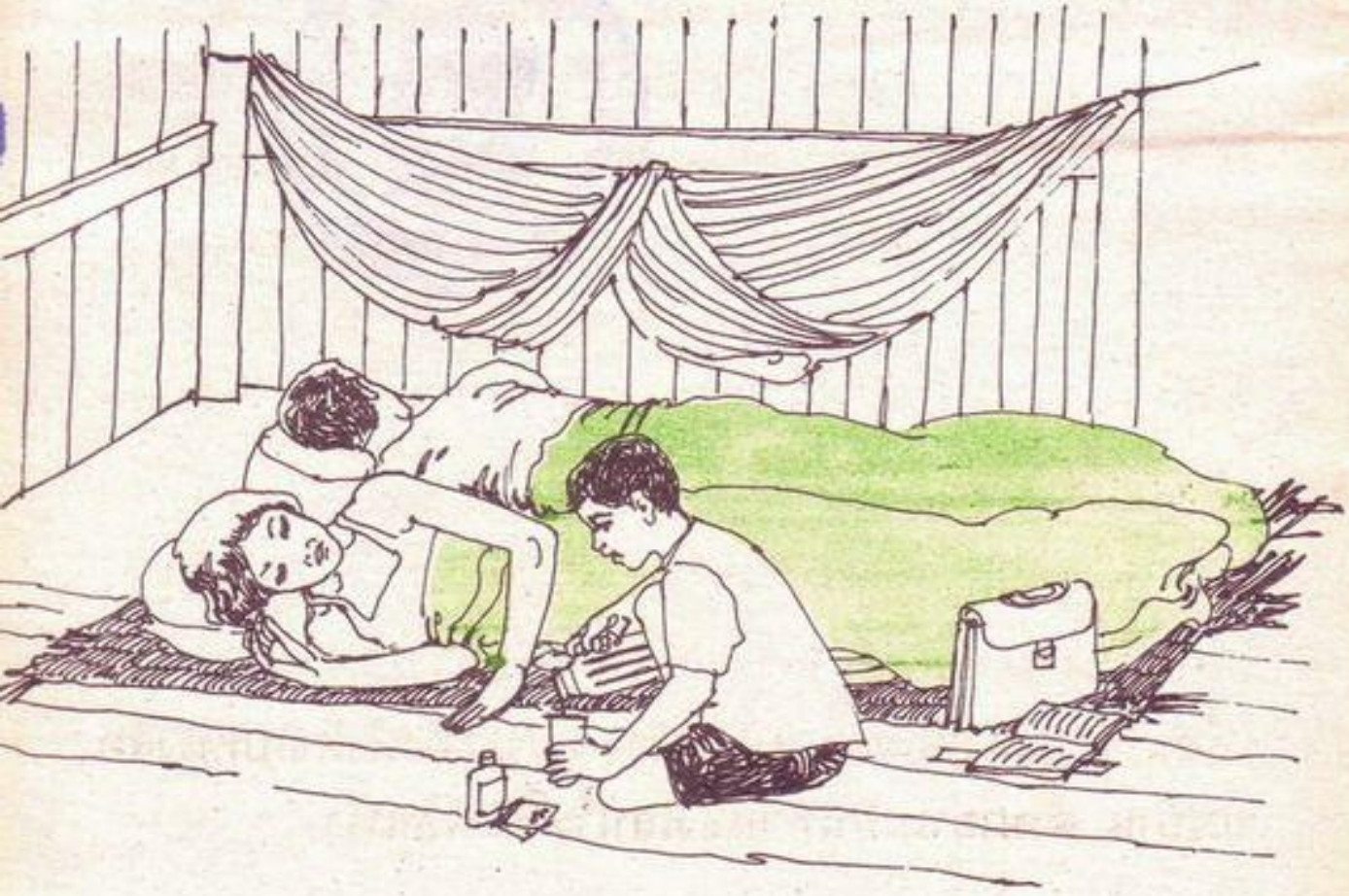

ที่บ้าน พอยาหมดเพชรก็ไปซื้อยาที่โรงพยาบาล แต่เขาไม่รู้ว่าพ่อกับแม่ป่วยเป็นอะไร เขาไม่กล้าถามหมอเกรงหมอจะว่าเขาเป็นเด็กสู่รู้ เห็นพ่อกับแม่นอนซึม บางทีก็จับไข้จนตัวสั่นสะท้าน ลุงมาเยี่ยมเสมอและบอกว่าพ่อกับแม่เป็นไข้จับสั่น อีกหลายวันจึงจะหายเป็นปกติ

กลางวันวันเสาร์ เพื่อน ๆ พากันมาเยี่ยมเยียนถามข่าว ชูใจมีห่อหมกมาฝากเพชรด้วย เพชรดีใจและขอบใจชูใจมาก เพื่อน ๆ ซักถามถึงอาการป่วยของพ่อแม่เพชร และทักว่าเพชรซูบผอมลงไปและมีท่าทางอิดโรย เวลาพูดน้ำเสียงก็แหบแห้ง วีระบอกว่าเพชรต้องอดนอนคอยปรนนิบัติพ่อกับแม่ เมื่อพ่อกับแม่หายป่วยแล้วร่างกายของเพชรก็จะสมบูรณ์และแข็งแรงเหมือนเดิม พอดีพ่อกับแม่ของเพชรนอนหลับ และน้องคนโตอยู่บ้าน เพชรจึงชวนเพื่อน ๆ มาคุยกันที่บ้านวีระ ลุงไปช่วยงานโกนผมไฟลูกของเพื่อนบ้านเพราะวันนี้เป็นวันฤกษ์ดี ใคร ๆ ก็ประกอบงานมงคล

วีระเล่าว่า เมื่อคืนนี้เขาอ่านนิทานเรื่องสุวรรณสาม รู้สึกชอบใจมาก เพราะเป็นเรื่องของลูกที่มีความกตัญญูกตเวที เพื่อน ๆ บอกว่าอยากอ่านบ้าง วีระจึงรีบวิ่งขึ้นไปหยิบหนังสือบนบ้าน ลงมาอ่านเป็นทำนองเสนาะให้เพื่อนฟัง

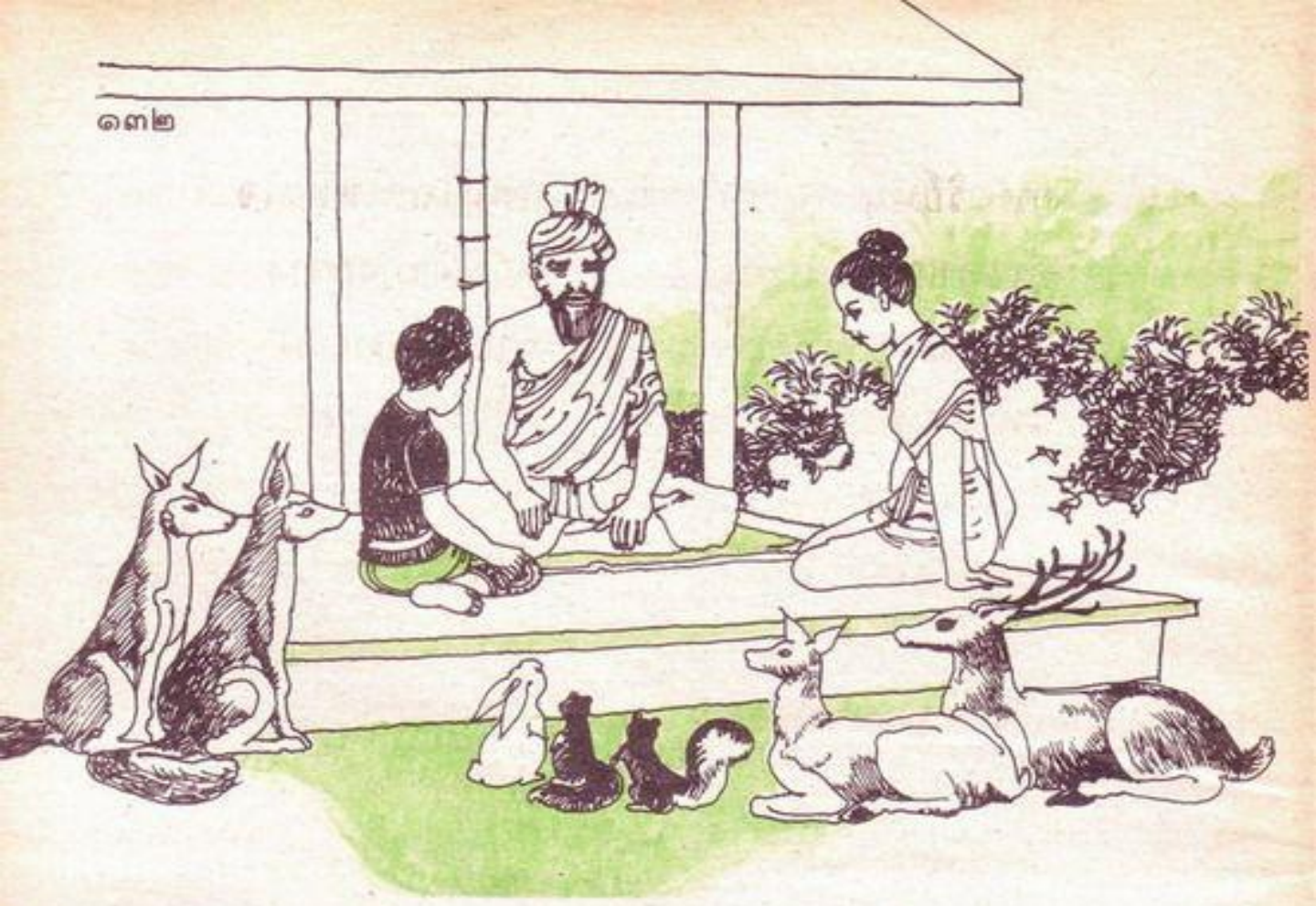

ดาบสตาบอด
สุวรรณสามเลี้ยงดู
ถึงแม้ยากไร้
หาอาหารป้อน
เกิดผลสัมฤทธิ์
ดาบสทั้งสอง
สุวรรณสามมีเพื่อน
เก้งกวางมฤคี
ห้อมล้อมหน้าหลัง
ยามสู่ลำธาร
ลูกยอดกตัญญู
บิดามารดร
ฤๅให้อาทร
แสนสุขฤดี
ดวงจิตผุดผ่อง
เพิ่มพรตทวี
ในเถื่อนมากมี
เพลิดเพลินฤทัย
ดุจดังบริวาร
ตักตวงน้ำใส

กษัตริย์หฤโหด
ดุ่มเดาเข้าไพร
มองเห็นมฤคี
แห่ห้อมล้อมตาม
จึงเล็งศรยิง
สุวรรณสามครวญคราง
กษัตริย์ร้ายตกใจ
น้ำตาเนืองนอง
ไม่แลเห็นคน
สุวรรณสามฝืนจิต
แสนโฉดเหลือใจ
หวังล่าเก้งกวาง
มากมีล้นหลาม
เพื่อนรักอยู่กลาง
กวางวิ่งหลบพลาง
ถูกศรแรงฤทธิ์
เข้าไปประคอง
ด้วยสำคัญผิด
อับจนสิ้นคิด
บอกเล่าเนื้อความ

กษัตริย์รับเต็มใจ จะไปดูแล
ปรนนิบัติพ่อแม่ แทนสุวรรณสาม
ตักเอาวารี เร็วรี่ผลีผลาม
กลับคืนอาราม ที่กลางพนา
ดาบสรู้ได้ ไม่ใช่ลูกตน
กษัตริย์เล่าเหตุผล เรื่องราวเป็นมา
ดาบสตั้งจิต อธิษฐานวาจา
ขอให้ลูกยา คงคืนชีวัน

อำนาจความดี ลูกมีกตัญญู
สุวรรณสามคงอยู่ มีชีวิตพลัน
กษัตริย์เลิกฆ่าสัตว์ ปฏิบัติบุญอนันต์
ตาดาบสนั้น ก็กลับมองเห็น

เรื่องสุวรรณสามมีคำศัพท์อยู่หลายคำ แต่เพชรฟังพอรู้เรื่อง เขารู้สึกชุ่มชื่นใจ เพราะเขาได้ทำหน้าที่ลูกที่ดีเสมอมาเช่นเดียวกับสุวรรณสาม ครั้งนี้เป็นครั้งที่หนักที่สุด เขาเหน็ดเหนื่อยจนแทบใจจะขาด บางครั้งไม่มีเรี่ยวแรงเลย พ่อกับแม่คงสมเพชเวทนาเขามาก เวลาไม่มีไข้ ก็อุตส่าห์ลุกขึ้นมาช่วยทำงาน แต่เขาไม่ยอมให้ทำ น้องชายของเขาก็อยากจะหยุดเรียนช่วยเขาบ้าง เพชรไม่ยอม เพราะเกรงจะกระทบกระเทือนผลการเรียนของน้อง เขายอมลำบากตรากตรำคนเดียว โชคชะตาของเขายังดีอยู่ที่มีเงินทองสะสมไว้ใช้จ่ายบ้าง

มานีหยิบหนังสือนิทานมาพลิกดู แล้วพูดว่า “ฉันชอบเรื่องนี้จัง สุวรรณสามเป็นคนดีนะ ตัวจะตายอยู่แล้วยังอุตส่าห์ฝากฝังพ่อแม่ให้กษัตริย์ช่วยเหลือ”

“กษัตริย์ก็ดี รู้ตัวว่าทำผิดก็ยอมทำตามคำขอร้องทันที ฉันชอบที่กษัตริย์ใจร้าย กลับเป็นกษัตริย์ใจดีเลิกฆ่าสัตว์” ชูใจกล่าวเสริม

ปิติพูดว่า "ยายเคยพูดเสมอว่า ความดีชนะทุกอย่างได้"

"พวกเธอนั่งคุยกันก่อนนะ ฉันจะไปเอาขนมจีนน้ำยาที่ป้าทำมาเลี้ยงพวกเธอ" วีระบอกพลางเดินขึ้นไปบนบ้าน ปิติยืดคอทำจมูกบาน ๆ สูดลมหายใจเข้าออกถี่ ๆ แล้วพูดว่า "มิน่าล่ะฉันได้กลิ่นอะไรหอมหวน ชวนน้ำลายหยดติ๋ง ๆ อยู่ตั้งนานแล้ว" เพื่อน ๆ พากันหัวเราะ

"ลุง ป้า และวีระดีต่อฉันมาก แบ่งกับข้าวให้ฉันทุกวัน หาของกินที่ไม่แสลงโรคไปให้พ่อกับแม่ ฉันรู้สึกซาบซึ้งในบุญคุณเหลือเกิน" เพชรพูดพลางเอามือเสยผมซึ่งยาวลงมาปกหน้าผากขึ้นให้เรียบร้อย

"เธอเป็นคนดีนี่เพชร คนดีใคร ๆ ก็ชอบ" มานะพูด

แบบฝึก

๑. ฤ (รึ) อ่านได้หลายเสียง บางคำออกเสียง ริ บางคำออกเสียง รึ บางคำออกเสียง เรอ

ฝึกอ่านและจำ คำที่ใช้ ฤ ออกเสียง ริ

หฤโหดชั่วร้าย ฤๅกลายเป็นผี

ฤทัยฤดี มฤคีรักป่า

ฤษีถือศีล กินแต่พฤกษา
ประพฤติดีมา พฤษภาฝนตก

ฝึกอ่านและจำ คำที่ใช้ ฤ ออกเสียง ริ

ได้ผลสัมฤทธิ์ มีฤทธิ์เกรียงไกร

ฝึกอ่านและจำ คำที่ใช้ ฤ ออกเสียง เรอ

ฤกษ์ดี ได้ฤกษ์

ฤๅ อ่านออกเสียง รือ

ฤๅกลายเป็นผี ฤๅษีถือศีล

๒. คำ ๆ เดียว อาจเพิ่มคำอื่นประสมทำให้ฟังเพราะขึ้น และยังมีความหมายเหมือนเดิม

ฝึกอ่านและสังเกต

เรื่อง - เรื่องราว คราง - ครวญคราง
ตวง - ตักตวง นอง - เนืองนอง
ผ่อง - ผุดผ่อง ซึ้ง - ซาบซึ้ง
เหนื่อย - เหน็ดเหนื่อย เยี่ยม - เยี่ยมเยียน
ลำบาก - ลำบากตรากตรำ กระทบ - กระทบกระเทือน

คำบางคำอาจเปลี่ยนแปลงบางส่วน แต่ยังมีความหมายคงเดิม

มารดา – มารดร

บิดา - บิดร

ชีวิต - ชีวา ชีวัน ชีวี

๓. การแต่งเรื่องเป็นคำคล้องจอง ต้องจำกัดจำนวนคำ เมื่อแต่งแล้ว จะมีความหมายมากกว่าคำที่เห็น

ฝึกอ่านและสังเกตการแปลความหมาย

ดาบสตาบอด ลูกยอดกตัญญู

ดาบส (ฤาษี) ตาบอดมีลูกที่มีความกตัญญูมากคนหนึ่ง

ดุ่มเดาเข้าไพร

เดินเข้าไปในป่าค้นหาสัตว์

สุวรรณสามฝืนจิต บอกเล่าเนื้อความ

แม้ว่าสุวรรณสามจะเจ็บปวด ก็ยังพยายามแข็งใจเล่าเรื่องราวของตนให้กษัตริย์ฟัง

ขอให้ลูกยา คงคืนชีวัน

ขอให้ลูกที่ตายฟื้นขึ้นมา

ตาดาบสนั้น ก็กลับมองเห็น

ตาของดาบสที่บอดนั้น ก็กลับกลายเป็นตาดีมองเห็นได้

๔. ฝึกอ่านและสังเกต การแยกคำในการอ่าน นักเรียนต้องเดาเรื่องเดาความหมายได้ จึงจะแยกคำได้ถูกต้อง ถ้าแยกผิด จะอ่านผิดและความหมายจะเปลี่ยนไปจากเดิม

เพชรต้องอดหลับอดนอน
เพ ชร ต้อ งอด หลับ อด นอน
เพชร ต้อง อด หลับ อด นอน

ดาบสตาบอด ลูกยอดกตัญญู
ดาบ สตาบ อด ลูก ยอ ดก ตัญญู
ดา บส ตา บอด ลูก ยอด กตัญญู

๕. การแยกคำในบทร้อยกรอง อ่านเป็นจังหวะเป็นวรรค เป็นทำนอง จะทำให้ฟังเพราะดีเหมือนเพลง

ฝึกอ่านและเคาะเป็นจังหวะ

ดาบส ตาบอด ลูกยอด กตัญญู
สุวรรณสาม เลี้ยงดู บิดา มารดร
ถึงแม้ ยากไร้ ฤๅให้ อาทร
หาอา หารป้อน แสนสุข ฤดี

๖. คำบางคำ อาจมีความหมายหลายอย่าง ต้องใช้ความหมายตรงกับข้อความและเรื่องราว

ฝึกอ่านและสังเกต ความหมายของคำ

กัน	เราไปเที่ยวด้วยกัน
	เขากันฉันออกไป
	ช่างตัดผมกันคิ้วแหว่งไป
	ปิติทำซุ้มไว้กันแดด
เลิก	โรงเรียนเลิกแล้ว
	ปิติเลิกเที่ยวเตร่
	เจ้าจ๋อเลิกผมวีระขึ้นจะหาเหา
ล่า	วันนี้ฝนตกชูใจมาล่าช้ากว่าทุกวัน
	การล่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นบาป
	เมื่อเห็นผึ้งบินมาปิติก็ต้องล่าถอยไป
สิ้น	คนที่ฆ่าตัวตายเป็นคนสิ้นคิด
	ก่อนที่ผู้ร้ายจะสิ้นใจก็ยอมสารภาพผิด
	เมื่อสิ้นสุดการรบ ข้าศึกก็ตายจนหมดสิ้น

๗. คำชื่อหรือคำแทนชื่อ เมื่ออยู่ติดกัน ความหมายยังไม่ชัดเจน จึงต้องใช้คำต่อระหว่างคำ

ฝึกอ่าน และหาประโยคจากหนังสือเรียนที่มีคำต่อระหว่างคำ

หมาเขา หมาของเขา

หนังสือตู้ หนังสือในตู้

ใช้คำต่อจะทำให้ประโยคชัดเจนขึ้น

เขาไปบ้านมานีเวลา ๘.๓๐ น.

เขาไปถึงบ้านของมานีเวลา ๘.๓๐ น.

๘. อ่านและสังเกต ความแตกต่างระหว่างประโยคคำถาม และประโยคคำตอบ

ทำไมเพชรจึงหยุดเรียน ?

เขาหยุดเรียนเพราะพ่อแม่ล้มป่วย

พ่อแม่ของเขาป่วยเป็นอะไร ?

เขาไม่รู้ว่าพ่อแม่ของเขาป่วยเป็นอะไร

ใครรักษาพ่อแม่ของเขา ?

แพทย์ที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเป็นคนรักษา

ทำไมเขาจึงไม่ถามหมอว่าพ่อแม่ป่วยเป็นอะไร ?

เขาไม่ถามเพราะเกรงหมอจะว่าเขาเป็นเด็กสู่รู้

บทที่ ๑๓

นกเจ้าฟ้า

วันนี้ มานีจะต้องรายงานความรู้ที่ครูกมลกำหนดให้ไปค้นคว้า นักเรียนทุกคนจะต้องผลัดเปลี่ยนกันไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ แล้วนำมารายงานที่หน้าชั้นเรียนให้เพื่อนฟังในตอนเช้าก่อนเรียนเรื่องอื่นทุกวัน ครูกมลไม่เคยปล่อยปละละเลยให้นักเรียนรายงานกันตามลำพัง เขาจะนั่งฟังด้วยเพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้และแก้ไขข้อบกพร่องด้วย พอทุกคนนั่ง

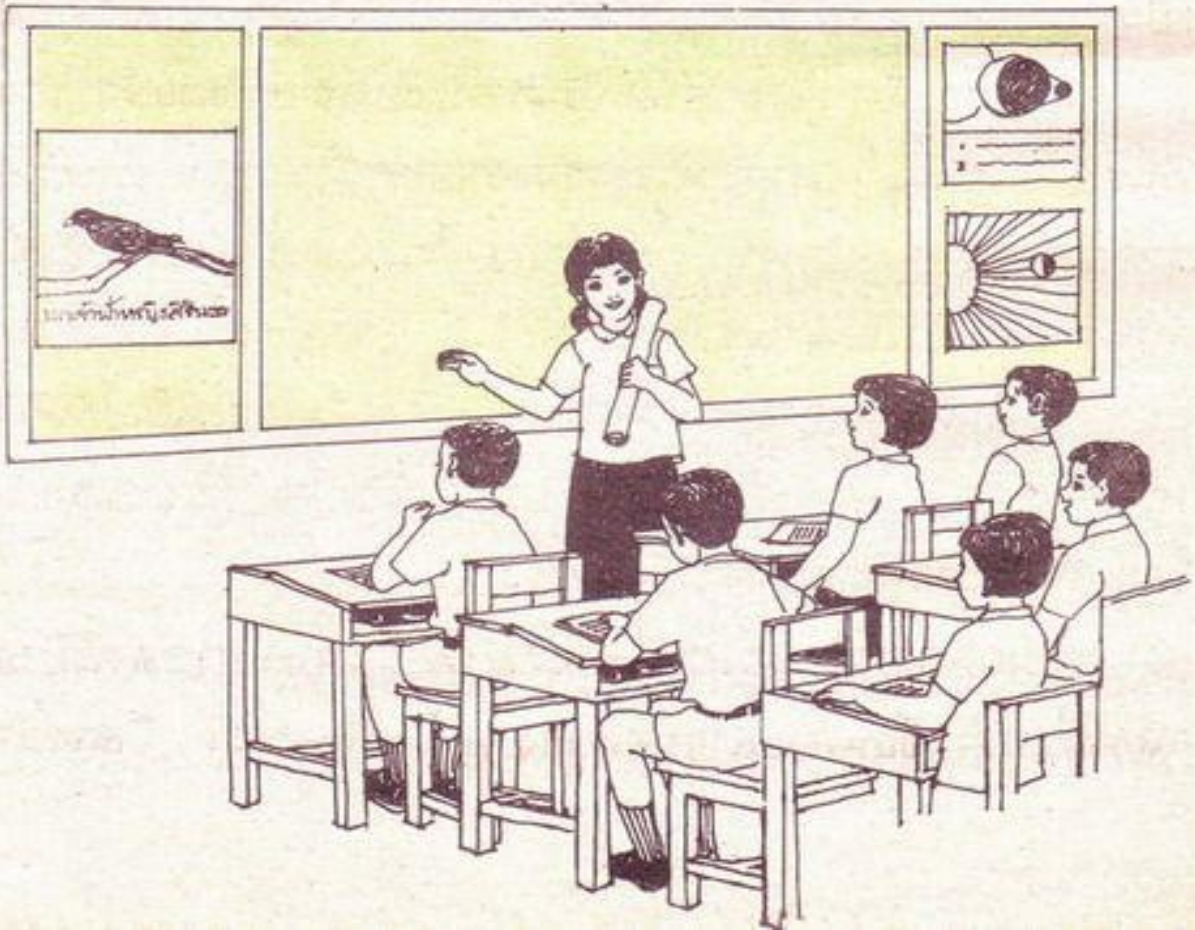

ประจำที่นั่งเรียบร้อยแล้ว มานีก็เดินออกไปที่หน้าชั้นเรียนอย่างไม่หวาดหวั่น เพราะเขาเตรียมตัวพร้อมแล้ว มานีถือภาพมาด้วยสองแผ่น เขาคลี่ภาพแผ่นหนึ่งออกแขวนที่กระดานป้าย พอเพื่อน ๆ เห็นก็ส่งเสียงพึมพำด้วยความแปลกใจ เพราะเป็นรูปนกเล็ก ๆ ตัวหนึ่ง มานีใช้ชอล์กเขียนด้วยลายมือตัวบรรจงใต้ภาพนั้นว่า “นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร” พอเพื่อนเห็นชื่อนกก็ยิ่งทำสีหน้าแปลกใจมากขึ้น

มานีพูดว่า “สวัสดีคุณครู และเพื่อน ๆ ที่รัก ฉันจะเล่าเรื่องนกชนิดใหม่ของโลก และประวัติชื่อของนกตัวนี้ให้ฟัง” แล้วมานีก็เล่าว่า นกในภาพนั้นชื่อ นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร เป็นนกนางแอ่นพันธุ์ที่พบใหม่ของโลก มีผู้พบนกชนิดนี้ที่บริเวณบึงบรเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์เมื่อหลายปีมาแล้ว การที่นกมีชื่อเช่นนี้ เพราะทางราชการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต นำพระนามของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดามาเป็นชื่อนก เพราะพระองค์โปรดธรรมชาติและทรงสนพระทัยเรื่องนกมาก พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงอนุญาต นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร จึงเป็นนกชนิดแรกในโลก ที่คนไทยค้นพบและตั้งชื่อเอง

มานีคลี่ภาพอีกแผ่นหนึ่งออกมาแขวนที่บนกระดานป้าย แล้วใช้ชอล์กเขียนด้วยลายมือสวยงามเป็นพิเศษว่า “สมเด็จ

พระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี" พลางบอกเพื่อน ๆ ว่าเป็นพระนามปัจจุบันของเจ้าฟ้าหญิง มานีเล่าถึงพระประวัติเกี่ยวกับเรื่องที่พระองค์โปรดธรรมชาติว่า เมื่อทรงศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษา ทรงสนพระทัยหนังสือที่เกี่ยวกับสัตว์นานาชนิด โปรดจับตั๊กแตนและแมลงเล็กแมลงน้อย ห่อผ้าซับพระพักตร์ไปทรงศึกษา บางครั้งทรงเก็บตัวดักแด้ไปใส่ขวดโหล พอรุ่งเช้าทอดพระเนตรเห็นกลายเป็นผีเสื้อออกมาจากคราบตัวดักแด้

ก็ทรงตื่นเต้น พระองค์โปรดนก ทรงถ่ายภาพนกและทรงท่องโคลงกลอนเกี่ยวกับนกเก่งมาก เมื่ออาจารย์ให้นักเรียนในชั้นพระองค์จดชื่อนกต่าง ๆ แข่งกัน ปรากฏว่าพระองค์ทรงจดได้มากกว่าเพื่อน ดังนั้น การตั้งชื่อนกชนิดใหม่ของโลก ใช้พระนามของพระองค์ จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง นอกจากพระนิสัยโปรดธรรมชาติ พระองค์ทรงมีน้ำพระทัยเป็นนักกีฬา ไม่ทรงคิดเอาเปรียบใคร ครั้งหนึ่งเสด็จประพาสป่ากับเพื่อนร่วมชั้น ทรงปีนเขา ชมนก ชมไม้ ช้อนปลาท่องน้ำตกอย่างทรงพระสำราญมาก อาจารย์ที่นำเสด็จฯ ได้กำหนดให้ทุกคนช่วยตัวเอง รู้จักเผาเผือก มัน และข้าวโพดรับประทานเอง ข้าวโพดที่พระองค์ทรงเผานั้นเกรียมไหม้เป็นถ่าน อาจารย์ขอแลกกับข้าวโพดฝักที่เผาสุกพอดี ก็ไม่ทรงยินยอมเพราะทรงถือว่า เมื่อทรงเผาให้ไหม้เองก็ต้องเสวยเอง จะแลกกับของดีของคนอื่นอย่างไรได้

มานีกล่าวสรุปว่า “ฉันได้แนะนำให้เพื่อน ๆ รู้จักนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร และสาเหตุที่ได้พระนามของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเป็นชื่อนกแล้ว ฉันหวังว่าความรู้ที่ฉันไปค้นคว้ามาวันนี้ คงให้ประโยชน์แก่เพื่อนๆ โดยเฉพาะเกร็ดพระประวัติของพระองค์ เมื่อทรงศึกษาในชั้นประถมขนาดพวกเรานี้ คงจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่พวก

เราหลายอย่าง ฉันขอจบรายงานเท่านี้ สวัสดี" พอดีครูกมลกดกริ่งสัญญาณบอกหมดเวลาพูด

เพื่อน ๆ ปรบมือชอบอกชอบใจ ต่างชมเชยว่ามานีเข้าใจค้นคว้าเรื่องที่น่าสนใจ มารายงานให้ฟัง มานีปลดภาพลงมาม้วนเก็บพลางกล่าวขอบใจเพื่อน แล้วเดินหน้าบานด้วยความปลาบปลื้มกลับมานั่งที่ หลายคนขอดูภาพ ครูกมลเดินมายืนหน้าชั้นกล่าวชมมานีว่า ต่อไปมานีจะต้องมีความรู้ปราดเปรื่องเพราะค้นคว้าเรื่องมารายงานได้ละเอียดถี่ถ้วน แล้วเล่าพระประวัติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเพิ่มเติมว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช-กุมารี โปรดการศึกษาภาษาไทยตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงพระปรีชาสามารถมาก ทรงแต่งโคลงกลอนได้ตั้งแต่ทรงศึกษาอยู่ชั้นประถมปีที่สาม ขณะนี้พระนิพนธ์ของพระองค์ที่เกี่ยวกับภาษาไทย และบทร้อยกรองมีอยู่หลายเล่ม ที่นำมาร้องเป็นเพลงปลุกใจก็มี

พอรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว มานี ชูใจ ดวงแก้ว สมคิด และปิติ ไปนั่งเล่นที่ใต้ร่มไม้ มีนกน้อยตัวหนึ่งส่งเสียงร้อง ตีวิด ตีวิด ตีวิด อยู่บนต้นไม้ ปิติกำลังนั่งตาปรือเพราะง่วงนอน พอได้ยินเสียงนกก็ลืมตาโพลง หันขวับไปมองดูนก พลางผลุนผลันลุกขึ้นยืนแล้วร้องว่า "นั่นแน่

นกเจ้าฟ้า" ดวงแก้วพูดเสียงกลั้วหัวเราะว่า "ปิติอย่าไขว้เขว ซีจ๊ะ นั่นนกต้อยตีวิด ไม่ใช่นกเจ้าฟ้า เห็นไหม ตัวมันไม่เหมือนรูปที่มานีให้ดูเมื่อเช้านี้เลย" ปิติหัวเราะเก้อ ๆ เสมองดูมดที่เดินขวักไขว่อยู่ตามพื้นดิน ชูใจกวักมือเรียกมานีกับดวงแก้วให้มาดูแมงกว่าง พลางบอกว่า "เจ้าตัวนี้ตกลงมาจากต้นไม้เมื่อกี้นี้ หวุดหวิดจะลงมาบนหัวฉัน ถ้ามันตกลงบนหัวฉันละก็ ฉันคงร้องหวีดลั่นเชียวละ" สมคิดกรากเข้ามาดูบ้าง พอเห็นแมงกว่างก็ร้องบอกปิติว่า "เราได้แมงกว่างไปชนกันแล้วละปิติ" ชูใจรีบคว้าไม้เขี่ยให้มันบินหนีอย่างทันทีทันควัน พลางบอกว่า "บินหนีไปเสียเร็ว ๆ คนเขาจะมารังควานเจ้าแล้วละ" แมงกว่างบินหวือเฉียดหัวชูใจไป ชูใจตกใจก็หวีดร้อง มานีต้องเรียกขวัญให้ ชูใจจึงยิ้มออกมาได้ สมคิดพูดเสียงกลั้วหัวเราะว่า "ฉันไม่เอามันไปชนกันหรอก ชูใจ ตัวมันยังเล็กอยู่อย่างนี้ชนไม่สนุก แมงกว่างโต ๆ จึงจะชนกันสนุก"

"มันชนกันแล้วตายไหม" มานีถาม

"ไม่ตาย" ปิติรีบตอบ "ไม่มีบาดแผล ขวิดกันไปขวิดกันมา ตัวไหนแพ้ก็บินถอยหนีไปเท่านั้นเอง" แล้วเขาก็ยืดตัวตรงทำสีหน้าเคร่งขรึม พลางพูดช้า ๆ เสียงฉาดฉานว่า "พวกเราได้รับการอบรมปลูกฝังให้รักธรรมชาติ รักต้นไม้ รักสัตว์ มาตั้งแต่เล็กจนโตป่านนี้แล้ว จงเชื่อเถอะว่า พวกเราไม่ทำลายธรรมชาติแน่นอน ต้นไม้ให้ความร่มเย็น ทำให้อากาศสดชื่น มองเห็นต้นไม้แล้วเย็นตาเย็นใจ พวกนกเป็นสัตว์ที่น่ารักสีสันสวยงาม มีมากมายหลายชนิด ชอบดูเวลามันบิน เวลามันกระโดด หรือวิ่งอย่างปราดเปรียว มันร้องเพลงให้เราฟัง

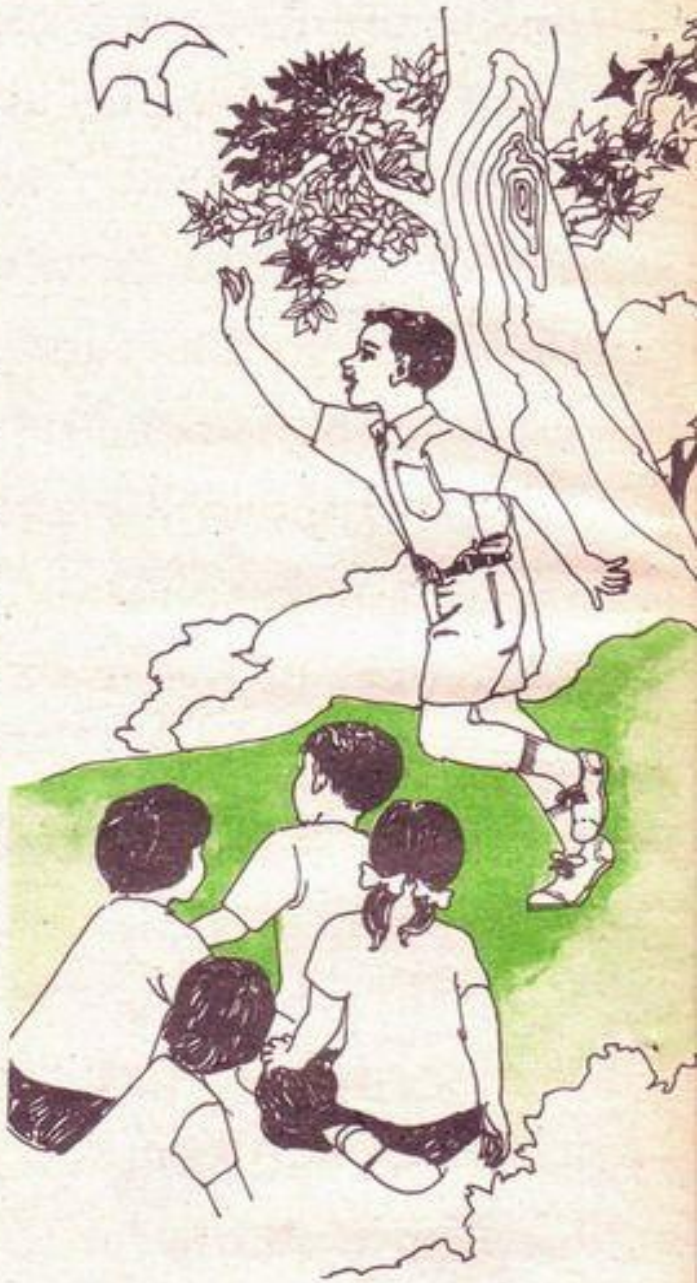

ทำให้เรามีความสุข นี่ไง ฉันมีนกอยู่ตัวหนึ่ง” ว่าแล้วเขาก็เอามือกดปากกระเป๋าเสื้อยืนนิ่งอยู่ เพื่อน ๆ ทำตาปริบ ๆ มองปิติ นึกในใจว่า วันนี้ ปิติพูดได้ยาวและน่าฟัง ทันใดนั้น ปิติก็ควักเอานกกระดาษที่แอบพับไว้หลังจากที่ฟังมานีรายงานออกมาจากกระเป๋าเสื้อ ถีบตัวกระโดดลอยขึ้นจากพื้นดิน แล้วขว้างนกกระดาษขึ้นไปโดยแรง นกกระดาษปลิวขึ้นไปเคว้งคว้างอยู่ประเดี๋ยวเดียวก็ร่อนตกลงมา มานีรีบวิ่งไปหยิบนกกระดาษ ยกชูให้เพื่อน ๆ ดู ที่ปีกทั้งสองข้างของมันมีลายมือซึ่งพยายามเขียนอย่างสวยงามของปิติ เขียนไว้ว่า “นกเจ้าฟ้า” เพื่อน ๆ หันขวับไปมองดูปิติ ก็เห็นเขาทำหน้าเป็น ยิ้มแป้นอยู่อย่างเบิกบาน ท่าทางมีความสุขที่สุดในโลก

แบบฝึก

๑. ฝึกอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว

ปราดเปรื่องปรีชา	ค้นคว้าผลุนผลัน
ร้อยกรองทันควัน	เคว้งคว้างรังควาน
เคร่งขรึมหันขวับ	กรากจับปลดขวาน
ขวักไขว่คลุกคลาน	ปลดปล่อยพลอยเพลิน

๒. คำควบกล้ำผันเหมือนพยัญชนะตัวหน้า

ฝึกผันคำควบกล้ำ และสังเกตความหมาย

เปรียว เปรี่ยว เปรี้ยว เปรี๊ยว เปรี๋ยว

ชายหนุ่มรูปร่างประเปรียวยืนกินมะขามเปรี้ยวอยู่ริมคลอง

ควรรู้จักเกรงกลัวอย่าไปเกลือกกลั้วกับคนแปลกหน้า

อย่ายืนเคว้งคว้างขวางทางคนที่กำลังขว้างขวาน

๓. คำราชาศัพท์ เป็นคำพิเศษใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน และพระราชวงศ์

ฝึกอ่านและจำ

นาม	ใช้ว่า	พระนาม	สนใจ	ใช้ว่า	สนพระทัย
หน้า	"	พระพักตร์	ดู	"	ทอดพระเนตร
เผา	"	ทรงเผา	เรียน	"	ทรงศึกษา
สบาย	"	ทรงพระสำราญ	อนุญาต	"	ทรงอนุญาต
อายุน้อย	"	ทรงพระเยาว์			

บางคำก็ใช้คำพิเศษ

เที่ยวเล่น	ใช้ว่า	ประพาส	พูด บอก	ใช้ว่า	ประภาษ
ไป	"	เสด็จ	ชอบ	"	โปรด
รับประทาน	"	เสวย	ท่าน	"	พระองค์

๔. คำที่ใช้ประกอบนาม ช่วยให้มีความหมายชัดเจน และฟังเพราะขึ้น

มีนกส่งเสียงร้อง

มีนกน้อยตัวหนึ่งส่งเสียงร้อง

อาจารย์ขอแลกข้าวโพด

อาจารย์ขอแลกข้าวโพดฝักที่ไหม้เกรียมเป็นเถ้าถ่านกับข้าวโพดฝักที่เผาสุกพอดี

๕. คำบางคำออกเสียงเหมือนกัน แต่เขียนต่างกัน และมีความหมายแตกต่างกันด้วย

ฝึกอ่านและจำ

เขาเสียดายทรัพย์จนน้ำตาไหลต้องใช้ผ้าซับ

ครูสอนมานีให้รู้จักลูกศรที่ชี้บอกทาง

พอหุงข้าวสุกทุกคนก็สุขใจที่ได้กินร่วมกันอย่างผาสุก

ขณะที่หยุดพักอยู่กับพรรคพวก เขาเห็นเจ้าฟ้าหญิงทรงหยิบผ้าขึ้นมาซับพระพักตร์

๖. คำบางคำออกเสียงใกล้เคียงกัน แต่ถ้าออกเสียงผิด ความหมายจะเปลี่ยนแปลงไป

ฝึกอ่าน คำที่ออกเสียง ควˎ กับ ฟˎ และ ขวˎ กับ ฝˎ

ฉันมองไม่เห็นควัน

ฉันมองไม่เห็นฟัน

ขวัญของเขาดี

ฝันของเขาดี

๗. ฝึกอ่าน ออกเสียง ร ล และคำที่ไม่มี ร ล ควบกล้ำ

ขณะที่เขาโพงน้ำเขามองเห็นงูตาลุกโพลงอยู่ในโพรงไม้

ฉันเห็นคราบน้ำมันติดปากหมาตัวที่คาบเนื้อวิ่งผ่านไป

ครูบอกว่า ถ้าพูดปดจะปลดออกจากตำแหน่งหัวหน้าชั้น

ครูอธิบายเกี่ยวกับเรื่องเกล็ดปลาเปลี่ยนสีได้ให้นักเรียนฟังเป็นเกร็ดความรู้

๘. คำที่เขียนติดกัน ต้องแยกคำอ่านให้ถูก จึงจะมีความหมาย

ฝึกอ่านและสังเกต

เสมอง	อ่านว่า	เส-มอง
ร้อยกรอง	”	ร้อย-กรอง
โคลงกลอน	”	โคลง-กลอน

บทที่ ๑๔

รู้ไว้ใช่ว่าใส่บ่าแบกหาม

"กระโต๊ก ! กระโต๊ก !" เจ้าโต้ง ไก่ของมานะส่งเสียงร้องอย่างตกใจ เมื่อมานี ชูใจและดวงแก้วคลานเข้าไปหมอบหลบอยู่ใต้ซุ้มไม้ข้างเล้าของมัน มานีกระซิบดุเจ้าโต้ง "จุ๊ จุ๊ เงียบ ๆ เจ้าโต้ง เดี๋ยวพวกผู้ชายจับได้ว่าพวกเราซ่อนอยู่ที่นี่" เจ้าโต้งไม่ฟังเสียง ร้องดังขึ้นกว่าเก่าแถมกระพือปีกบินพึ่บพั่บไปมา ทำท่าดิ้นรนจะออกนอกเล้า พวกไก่ตัวเมียก็พลอย

ผสมโรงร้องกันลั่น ชูใจทำหน้าอ่อนอกอ่อนใจพลางพูดว่า "พวกนั้นจับเราได้แน่ ๆ เพราะเจ้าโต้งปากเปราะนี่เชียว" พอพูดขาดคำ ปิติก็ยื่นหน้าแทรกกิ่งไม้เข้ามา เขาแสร้งทำท่าประหลาดใจพลางพูดว่า "ฉันไม่ทราบเลยว่า พวกเธอซ่อนอยู่ที่นี่ ได้ยินเสียงเจ้าโต้งร้อง นึกว่ามีนักเลงดีมาขโมยไก่เสียแล้ว ที่แท้พวกเธอนี่เอง" พูดจบก็แกล้งกระแอมเป็นเชิงล้อเลียน พลางหดศีรษะถอยออกมายืนหัวเราะ มองดูเด็กผู้หญิงสามคนค่อย ๆ คลานลอดซุ้มไม้ กิ่งไม้เกี่ยวผมจนยุ่งเป็นกระเซิง

ชูใจทำท่ากะปลกกะเปลี้ย เดินไปทรุดตัวลงนั่งบนแท่นที่ใต้ต้นจำปีแล้วบอกเพื่อน ๆ ว่า "บ้านของมานีไม่ค่อยมีที่ซ่อน เราเล่นอย่างอื่นดีกว่า" เพื่อนเห็นชอบด้วย จึงช่วยกันคิดหาวิธีเล่นที่สนุก ๆ ยังไม่ทันตกลงกัน เกษตรอำเภอก็ขี่จักรยานเข้ามา เด็ก ๆ วิ่งออกไปต้อนรับขับสู้อย่างดีอกดีใจ ต่างพากันทำความเคารพอย่างนอบน้อม เกษตรอำเภอรับความเคารพจากเด็ก ๆ มานะจูงจักรยานไปเก็บไว้ที่ใต้ถุนบ้าน เกษตรอำเภอไปดูไก่ในเล้า พลางซักถามมานะเรื่องการเลี้ยงไก่ เขาบอกให้มานะหมั่นไปเก็บใบกระถินมาให้ไก่กินเสมอ ๆ เขาเห็นไก่อ้วนท้วนแข็งแรง และรูปร่างซวดทรงดีก็พอใจตัวผู้มีสร้อยสีเหลืองสลับแดงสวยงามมาก เขาบอกว่าไม่ช้า

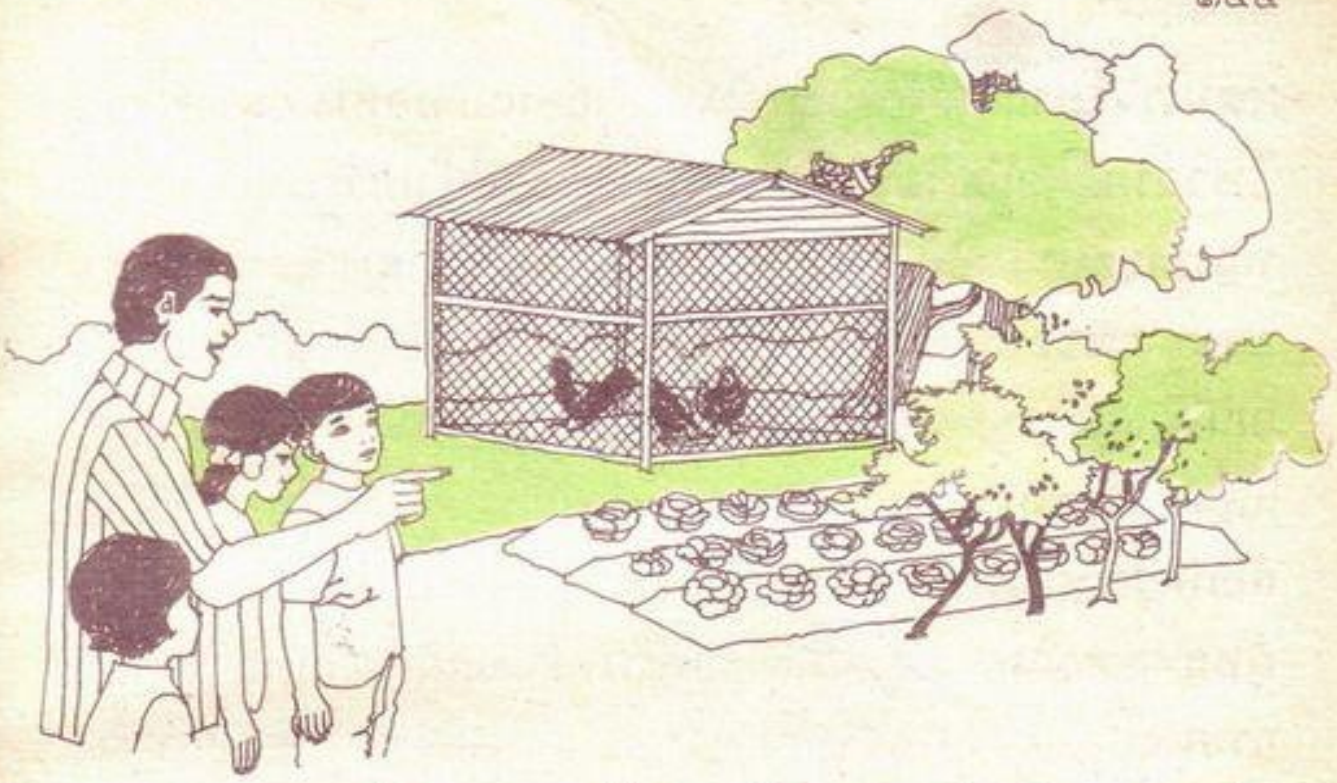

ตัวเมียก็จะออกไข่ พอมานีได้ยินก็ตื่นเต้น นึกเห็นภาพลูกไก่ตัวเล็ก ๆ มีขนสีเหลืองฟูร้องเจี๊ยบ เจี๊ยบ ตามหลังแม่ไก่ ไม่ช้าพ่อของมานีก็จะต้องสร้างเล้าไก่ให้ใหญ่ขึ้น มานีก็จะมีไข่ไก่ไปขายมากขึ้นด้วย คิดดังนี้หัวใจของมานีก็เต้นแรง ใบหน้าเปล่งปลั่งด้วยความสุข

เกษตรอำเภอไปดูสวนครัว เขาบอกว่า ถ้ามานะว่างให้รื้อต้นพริกที่แก่โทรมทิ้งแล้วปลูกใหม่เสีย เนื้อที่ระหว่างกอกะหล่ำปลีควรปลูกผักชีหรือผักกาดหอมด้วย เพราะผักชีและผักกาดหอมให้ผลเร็วกว่าและไม่บังต้นกะหล่ำปลี มานะรับคำ พอเดินย้อนกลับมาที่ใต้ต้นจำปี ก็เห็นพ่อของมานะนั่งรออยู่ เกษตรอำเภอยกมือไหว้ พ่อของมานะรับไหว้และทักทายกัน

อย่างสนิทสนม พ่อของมานะเป็นไข้หวัดเพิ่งสร่าง เมื่อสนทนาปราศรัยกันอยู่สักครู่หนึ่ง เขาจึงขอตัวขึ้นไปพักผ่อนบนบ้าน และบอกมานะกับมานีว่า ให้ไปยกกระยาสารทกับกล้วยไข่ลงมา แม่ของมานะลงมาเชิญเกษตรอำเภอขึ้นไปรับประทานบนบ้าน แต่เกษตรอำเภอบอกว่าจะนั่งคุยกับเด็ก ๆ อยู่ข้างล่าง แม่ของมานะจึงกลับขึ้นไปบนบ้าน เพราะรู้ดีว่าเกษตรอำเภอชอบเด็ก ๆ มาก มานีเชิญให้เกษตรอำเภอและเพื่อน ๆ รับประทานขนม ปิติหยิบกระยาสารทขึ้นมาเคี้ยวอย่างเอร็ดอร่อย พลางพูดว่า "ฉันชอบเม็ดงาในกระยาสารทมาก ชอบเอาลิ้นดุนมันออกมาขบเล่น เสียงมันแตกเบา ๆ แล้วมีน้ำมันงาไหลออกมา มีรสมันและกลิ่นหอม ทำให้อร่อยขึ้น" เพื่อน ๆ ฟังปิติบรรยายละเอียดลออก็รู้สึกขบขัน วีระลองทำดูแล้วก็ชอบใจ บอกให้คนอื่นทำบ้าง เมื่อทุกคนลองทำก็สนุกสนานพากันสรวลเสเฮฮาอย่างเบิกบาน

ขณะนั้นมีเครื่องบินลำหนึ่งบินผ่านมาในระยะต่ำ เสียงของมันคราง กระหึ่มก้องสะท้านสะเทือนไปทั่วบริเวณ เด็ก ๆ วิ่งตามชะเง้อดูด้วยความสนใจ จนเครื่องบินลับตาไป ชูใจหันมาบอกเพื่อน ๆ ว่า "เมื่อฉันเล็ก ๆ ฉันเคยถามย่าว่าเครื่องบินจะไปไหน ย่ามักตอบสนุก ๆ ว่า ไปเมืองแมนแดนสรวง ฉันก็อยากจะไปบ้าง ไม่รู้ว่าเมืองแมนแดนสรวงอยู่ที่ไหน"

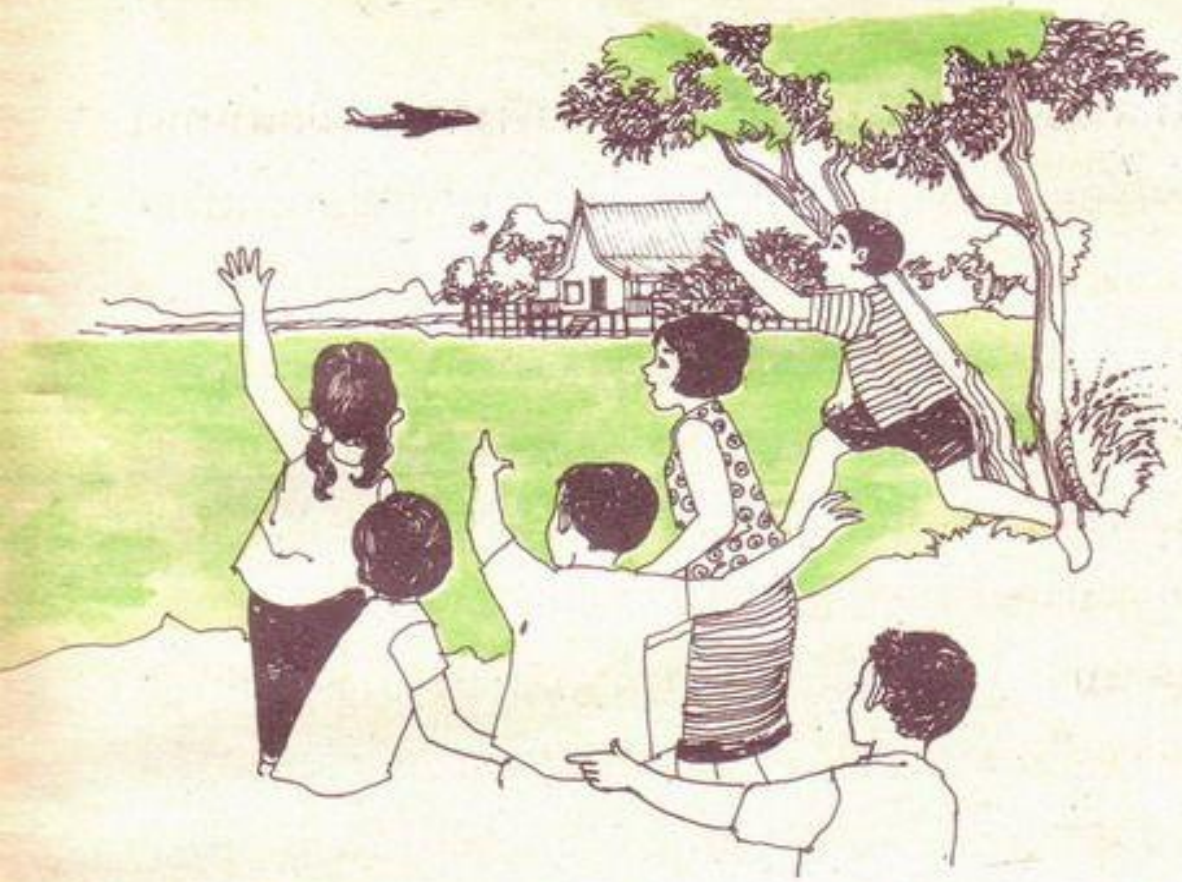

"คุณอาครับ ทำไมเครื่องบินจึงบินได้ ผมรู้สึกว่ามันมีน้ำหนักมาก ปีกก็กระพือไม่ได้เหมือนนก" วีระถาม เกษตรอำเภอหัวเราะเบา ๆ พลางอธิบายให้ฟังว่า "เครื่องบินทำด้วยโลหะผสมอย่างพิเศษและมีแรงซึ่งเป็นพลังให้เครื่องบินบินได้ ถ้าพวกเธอสนใจอามีหนังสือเกี่ยวกับเครื่องบินให้อ่านและมีภาพเครื่องบินทุกรุ่นตั้งแต่รุ่นที่เรียกว่าเรือเหาะให้ดูด้วย วันหลังไปที่บ้านอาซินะ จะเอาหนังสือให้อ่าน"

"ผมเคยทราบว่าก๊าซบางอย่างเบากว่าอากาศ ในเครื่องบินเขาใช้ก๊าซที่เบากว่าอากาศบรรจุไว้หรือเปล่าครับ" วีระถาม เกษตรอำเภอตอบว่า "เครื่องบินไม่ได้ใช้ก๊าซหรอกวีระ"

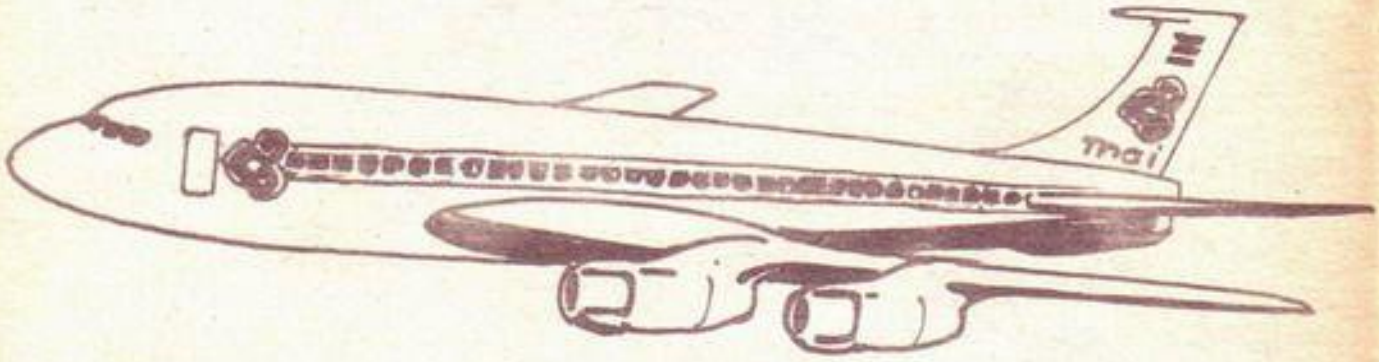

"ฉันคิดว่าคุณอาจจะมีเฉพาะหนังสือเรื่องการเกษตรเท่านั้นเสียอีก" ชูใจพูด เกษตรอำเภอหัวเราะ "เรื่องเกษตรอาสนใจเป็นพิเศษ แต่ยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่อาสนใจด้วย คนเราควรจะศึกษาหาความรู้หลาย ๆ อย่าง เราอาจจะเชี่ยวชาญอย่างเดียว แต่เราก็เรียนรู้สิ่งอื่น ๆ ประดับสติปัญญาไว้ด้วย เพราะเราอาจจะได้ใช้ความรู้เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตเราได้เมื่อถึงคราวจำเป็น"

"เหมือนภาษิตที่มานียึดถือว่า 'รู้ไว้ใช่ว่าใส่บ่าแบกหาม' ใช่ไหมคะคุณอา" ดวงแก้วถาม เกษตรอำเภอพยักหน้ารับ แล้วกล่าวคติพจน์ประจำใจของเขาว่า "วิทยาการนั้นไซร้เร่ง

เสาะหาและสะสมไว้เถิด จะได้เป็นกำลังช่วยตนเองและผู้อื่นให้พ้นทุกข์" พวกเด็ก ๆ ทำปากขมุบขมิบ เพื่อท่องจำคติพจน์บทนี้ให้ขึ้นใจ

"คุณอาครับ คุณอาชอบดูเครื่องบินเวลามันบินผ่านไหมครับ" มานะถามเพราะยังสนใจเรื่องเครื่องบินอยู่ เกษตรอำเภอยิ้ม "อาชอบดูเหมือนกัน เวลามองดูเครื่องบินแล้วอานึกถึง อัลเบอร์โต ซานโตส ดูมอนต์ ชาวบราซิล อาเคยอ่านประวัติของเขาในหนังสือ ซานโตส ดูมอนต์ ใฝ่ฝันที่จะสร้างเครื่องบินให้ได้ ตามประวัติกล่าวว่า เขาเป็นลูกของเศรษฐีเจ้าของไร่กาแฟ บิดาของเขามีรถไฟส่วนตัวสำหรับใช้ขนกาแฟ ซานโตส ดูมอนต์ อายุเพียงสิบสองปีก็เป็นพนักงานขับรถขนกาแฟให้บิดา รถไฟนี่เองที่ซานโตส ดูมอนต์ ได้เรียนรู้เรื่องกลไกและเครื่องจักรกลต่าง ๆ ขณะที่ขับรถไฟไปตามราง เขาชอบแหงนหน้าขึ้นมองเจ้านกเหยี่ยวใหญ่ซึ่งเขาชอบเรียกว่า นกอินทรี โผผินบินร่อนเริงร่าอยู่ในอากาศ ทำให้เขาอิจฉาเป็นที่สุด เขาอยากจะบินได้อย่างนก และอยากท่องเที่ยวไปให้สุดแดนฟ้า ความใฝ่ฝันอันนี้ทำให้ซานโตส ดูมอนต์ พยายามค้นคิดประดิษฐ์เครื่องบิน เขาเป็นลูกเศรษฐีมีเงินมาก จึงไม่ต้องคำนึงถึงความสิ้นเปลืองในการลงทุน มีคนนิสัยชั่วช้าเลวทรามหลายคนพยายามขัดขวาง และทำลายการทำงานของเขา แต่ในที่สุด

ซานโตส ดูมอนต์ก็ประดิษฐ์ได้สำเร็จ สิ่งที่เขาประดิษฐ์ขึ้นมามีลักษณะไม่เหมือนเครื่องบินในปัจจุบันนี้ เพราะบรรจุด้วยก๊าซ และได้ทดลองบินครั้งแรกเมื่อเขาอายุยี่สิบห้าปี ทำให้โลกตื่นเต้นตะลึงงัน ในที่สุดก็มีคนคิดค้นเพิ่มเติมเสริมต่อจนกลายมาเป็นเครื่องบินอย่างที่พวกเธอเห็น และใช้ประโยชน์ได้มากมายในปัจจุบัน" เกษตรอำเภอพูดจบก็ถามเด็ก ๆ ว่า "เครื่องบินใช้ประโยชน์อะไรบ้าง"

วีระ "ใช้สื่อสารครับ" มานะ "ใช้เป็นพาหนะในการคมนาคม และขนส่งทางอากาศครับ" มานีถอนใจทำหน้าเศร้าก่อนพูดว่า "ฉันไม่ชอบตรงที่เขาใช้บรรทุกระเบิด และอาวุธร้ายแรงทำลายล้างกันในเวลาสงครามเลยค่ะ" เกษตรอำเภอพยักหน้ารับว่าจริง แล้วถามว่าประโยชน์ของเครื่องบินมีอะไรอีกบ้าง เด็ก ๆ นั่งนึกอยู่ครู่หนึ่ง ปิติก็ร้องขึ้นว่า "ผมนึกออกแล้ว หนังสือพิมพ์เคยลงข่าวว่าทางราชการ ใช้เครื่องบินไปทำฝนเทียมให้แก่ท้องถิ่นที่กันดาร เครื่องบินเป็นพาหนะที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ทำฝนเทียมได้"

"เก่งจริงปิติ" เกษตรอำเภอชม ปิติยิ้มแป้นหันหน้าไปมองเพื่อน ๆ พลางยืดตัวขึ้น สูดลมหายใจเข้าเต็มทรวงอกอย่างภาคภูมิ

แบบฝึก

๑. คำควบกล้ำ ร บางคำไม่ออกเสียง ร หรือบางคำออกเสียงเปลี่ยนไป เช่น ทร ออกเสียงเป็น ซ

ฝึกอ่านและจำความหมาย

สรวลเสเฮฮา พุทราทรุดโทรม
สร้างโคมสวรรค์ แสร้งสรรเสริญไป
อย่าใกล้คนทราม สุขยามสร่างไข้
หัวใจนั้นไซร้ อยู่ในทรวงอก
ยกถุงทรายมา รักษาซวดทรง

คำบางคำไม่ออกเสียง ร และไม่ใช่คำควบกล้ำ

ฝึกอ่านและจำตัวสะกด

สามารถ วันสารท ปรารถนา

๒. คำที่ออกเสียงสั้น และคำที่มี ก ด บ สะกดผันได้เพียงบางเสียง

ฝึกอ่านและฝึกผันอักษรกลาง (คำที่ออกเสียงสั้น)

กระตาก	กระต๊าก	กระโตก	กระโต๊ก
เจียบ	เจี๊ยบ	จุ	จุ๊

โตะ	โต๊ะ	ตุตะ	ตุ๊ตะ
โปะ	โป๊ะ	ปีบ	ปี๊บ
โอะ	โอ๊ะ	เอะ	เอ๊ะ

ฝึกอ่านและผันอักษรต่ำ (คำที่ออกเสียงสั้น)

พรึบพรับ พรึ่บพรั่บ

๓. คำชื่อบางคำ อาจบอกให้รู้ความหมายชัดเจนขึ้นได้ เมื่อเพิ่มคำหรือข้อความต่อท้ายคำชื่อนั้น ๆ

คำหรือข้อความที่ต่อท้ายคำชื่อ เรียกว่า “คำขยาย”

อ่านและสังเกตคำขยาย

เจ้าโต้งร้อง

เจ้าโต้งไก่ของมานะร้อง

อามีหนังสือ

อามีหนังสือเกี่ยวกับเครื่องบิน

๔. คำประวิสรรชนีย์ (มีสระ -ะ) ออกเสียงสระอะ ชัดเจน แต่คำไม่ประวิสรรชนีย์ (ไม่มีสระ

-ะ) ออกเสียง อะ เพียงกึ่งเสียง

อ่านและสะกดให้ถูก

พยักหน้า	พาหนะ	ละอองน้ำ
งามลออ	ขอขนม	ถมถนน
บนสะพาน	การเกษตร	เม็ดกระถิน
ดินระเบิด	เกิดพลัง	ขังขโมย
สะอึกสะอื้น	ชัยชนะ	ทะนุถนอม

๕. อ่านและจำ ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ

ประโยคปฏิเสธ เป็นข้อความเหมือนประโยคบอกเล่า แต่จะมีคำว่า ไม่ ไม่ได้ อยู่ในประโยค มีความหมายตรงกันข้าม หรือขัดแย้งกับประโยคบอกเล่า จึงเรียกว่า ปฏิเสธ แต่ถ้าบอกให้ผู้อื่นรู้หรือไม่มีความขัดแย้ง ถึงจะมีคำว่า ไม่ ก็เป็นประโยคบอกเล่า

ต้นไม้บังต้นกะหล่ำปลี (ประโยคบอกเล่า)

ผักชีไม่บังต้นกะหล่ำปลี (ประโยคปฏิเสธ)

ไม่ช้าพ่อของมานีก็จะสร้างเล้าไก่ให้ (ประโยคบอกเล่า)

คำว่า ไม่ช้า หมายความว่า เร็ว

พ่อของมานีจะไม่สร้างเล้าไก่ให้ (ประโยคปฏิเสธ)

๖. คำบางคำ เพิ่มคำอื่นเข้ามาเป็นกลุ่มคำ ทำให้มีเสียงคล้องจองกัน และฟังเพราะขึ้น

ฝึกอ่านและจำ

อร่อย	- เอร็ดอร่อย	ต้อนรับ	-ต้อนรับขับสู้
เฮฮา	- สรวลเสเฮฮา	ศึกษา	- ศึกษาหาความรู้
อ่อนใจ	- อ่อนอกอ่อนใจ	พักผ่อน	- พักผ่อนหย่อนใจ
เอาใจ	- เอาอกเอาใจ	เหงื่อไหล	- เหงื่อไหลไคลย้อย
ต่อว่า	- ตัดพ้อต่อว่า	ซัก (ถาม)	- ซักไซ้ไล่เลียง

๗. คำบางคำ ออกเสียงเหมือนกัน แต่เขียนต่างกัน และความหมายต่างกัน

ฝึกอ่าน จำความหมาย และตัวสะกด

เด็ก ๆ ต่างสรวลเสเฮฮากันสนุกสนานในตอนช่วยกันทำสวน

ปิตินึกกลัวจนขนลุกซู่ แต่ใจก็ยังสู้ไม่ยอมถอยหนี

ถ้าท่านจะเลี้ยงเป็ดของท่านให้แข็งแรงไซร้ ท่านจงปล่อยเป็ดไปไซ้หาเหยื่อของมันเอง

๘. ฝึกอ่านและจำ คำบางคำที่มีหลายความหมาย

เขากาเครื่องหมายกากบาทลงบนรูปกาต้มน้ำและรูปนกกา

เขาใช้ช้อนที่ทำด้วยงาตักเม็ดงา
คุณแม่ขา หนามเกี่ยวขาหนูค่ะ
คุณตาสายตายาวต้องสวมแว่นตา
วีระเดินสวนกับลุงในสวนมะพร้าว
ครูซักถามผมว่าซักผ้าอย่างไรจึงสะอาดดี

บทที่ ๑๕

นักสืบน้อย

ปิติไปโรงเรียนแต่เช้า เมื่อคืนนี้ฝนตกหนัก พื้นดินจึงเป็นโคลนและเฉอะแฉะทั่วไป เขาพยายามเดินเลี่ยงแอ่งน้ำและดินโคลน เพราะกลัวรองเท้าจะเปื้อนเปรอะ บางแห่งเลี่ยงไม่ได้ เขาต้องถอดรองเท้าลุยน้ำไป พอมาถึงที่ว่าการอำเภอ ก็มองเห็นคนกลุ่มใหญ่ยืนมุงดูอะไรกันอยู่ ตำรวจหลายคนเดินงุ่นง่านไปมา ปิติสงสัยจึงเข้าไปดู คนที่ยืนดูอยู่

ก่อนเล่าให้ฟังว่า เมื่อคืนนี้ขโมยงัดหน้าต่าง เข้าไปลักของบนที่ว่าการอำเภอไปหลายอย่าง ขโมยงัดลิ้นชักเหล็กขโมยเงินไปหลายพันบาท เพราะตอนดึกวันนั้นฝนตกหนัก เวรรักษาสถานที่ราชการสามคนนอนหลับเพลิน ไม่ได้ยินเสียงขโมย พอฝนหยุด ลมพัดตีบานหน้าต่างที่ถูกขโมยงัดทิ้งไว้กระแทกกันเสียงดัง เวรจึงตื่นและรู้ว่าขโมยขึ้นมาลักของ เขาจึงรีบไปแจ้งความที่สถานีตำรวจ ตำรวจมาตรวจดูที่เกิดเหตุ เห็นรอยเท้าคนร้ายเปื้อนโคลนเหยียบย่ำบนพื้นห้องเลอะเทอะไปหมด ตำรวจสันนิษฐานว่าขโมยมีคนเดียว ข้าวของหายครั้งนี้ พวกเวรรักษาการต้องรับผิดชอบ ระหว่างที่ตำรวจกำลังสืบหาตัวคนร้าย พวกเวรรักษาการบางคนใช้วิธีทางไสยศาสตร์ช่วยสืบด้วย บางคนก็กราบไหว้วิงวอนขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยช่วย ปิติยืนพิจารณาดู เห็นรอยเท้าของคนร้ายมีที่สังเกตอยู่อย่างหนึ่งคือ นิ้วก้อยของรอยเท้าข้างขวาสั้นกุดผิดปรกติทุกรอย และรอยส้นเท้าก็เบากว่าปลายเท้า เขาคิดว่าคนร้ายอาจจะมีนิ้วก้อยพิการขาดด้วนไป หรืองอโค้ง เวลาเหยียบที่พื้นจึงทำให้เห็นรอยเท้าสั้นและคงจะเดินเขย่งเท้าข้างขวา ปิติสนใจมาก นัยน์ตาของเขาสอดส่ายดูตามที่ต่าง ๆ ที่มีรอยเท้าของคนร้าย จนกระทั่งได้ยินเสียงระฆังตีแปดครั้ง บอกเวลา ๐๘.๐๐ น. ดังมาจากสถานีตำรวจ ปิติเป็นเด็กดีมีระเบียบ

วินัย พอรู้ว่าจวนจะถึงเวลาเข้าเรียนแล้ว จึงรีบไปโรงเรียน

ข่าวขโมยงัดที่ว่าการอำเภอแพร่มาถึงโรงเรียน ครูกมลให้นักเรียนที่ได้ทราบข่าวนี้ออกมาเล่าหน้าชั้น ปิติออกมาเล่าด้วยแต่เขาไม่ได้เล่าว่าเขาเห็นนิ้วก้อยของรอยเท้าขโมยสั้นกุดผิดปรกติ ครูกมลสอนนักเรียนให้รู้จักระมัดระวังภัยจากโจรผู้ร้าย ไม่ประมาทเลินเล่อทิ้งข้าวของไว้ล่อตาขโมย ก่อนนอนต้องสำรวจดูกลอนประตูหน้าต่างให้เรียบร้อย อย่าเผอเรอ แม้ว่านักเรียนจะยังเล็กเยาว์วัยอยู่ก็ช่วยพ่อแม่ระแวดระวังได้ ต้องถือภาษิตว่า “กันดีกว่าแก้”

เลิกเรียนวันนั้น พอปิติกลับมาถึงบ้าน ยายบอกว่าเก็บแตงกวาไว้ให้เขาเอาไปขายที่ตลาดตะกร้าหนึ่ง ปิติเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วก็หิ้วตะกร้าแตงกวาไปตลาดทันที เขาไปนั่งขายปะปนกับพวกแม่ค้าพ่อค้าในตลาด แตงกวาของเขาลูกกำลังน่ารับประทานและสดดี ราคาก็ย่อมเยา ขนาดของลูกไล่เลี่ยกัน ยายกะให้เขาขายโดยไม่ต้องใช้เครื่องชั่ง ไม่ช้าก็ขายหมดเกลี้ยง เขาทอนเงินได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ปิติกำลังจะกลับบ้าน ตั้งใจจะไปแวะขอกากมะพร้าวที่ร้านขายอาหารซึ่งเพชรไปรับจ้างล้างชาม เพื่อเอาไปเลี้ยงปลานิล ก็พอดีมานีหิ้วตะกร้าไข่ไก่มาถึง ปิติให้มานีนั่งที่ของเขาและช่วยมานีขายด้วย ไข่ไก่ของมานีฟองโต เช็ดจนสะอาดและราคาไม่แพง ไม่ช้ามานีก็ขาย

ไข่ไก่จำนวนสองโหลได้หมดเช่นกัน เด็กทั้งสองจึงหิ้วตะกร้าเดินออกไปจากตลาด ปิติเก็บเงินใส่กระเป๋ากางเกง เขาเตือนมานีให้เก็บเงินไว้ในกระเป๋าเสื้อให้เรียบร้อย มานีบอกว่า แม่ของเขาสั่งให้ซื้อผงซักฟอกและไต้ ปิติจึงพามานีไปซื้อ เขาตั้งใจจะไปส่งมานีที่บ้าน แล้วจึงจะย้อนกลับมาดูที่ว่าการอำเภออีก เขาอยากทราบว่า ตำรวจดำเนินการจับกุมคนร้ายก้าวหน้าไปแค่ไหน ตั้งแต่วันที่เขากับเพื่อน ๆ ไปผจญภัยในอุโมงค์ใต้ฐานสถูปวันนั้น จิตใจของเขาก็ฝักใฝ่ในเรื่องการสืบหาเค้าเรื่องลึกลับอยู่เสมอ จนกลายเป็นความหลงใหล เขาใฝ่ฝันจะเป็นตำรวจสืบสวนคดีเมื่อเขาโตขึ้น

ขณะที่มานีกำลังซื้อของ ปิติสังเกตเห็นชายคนหนึ่งถือถุงผ้าใบใหญ่ยืนหันรีหันขวาง ท่าทางล่อกแล่กอยู่ข้างร้านขายของ ชายคนนั้นรูปร่างผอมแห้ง หน้าเสี้ยม แก้มตอบ ผิวหนังเหี่ยวย่น ซีดเซียว นัยน์ตาเล็ก ๆ เป็นสีแดงกลิ้งกลอกไปมา เขาแต่งตัวมอซอ สวมกางเกงขายาวเสื้อเชิ้ตเก่าขาดและปะหลายแห่ง สวมหมวกผ้าสกปรกปิดหน้า ปิติมองเรื่อยลงไปจนถึงเท้า พอเขาเห็นนิ้วเท้าข้างขวาซึ่งพันรองเท้าฟองน้ำออกมา

ปิติก็แทบจะร้องออกมาด้วยความตกใจเพราะเขาแลเห็นนิ้วก้อยสั้นกุด พอดีมานีซื้อของเสร็จจึงออกมาหาปิติ มานีเห็นปิติชำเลืองดูอะไรอย่างตั้งอกตั้งใจ ก็มองตาม พอเห็นชายแปลกหน้าคนนั้น มานีจึงพูดห้วน ๆ เป็นนัยกับปิติว่า "ไปซื้อของร้านโน้นกันเถอะ" ปิติจึงตามไป พอเดินห่างออกมามานีกระซิบว่า "ผู้ชายคนนั้นติดยาเสพติด เขาเคยให้ขนมฉันแต่ฉันไม่รับ" ปิติจึงเล่าถึงรอยเท้าของคนร้ายที่เขาสังเกตเห็นเมื่อเช้านี้ให้มานีฟัง มานีตื่นเต้นมากละล่ำละลักชวนปิติไปเล่าให้ครูกมลฟัง ปิติเห็นด้วย ทั้งสองรีบตรงไปบ้านครูกมลทันที พอครูกมลทราบเรื่อง จึงบอกให้ปิติพามานีไปส่งที่บ้านแล้วให้ไปพบครูกมลที่บ้านสารวัตรใหญ่ มานีบอกว่าเขากลับบ้านเองได้ เพราะยังไม่เย็นมาก ครูกมลกำชับให้มานีรีบกลับบ้านและให้ไปตามถนนที่มีคนเดินพลุกพล่านมาก ๆ จะได้ปลอดภัย เป็นการกันดีกว่าแก้ มานีรับคำแล้วรีบหิ้วตะกร้าวิ่งกลับบ้านทันที ครูกมลจึงพาปิติไปบ้านสารวัตรใหญ่

เมื่อสารวัตรใหญ่ทราบเรื่องก็ชมเชยว่า ปิติเป็นเด็กช่างสังเกตดีมาก ตำรวจก็สังเกตเห็นรอยนิ้วเท้าที่สั้นกุดของคนร้ายเหมือนกัน จึงสะกดรอยตามชายคนนั้นอยู่ตลอดเวลา เขาทำงานที่โรงสี ติดยาเสพติดด้วย แต่ยังจับไม่ได้คาหนังคาเขา และไม่มีหลักฐานยืนยัน ที่ปิติเห็นเขายืนถือถุงอยู่นั้น เขากำลังรอ

รถเมล์จะลอบหนีไปที่ตัวจังหวัด ป่านนี้ตำรวจคงจับตัวได้แล้วและต้องสอบสวนเพื่อส่งอัยการฟ้องศาลต่อไป สารวัตรมองดูปิติอย่างพินิจแล้วยิ้มด้วยความเอ็นดู พลางพูดว่า “ปิตินี่โตขึ้นเป็นตำรวจคงจะดี ยังเด็กเล็กอยู่แท้ ๆ แต่ก็เล็กพริกขี้หนู คราวที่แล้วก็ช่วยตำรวจจับคนร้ายขายลูกกวาดผสมยาเสพติด ครั้งนี้ก็มีข้อสังเกตมาช่วยตำรวจหาคนร้ายได้อีก ถ้าเด็ก ๆ ทุกคนช่วยเป็นหูเป็นตาให้ทางราชการอย่างนี้ การทำงานก็ได้รับความสำเร็จมีชัยชนะทุกครั้ง” ปิติได้ฟังก็รู้สึกดีใจเหมือนได้แก้ว เขาอยากจะเล่าเรื่องหีบเหล็กในอุโมงค์ใต้ฐานสถูปที่เขาไปพบให้สารวัตรใหญ่ฟัง แต่ต้องยับยั้งชั่งใจไว้ก่อน เพราะเขาได้สัญญากับเพื่อน ๆ ไว้ว่า จะไม่แพร่งพรายเรื่องนี้ให้ใครทราบ

สักครู่หนึ่ง ครูกมลจึงบอกให้ปิติกลับบ้าน เขาจึงลาผู้ใหญ่ทั้งสองคนแล้วรีบกลับบ้าน ระหว่างทาง ปิติคิดถึงเหตุการณ์ตื่นเต้นต่าง ๆ ที่เขาได้พบมาในระยะนี้ ทำให้เขาพออกพอใจมาก เขารู้สึกว่าการฝึกให้เป็นคนช่างสังเกต

ช่างจดช่างจำ นอกจากจะช่วยให้จำวิชาความรู้ที่เรียนได้ดีแล้ว ยังช่วยให้มีความคิดเชื่อมโยงเรื่องต่าง ๆ ได้ ครูกมลชมเชยเขาเสมอ ๆ ว่า เขามีความคิดเฉียบแหลม และสามารถตอบคำถามได้ทันท่วงที การเรียนของปิติก็ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ เขาหวนนึกถึงคำพูดของสารวัตรใหญ่ที่ว่า ถ้าเขาโตขึ้นแล้วทำงานเป็นตำรวจคงจะดี ทำให้ปิติมีความทะเยอทะยาน แต่พอนึกได้ว่า เขาเป็นเพียงลูกชาวนา ฐานะปานกลาง คงไม่มีโอกาสจะได้เป็นตำรวจ ปิติก็ใจคอหดหู่ เขายังจำคำพูดของครูไพลินได้ว่า งานทุกอย่างที่สุจริตในบ้านเมืองที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถ้าตั้งใจทำก็ให้ประโยชน์แก่ตนเองและประเทศชาติได้ทั้งนั้น ข้อความที่เขาจำได้แม่นยำคือ “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” และเขาก็ปฏิบัติตามจนมีความเจริญก้าวหน้าเรื่อยมา เขานึกขึ้นได้ว่าปลานิลยังไม่ได้กินอาหาร จึงวิ่งลัดเข้าซอยไปทะลุออกถนนใกล้บ้าน พอไปถึงเขานำเงินไปให้ยาย พลางเล่าเรื่องที่เขาต้องกลับล่าช้าให้ยายฟัง แล้วจึงเอาอาหารไปให้ปลานิล

แบบฝึก

๑. คำที่ออกเสียง ไอ เขียนได้หลายอย่าง และมีความหมายต่างกัน

ฝึกอ่านและจำ คำที่ใช้ ไ- (ไม้ม้วน) มีเพียง ๒๐ คำ คำอื่น ๆ นอกนั้นใช้ ไ- (ไม้มลาย) -ัย และ ไ-ย

ถ้าจำคำคล้องจองเหล่านี้ได้ จะจำคำที่ใช้ ไ- ได้ถูกต้อง

ผู้ใหญ่หาผ้าใหม่ ให้สะใภ้ใช้คล้องคอ
ใฝ่ใจเอาใส่ห่อ มิหลงใหลใครขอดู
จะใคร่ลงเรือใบ ดูน้ำใสและปลาปู
สิ่งใดอยู่ในตู้ มิใช่อยู่ใต้ตั่งเตียง
บ้าใบ้ถือใยบัว หูตามัวมาใกล้เคียง
เล่าท่องอย่าละเลี่ยง ยี่สิบม้วนจำจงดี

ฝึกอ่านและจำ คำที่ใช้ -ัย

เขาพูดเป็นนัย สงสัยนักหนา
แลดูนัยน์ตา ว่ามีเลศนัย
อุปนิสัยดี และมีวินัย
พระรัตนตรัย ฤทัยยึดมั่น
เมื่อพ่อไปศาล หาอัยการนั้น
เล่นช่วงชัยกัน ฉันได้ชัยชนะ

ฝึกอ่านและจำ คำที่ใช้ ไ-ย

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๒. ฝึกอ่านและจำ คำที่ใช้ ไ- ใ- ัย และ ไ-ย ที่ออกเสียงเหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน

พ่อจุดไต้ลงไปใต้ถุนบ้าน

ทุกคนต้องมีวินัยในตนเอง

แม่ตั้งใจจะซื้อไหม ๑ ไจ แต่ก็ลืมจนได้

อัยการซื้อไอศกรีมไปให้ลูกสาว

เขาสงสัยว่าไสยศาสตร์เป็นเรื่องไม่จริง จึงไม่เลื่อมใส

๓. คำที่ใช้ขยายกิริยาอาการต่าง ๆ ทำให้รู้ละเอียดยิ่งขึ้นว่าทำอย่างไร

ฝึกอ่านและสังเกต

มานีพูดได้ฉาดฉานน่าฟัง

ลูกแมวตัวนั้นท่าทางปราดเปรียวดี

ปิติยิ้มแป้นเมื่อเพื่อนทุกคนตบมือให้

เด็ก ๆ นั่งเรียบร้อยขณะฟังลุงเล่านิทาน

มานะและมานีทำเหมาะสมอย่างยิ่งที่นำกระเป๋าใส่เงินไปคืนให้เจ้าของ

๔. ข้อความบางอย่าง มีความหมายไม่เหมือนกับคำที่นำมาเรียบเรียงเป็นข้อความนั้น

ฝึกอ่านและจำความหมาย

ปิติจับเพื่อนที่ขโมยของได้คาหนังคาเขา (จับได้ทันทีทันใด)

ถึงเพชรจะเป็นเด็กตัวเล็ก ๆ แต่ก็เล็กพริกขี้หนู (เก่งเกินตัว)

เพื่อเป็นการกันไว้ดีกว่าแก้ นักเรียนไม่ควรรับประทานอาหารที่ใส่สีเพราะอาจเป็นอันตรายได้ (ป้องกันไว้ก่อนที่จะเกิดเหตุร้าย)

บัญชีคำประพันธ์

บทที่ ๓ เพลงลำตัด ของ นางรัชนี ศรีไพรวรรณ
บทที่ ๕ จากเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน
บทที่ ๗ จากคำประพันธ์ ของ นางรัชนี ศรีไพรวรรณ
บทที่ ๑๐ จากพระราชนิพนธ์ เรื่อง เงาะป่า ของ รัชกาลที่ ๕
บทที่ ๑๒ จากคำประพันธ์ ของ นางรัชนี ศรีไพรวรรณ

คำชี้แจงการใช้ประมวลคำใหม่

๑. ครูไม่จำเป็นต้องอธิบายความหมายของคำทุกคำให้นักเรียนทราบ คำใดที่นักเรียนรู้ความหมายแล้วไม่ต้องอธิบาย

๒. ความหมายของคำที่ให้ไว้นี้ พยายามเลือกใช้คำอธิบายสั้น ๆ ง่าย ๆ ถ้านักเรียนยังไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม และยกตัวอย่างให้เห็นจนนักเรียนเข้าใจ

๓. ถ้าจะอธิบายความหมายของคำใดให้แก่นักเรียน ควรถามนักเรียนว่า นักเรียนคนใดรู้ความหมายของคำนั้น ๆ แล้ว ถ้ามีนักเรียนบางคนรู้ ก็ให้นักเรียนคนนั้นเป็นผู้อธิบาย โดยครูคอยเพิ่มเติมให้

๔. คำบางคำนักเรียนอาจไม่เข้าใจความหมายที่ให้ไว้ หรือที่ครูอธิบายเพิ่มเติม ควรหาของจริงหรือหาภาพ หรือวาดภาพให้นักเรียนดู

ก

กด	ใช้กำลังข่มลง
กดขี่ข่มเหง	บังคับให้อยู่ในอำนาจ
ก้น	ส่วนล่างของลำตัว
กรณียกิจ (กะ-ระ-นี-ยะ-กิด)	หน้าที่หรืองานที่ควรทำ
กรรไกร	เครื่องมือใช้หนีบตัด มีตองขา
กระโจม	สิ่งก่อสร้างทำบังแดดลม
กระชับ	แน่น แนบสนิท
กระชาก	ดึงโดยแรง
กระชุ	ภาชนะที่สานด้วยไม้ไผ่ ตาถี่ ๆ รูปกลม ทรงสูง สำหรับบรรจุสิ่งของ
กระเช้า	พูดรบเร้า พูดรบกวน
กระเชิง	รกรุงรัง
กระถิน	พืชยืนต้นชนิดหนึ่งมีฝัก
กระทบ	สัมผัส แตะต้อง
กระทุ้ง	ตำหรือกระแทกโดยแรง
กระเทือน	สั่นไปถึง
กระปรี้กระเปร่า	คล่องแคล่ว ว่องไว
กระปุก	ภาชนะทำด้วยดินเผาหรือแก้วขนาดเล็ก ข้างในกลวง
กระพือ	กางออก แผ่ออกไป
กระยาสารท (กระ-ยา-สาด)	ขนมชนิดหนึ่งทำด้วยข้าวตอก ถั่ว งา น้ำตาล
กระวนกระวาย	ร้อนใจ

กระสับกระส่าย อาการที่ร่างกายหรือจิตใจไม่เป็นสุข

กระแส การไหลไป

กระหยิ่มยิ้มย่อง มีสีหน้าเบิกบานด้วยความดีใจ

กระหาย อยากดื่มน้ำ

กระแอม ทำเสียงในคอคล้ายไอ

กราก ไปโดยเร็ว

กริ่ง เสียงสัญญาณ

กรุ่น กลิ่นหรือควันที่มีอยู่เรื่อย ๆ

กลไก เครื่องทุ่นแรงที่ซับซ้อน

กลบเกลื่อน ปกปิด

กลม รูปร่างลักษณะที่ไม่มีเหลี่ยม

กลมเกลียว ร่วมมือร่วมใจ และพร้อมเพรียงกัน

กล้วยไข่ กล้วยชนิดหนึ่ง ลูกกลม

กลั่นแกล้ง ตั้งใจทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

กลั้น ห้ามไว้

กลั้ว คลุกเคล้าปนกัน

กลาก โรคผิวหนังชนิดหนึ่ง เป็นวงผื่นที่ผิวหนัง

กลึง ทำให้กลมด้วยการหมุน

กลุ้ม ไม่สบายใจ

กวัก โบกมือให้เข้ามา

ก้อง ดังสะเทือน

กอดเข่าเจ่าจุก นั่งอย่างคนสิ้นหวัง

ก้อย นิ้วมือหรือนิ้วเท้านิ้วที่ห้าซึ่งเป็นนิ้วที่เล็กที่สุด

กะ	กำหนดโดยประมาณ
กะทัดรัด	ได้สัดส่วนเหมาะสม
กะปลกกะเปลี้ย	อ่อนกำลังมาก
กะปิ	เครื่องปรุงอาหารชนิดหนึ่งทำจากกุ้ง มีรสเค็ม
กะหล่ำปลี	ผักชนิดหนึ่ง ใบห่อแน่นเป็นหัว
กัก	ยึดไว้ ไม่ปล่อยไป
กังวาน	ดังก้อง
กัณฑ์ (กัน)	บทหรือตอนหนึ่งของการเทศน์
กันดาร (กัน-ดาน)	ลำบาก ฝืดเคือง
กันดีกว่าแก้	ป้องกันไว้ไม่ให้เกิดขึ้น ดีกว่าแก้ในภายหลัง
กาก	สิ่งที่เหลือจากการคัดเลือก
กากบาท (กา-กะ-บาด)	เครื่องหมายคล้ายเครื่องหมายคูณ
ก๊าซ (ก๊าด)	สารที่เป็นอากาศ
กาล	เวลา
ก้าวร้าว	ไม่สุภาพ ไม่เรียบร้อย
กำพร้า	ไม่มีพ่อแม่
กิตติศัพท์ (กิด-ติ-สับ)	เสียงเล่าลือ
กิเลส (กิ-เหลด)	ความคิดที่ทำให้ใจเศร้าหมอง
กิโลกรัม	หน่วยวัดน้ำหนัก
กุด	ด้วน
กุลีกุจอ	ทำด้วยความเอาใจใส่
เก้ง	สัตว์จำพวกกวาง
เกรอะกรัง	หมักหมมคาอยู่

เกรียม	เกือบไหม้
เกรียวกราว	เสียงดังขึ้นพร้อมกันหลายเสียง
เกเร	เกะกะ ระราน
เกลอ	เพื่อนสนิท
เกลี้ยกล่อม	ชักชวนให้เห็นด้วย
เกลื้อน	โรคผิวหนังชนิดหนึ่ง เป็นรอยหรือเป็นวงด่าง ที่ผิวหนัง
เกื้อกูล (เกื้อ-กูน)	ช่วยเหลือ
แก้มตอบ	แก้มไม่เต็ม
โกน	ขูดผมหรือขนให้ออกจากผิวหนังด้วยมีดคม
โกย	ตักทีละมาก ๆ

ข

ขี้น	ลักษณะของน้ำที่มีตะกอนหรือฝุ่นปนอยู่มาก
ขนมจีน	อาหารทำจากแป้งข้าวเจ้า เป็นเส้นกลม ๆ
ขนาบ (ขะ-หนาบ)	เคียงข้างอย่างใกล้ชิด
ขบ	ใช้ฟันกัดไว้แน่น
ขบเขี้ยวเคี้ยวฟัน	กัดฟันด้วยความไม่พอใจ
ขม	รสไม่อร่อยลิ้น เช่น รสของสะเดา
ขมวด (ขะ-หมวด)	ม้วนเข้า
ขมิ้น (ขะ-มิ่น)	พืชชนิดหนึ่งมีหัวสีขาวหรือเหลืองคล้ายขิง
ขมุบขมิบ (ขะ-หมุบ-ขะ-หมิบ)	เม้มปากเข้าออก
ขยี้ (ขะ-ยี่)	ถูไปมา

ขรัว	พระภิกษุที่มีอายุมาก
ขลิบ	ทำให้ขอบหรือริมเรียบ
ขวดโหล	ขวดกลมขนาดใหญ่ ปากกว้าง
ขวัญหนีดีฝ่อ	ตกใจมาก
ขวับ	ทันที รวดเร็ว
ขอร้อง	อ้อนวอน
ขอนไม้	ท่อนไม้ใหญ่ที่ยังไม่ได้ถาก
ขัณฑ์ (ขัน)	เขตหรือภาค
ขึง	ดึงสายให้ตึง
ขึ้นใจ	จำได้ดี
ขืน	ฝ่าฝืน
ขุด	ทำให้เป็นรูหรือเป็นโพรง
ขุ่น	ลักษณะของน้ำที่ไม่ใส เพราะมีฝุ่นหรือตะกอนปนอยู่
ขุม	หลุมบ่อหรือรูที่เกิดจากการขุด
ขู่เข็ญ (ขู่-เข็น)	บังคับเพื่อให้กลัว
ขูด	ครูดหรือถูด้วยของมีคม
เข่ง	ภาชนะปากกว้างสานด้วยไม้ไผ่สำหรับใส่ของ
เข็น	ดันให้เคลื่อนไปข้างหน้า
เข้มงวดกวดขัน	เคร่งครัด
เขย่ง (ขะ-เหย่ง)	ยืนด้วยปลายเท้า
เขยิบ (ขะ-เหยิบ)	เคลื่อนที่ไปช้า ๆ
เขยื้อน (ขะ-เยื่อน)	เคลื่อนไหว

เขียด สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำคล้ายกบ แต่ตัวเล็กกว่า

เขื่อน สิ่งก่อสร้างสำหรับกั้นน้ำ

แขม่ว (ขะ-แหม่ว) ผ่อนลมหายใจ

โขมง (ขะ-โหมง) ลักษณะการคุยเสียงดัง

ไข้จับสั่น โรคชนิดหนึ่ง มีอาการไข้ ตัวสั่น

ไขว้เขว สับสน

ค

คณิตศาสตร์ (คะ-นิด-ตะ-สาด) วิชาคิดเลข

คติพจน์ (คะ-ติ-พด) ถ้อยคำที่เป็นแบบอย่าง

ค้น สืบหา

ค้นคว้า แสวงหา

ครวญคราง ร้องด้วยความเจ็บปวด

ครัน จริง นัก แท้ ยิ่ง

ครา เวลา

คราบ รอยเปื้อนที่ติดอยู่

ครื้นเครง เสียงดังอย่างสนุกสนาน

คลอ ไปด้วยกัน

คล้อง เกี่ยวหรือสวมไว้ด้วยบ่วงหรือห่วง

คลา เดินไป

คลาด พ้น ผิดพลาด

คลุกคลีตีโมง อยู่ด้วยกันอย่างสนิทสนม

ค่อนข้าง เกือบจะ

ค้อน เครื่องมือสำหรับตีหรือทุบ ทำด้วยไม้หรือเหล็ก

คะม่ำ ล้มคว่ำไปข้างหน้า

คะยั้นคะยอ รบเร้า

คับแคบ ไม่กว้างขวาง

คั่ว ทำให้สุกด้วยความร้อนบนกระทะโดยไม่ใช้น้ำหรือน้ำมัน

คาหนังคาเขา มีหลักฐานพยานเด่นชัดว่าทำความผิด

คำนึง คิดเกี่ยวพันไปถึง

คำราม ทำเสียงขู่

คี่ จำนวนที่มีเศษ เช่น ๓ ๕ ๗

คุณธรรม (คุน-นะ-ทำ) ความดี

คุณภาพ (คุน-นะ-พาบ) ลักษณะความดีงาม

คุ้ย ค้นเอาขึ้นมา

เคร่งขรึม ใช้ความคิดอย่างสงบและนิ่ง

เคว้งคว้าง ไม่มีที่ยึดเหนี่ยว

เค้า ต้นเหตุ ร่องรอย

เคียด โกรธเคือง

แค่ เพียง เท่า

แค้น เจ็บใจ

แคลง สงสัย

ง

งอก โผล่ขึ้นมา

งัด คันด้วยของแข็งให้เปิดออก

งัน หยุด ชะงักอยู่

งา พืชชนิดหนึ่งมีเมล็ดเล็กมากใช้ปรุงอาหาร

งุ่นง่าน อาการฮึดฮัด

งุ่มง่าม เชื่องช้า

งุ้ม งอหรือโค้ง

งูจงอาง งูชนิดหนึ่งมีพิษร้ายแรงมาก

เงื่อนไข ข้อกำหนด

จ

จรรยา ความประพฤติที่ดี

จองหอง เย่อหยิ่ง ถือตัว

จักจั่น (จัก-กะ-จั่น) แมลงชนิดหนึ่งตัวเท่าหัวแม่มือ จับอยู่ตามต้นไม้

จักรกล (จัก-กน) เครื่องผ่อนแรงที่ซับซ้อน

จังงัง หยุดนิ่ง ตกตะลึง

จัตุรัส (จัด-ตุ-หรัด) รูปสี่เหลี่ยมด้านเท่า และมุมเท่ากัน

จับจ่ายใช้สอย ซื้อของมาใช้

จับตา มองด้วยความเอาใจใส่

จ้ำจี้จ้ำไช เร่งรัดให้ทำ

จิก เอาปากสับและงับอย่างอาการของนกหรือไก่

จิ้ม แทง จุ่ม

จุ่ม แหย่ลงไปในน้ำ

จู่ เข้าไปทันที

เจดีย์ สิ่งก่อสร้างด้วยอิฐหรือปูน มียอดแหลม สำหรับเก็บสิ่งเคารพนับถือ

เจน ชำนาญ

เจือจุน ช่วยเหลือ

โจม โถมเข้าไป

โจษจัน (โจด-จัน) พูดกันทั่วไป

ใจดำ ขาดความกรุณา

ฉ

ฉกรรจ์ ร้ายแรง

ฉงน (ฉะ-หงน) ประหลาดใจ

ฉมวก (ฉะ-หมวก) เหล็กแหลมค้ามยาวสำหรับแทงปลา

ฉมัง (ฉะ-หมัง) แม่นยำ

ฉลาก (ฉะ-หลาก) เครื่องหมายสำหรับเสี่ยงทาย

ฉวย หยิบเอาไปโดยเร็ว

ฉาดฉาน ชัดเจน

ฉิ่ง เครื่องดนตรีเคาะจังหวะ ทำด้วยทองเหลือง

ฉีก ทำให้ขาด

ฉุกใจ คิดขึ้นมาได้โดยกะทันหัน

ฉุด ดึงแรง ๆ

ฉูดฉาด เห็นเด่นชัด

เฉ หันออกนอกทาง

เฉลิม (ฉะ-เหลิม) ทำเพิ่มเติม

เฉลียว (ฉะ-เหลียว) คิดขึ้นมาได้
เฉอะแฉะ เปียก เปรอะเปื้อน
เฉียง ทแยง ไม่เป็นมุมฉาก
เฉียด เกือบถูก
เฉียบแหลม ฉลาดมาก มีสติปัญญามาก
เฉี่ยว กิริยาของนกที่บินคว้าอาหารไปทันทีทันใด
แฉล้ม (ฉะ-แล่ม) งดงาม
แฉะ เปียกชุ่ม
โฉบ โผลงมาฉวยเอาสิ่งของไป
โฉม รูปร่าง

ช

ช่วงชัย การละเล่นชนิดหนึ่งแข่งขันกันเป็นพวก
ช่อง ปล่องหรือรูที่ผ่านได้
ชอบกล แปลก
ชอล์ก เครื่องเขียนทำด้วยดินขาว
ชะงัก หยุดทันที
ชะเง้อ ชูคอขึ้น
ชะตา ลักษณะที่ปรากฏของบุคคล
ชั่ง ทำให้ทราบน้ำหนัก
ชัน สูงและตั้งตรงขึ้นไป
ชัย การชนะ
ช้ำ เจ็บระบมอยู่ภายใน

ชำรุด	บุบสลาย เสียหาย
ชำเลือง	ชายตาดู
ชิงชัง	เกลียด
ชีวา	ชีวิต
ชื่นใจ	เบิกบานใจ
ชุก	มีมาก มีบ่อย ๆ
ชุบ	จุ่มลงไปในน้ำ
ชุลมุน (ชุน-ละ-มุน)	ขวักไขว่ วุ่นวาย
เชษฐา (เชด-ถา)	พี่ชาย
เช่า	การเอาของมาใช้ชั่วคราวแล้วจ่ายเงินคอบแทน
เชื่อง	คุ้น ไม่กลัวคน
เชือนแช	เถลไถล
เชื่อมโยง	ติดต่อกัน
แช่	วางไว้ในน้ำ

ซ

ซบ	เอนลงสัมผัส
ซวดทรง	รูปร่าง
ซ่องสุม	ชุมนุมกันอย่างลับ ๆ
ซ่อนหา	การละเล่นอย่างหนึ่งของเด็ก ๆ
ซ่อมแซม	แก้ไขเพิ่มเติมของที่ชำรุดให้ดี
ซอย	ถนนสายย่อยที่แยกออกจากถนนใหญ่
ซักไซ้ไล่เลียง	ถามให้ตอบจนพอใจ

ซับ	ทำให้แห้ง
ซึม	ไหลผ่านไปช้า ๆ
ซุก	แอบ ซ่อน
เซ็งแซ่	เสียงเอ็ดอึง
เซ่อ	โง่ ขาดความสังเกต
เซ้าซี้	รบเร้า
แซง	ขึ้นหน้าไป
โซ่	สายที่ทำด้วยห่วงหลายอันคล้องกัน
ไซร้ (ไซ้)	อย่างนั้น เช่นนั้น

ด

ดก	มีมาก
ดม	ใช้จมูกสูดกลิ่น
ดรุณ	เด็ก
ด้วน	กุด ขาด สั้นเข้า
ดอน	ที่น้ำท่วมไม่ถึง
ดักแด้	ตัวหนอนที่อยู่ในฝัก
ดัด	ทำให้โค้งหรือทำให้ตรงตามต้องการ
ดาษดา (ดาด-สะ-ดา)	มากมาย
ดำเนินการ	ทำตามที่คิดไว้
ดิ้นรน	จะไปให้พ้น
ดื้อด้าน	ไม่เชื่อฟัง
ดุจ (ดุด)	เหมือน

ดุน คันหรือหนุน

ดุ่ม ลักษณะการเดินก้มหน้า

ดูดาย อยู่เฉย ๆ ไม่ช่วยเหลือ เพิกเฉย

ต

ต้นก้ามปู ต้นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง

ต้นหว้า ต้นไม้ใหญ่ชนิดหนึ่ง ผลเล็ก ๆ เมื่อสุกมีสีม่วงแก่

ตรอก ทางแคบ ๆ

ตระหนก ตกใจมาก

ตระหนัก ชัดแจ้ง

ตราพระราชสีห์ (ตรา-พระ-ราด-ชะ-สี) เครื่องหมายของกระทรวงมหาดไทย

ตรากตรำ ทนลำบาก

ตรึง ทำให้แน่น

ตลบ (ตะ-หลบ) ฟุ้ง

ตลิ่ง (ตะ-หลิ่ง) ฝั่งน้ำ

ตวง วัดปริมาณ

ตวัด (ตะ-หวัด) ปัดให้หันไปทางที่ต้องการ

ตวาด (ตะ-หวาด) พูดเสียงดังด้วยความโกรธ

ต้อนรับขับสู้ ต้อนรับด้วยความเอาใจใส่

ตะแก ผู้นั้น

ตะโก้ ขนมชนิดหนึ่งกวนแล้วเทใส่กระทง

ตะคอก ขู่ด้วยเสียงอันดัง

ตะเบ็ง ส่งเสียงดัง

ตักเตือน บอกกล่าวให้รู้ตัว

ตั๊กแตน (ตั๊ก-กะ-แตน) แมลงชนิดหนึ่งมีปีกยาว

ตัดพ้อต่อว่า พูดด้วยความน้อยใจ

ตำรา หนังสือหรือข้อความที่เป็นแบบแผนทางวิชาการ

ตีโพยตีพาย พูดหรือบ่นปรับทุกข์จนเกินเหตุ

ตึง แน่น ไม่หย่อน

เต็ง (ตัวเต็ง) สำคัญ (คนสำคัญ)

เต้นแร้งเต้นกา กระโดดด้วยความดีใจ

เต็นท์ (เต๊น) ที่พักอาศัยชั่วคราวย้ายไปมาได้ ในเรื่องเงาะป่า รัชกาลที่ ๕ ทรงใช้ว่า "เต็นท์"

เตลิดเปิดเปิง (ตะ-เหลิด-เปิด-เปิง) ไปโดยไม่มีจุดหมาย

เติบโต ใหญ่ขึ้น

เตียง ที่ยกพื้นขึ้นสำหรับนอนหรือตั้งวางสิ่งของ

โต้ตอบ ถามและตอบกันไปมา

ไต้ เครื่องจุดไฟให้แสงสว่าง ทำจากน้ำมันยาง

ถ

ถม ทำให้หลุมหรือที่ดินเต็มหรือสูงขึ้น

ถมึงทึง (ถะ-หมึง-ทึง) ท่าทางดุร้าย

ถอด เอาออก

ถัก เอาด้ายหรือเชือกสานกันเป็นผืน

ถั่ง ไหลแรง

ถั่วลิสง ถั่วชนิดหนึ่งมีฝักอยู่ในดิน บางท้องที่เรียกว่าถั่วดิน

ถ้ำ	ช่องเป็นโพรงเข้าไปใต้ภูเขาหรือใต้ดิน
ถีบ	เอาเท้ายันไป
ถือหาง	สนับสนุน
เถลไถล (ถะ-เหล-ถะ-ไหล)	ไม่ตรงไปตรงมา
แถม	เพิ่มให้อีก
โถง	ที่โล่งและกว้าง

ท

ทรงพระนิพนธ์	เขียนหนังสือ
ทรวง	หน้าอก
ทราม	เสื่อม เลว
ทรุด	ยุบลง
ทลาย (ทะ-ลาย)	แตกหรือพังกระจาย
ทวง	เรียกคืน
ทวีคูณ (ทะ-วี-คูน)	เพิ่มขึ้นหลายเท่า
ท้องพระโรง	ห้องขนาดใหญ่ในพระราชวัง
ทอน	ส่งคืนเงินที่เกินราคาให้แก่ผู้ซื้อ
ท่อน	ส่วน
ทะเยอทะยาน	ความต้องการอันแรงกล้า
ทะลึ่ง	เหยียดตัวขึ้น
ทะลุ	ฟุ่งผ่านออกไป
ทัดเทียม	เท่ากัน
ทันท่วงที	ทันเหตุการณ์

ทันทีทันควัน อย่างรวดเร็ว

ท้า ชวนให้มาต่อสู้

ทาน ดูอีกครั้งหนึ่งเพื่อความแน่ใจ

ทารุณ (ทา-รุน) ร้ายกาจ

ทำนองเสนาะ (ทำ-นอง-สะ-เหนาะ) การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนอง

ทุจริต (ทุด-จะ-หริด) ไม่ซื่อตรง

ทุน จำนวนเงินที่มีอยู่เดิม

ทุ่น ช่วยให้เปลืองน้อยลง

เทศกาล (เทด-สะ-กาน) กำหนดเวลาจัดงานรื่นเริง

เทศน์ (เทด) การสั่งสอน

แทะ กัดด้วยฟันหน้า

โทรม (โซม) เสื่อมคุณภาพ

น

นกกระยาง นกชนิดหนึ่ง

นกต้อยตีวิด นกชนิดหนึ่งอยู่ตามทุ่งนา หากินตามพื้นดิน

นกนางแอ่น นกชนิดหนึ่งตัวเล็ก ปีกยาว กินแมลงเป็นอาหาร ย้ายถิ่นตามฤดูกาล

นรก (นะ-รก) ที่ลงโทษผู้ทำบาปเมื่อตายไปแล้ว

นอบน้อม ลักษณะการเคารพอย่างสูง

นักเลง คนใจกล้าสามารถทำการต่าง ๆ โดยไม่กลัวความผิด

นัย ซ่อนความหมายที่แท้จริงไว้

นัยน์ตา (นัย-ตา) ดวงตา

นานัปการ (นา-นับ-ปะ-กาน)	มากมายหลายอย่าง
น้ำจืด	น้ำที่ไม่มีรส
น้ำยา	อาหารชนิดหนึ่ง ใช้กินกับขนมจีน
น้ำลาย	น้ำย่อยในปาก
น้ำอดน้ำทน	ความอดทน
นิทรรศการ (นิ-ทัด-สะ-กาน)	การแสดง
นึ่ง	ทำให้สุกด้วยไอน้ำ
เนื้อที่	บริเวณที่มีขอบเขต
เนือง	มาก
แน่นแฟ้น	มั่นคง

บ

บด	ทำให้แตกกระจายด้วยแรงกด
บรรจง	ทำอย่างเรียบร้อย
บรรจบ	พบกัน
บรรจุ	ใส่เข้าไป
บรรเทา	ผ่อนลง
บรรลุ	ไปถึง ทำสำเร็จ
บริวาร (บอ-ริ-วาน)	พรรคพวก
บวงสรวง (บวง-สวง)	บูชา
บ่วงบาศ (บ่วง-บาด)	เชือกเป็นห่วงมีหูรูด สำหรับคล้องจับสัตว์
บวช (บวด)	การเปลี่ยนฐานะเป็นพระสงฆ์
บวม	โป่งขึ้นจากข้างใน

บอด	ลักษณะของตาที่เสียจนมองไม่เห็น
บ่อน	สถานที่เล่นการพนัน
บันเทิง	สนุกสนาน
บ้า	เสียสติ
บางครั้งบางคราว	บางที บางเวลา
บิ้ง	ไม่ยิ้มแย้ม
บูด	เสีย กินไม่ได้
เบาะ	ที่รองนั่งหรือนอน ทำด้วยผ้าหรือแผ่นยาง ยัดข้างในด้วยของอ่อนนุ่ม
เบียดเสียดเยียดยัด	แออัดกันแน่น
เบื้อง	ข้าง ฝ่าย ส่วน
แบก	เอาของหนักวางบนบ่า
แบน	เป็นแผ่น
ใบเตย	ใบไม้ชนิดหนึ่งยาวเรียว มีกลิ่นหอม
ใบลาน	ใบไม้ชนิดหนึ่งคล้ายใบตาล

ป

ปก	ปิดไว้
ปัน	แหลกละเอียด
ปรนนิบัติ (ปรน-นิ-บัด)	รับใช้ด้วยความเอาใจใส่
ประกบ	แนบกันเข้า
ประชด	พูดหรือทำตรงข้ามกับความจริงใจ
ประชัน	แข่งขันกัน

ประชาธิปไตย (ประ-ชา-ทิบ-ปะ-ไต) การปกครองที่ถือความเห็นของปวงชนเป็นใหญ่

ประณีต เรียบร้อย

ประทุษร้าย (ประ-ทุด-สะ-ร้าย) ทำร้าย

ประพาส (ประ-พาด) เที่ยวไป

ประภาษ (ประ-พาด) พูด

ประเล้าประโลม ปลอบใจ เอาใจ

ประสาน ทำให้เข้ากันสนิท

ปรัก (ปะ-หรัก) หัก

ปราดเปรียว อย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว

ปราดเปรื่อง มีความคิดคล่องแคล่วว่องไว

ปราศจาก (ปราด-สะ-จาก) ไม่มี

ปราสาท เรือนมียอดเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์

ปริ แย้มหรือแตกแต่น้อย

ปริบ กะพริบตาถี่ ๆ

ปริศนา (ปริด-สะ-หนา) คำถาม ข้อความที่เป็นปัญหา

ปรีชา ฉลาด

ปรือ ลักษณะการหรี่ตาเพราะง่วงนอน

ปลด เอาออก

ปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่

ปลิว ลอยไปตามลม

ปลูกฝัง สร้าง

ปะทะ โคนกัน

ปากเปราะ พูดทันทีโดยไม่คิดถึงผลที่จะเกิดขึ้น

ปีขาล	ปีเสือ ปีที่สามของการนับปีแบบไทย
ปึก	รวมกันเป็นแผ่นแน่นทึบ
ปุย	เป็นใยและฟู
เปรอะ	เปียกแฉะเลอะเทอะ
เปล่งปลั่ง	สดใสงดงาม
เปลือง	เสียไปมาก
เปี่ยม	เต็มปาก
เปื่อย	ยุ่ยหลุดออกจากเนื้อเดียวกันได้ง่าย
โปรดปราน	ชอบมาก
ไปมาหาสู่	ไปเยี่ยม

ผ

ผงซักฟอก	ผงที่ใช้ซักผ้าหรือล้างภาชนะ
ผนัง (ผะ-หนัง)	ฝาห้องที่ทำด้วยอิฐ หิน หรือปูน
ผมไฟ	ผมของเด็กแรกเกิด
ผลัก	ใช้มือดันไป
ผลีผลาม	ลนลาน
ผลุนผลัน	ไปโดยเร็ว
ผวา (ผะ-หวา)	ตกใจ
ผสมโรง (ผะ-สม-โรง)	ร่วมกระทำด้วย
ผักกาดหอม	ผักชนิดหนึ่งคล้ายผักกาด
ผักชี	ผักชนิดหนึ่งใบมักมีกลิ่นหอม
ผ้าชิ้น	ผ้านุ่งของผู้หญิง

ผาสุก ความสุขสบาย

ผิวปาก ห่อปากแล้วพ่นลมออกให้เป็นเสียงหวิว ๆ

ผุ สึกหรอ กร่อน

เผ็ด รสที่ทำให้ผิวหนังร้อน

เผย แย้มออกให้เห็นหรือให้ทราบ

เผอเรอ ไม่รอบคอบ

เผือก หัวของพืชชนิดหนึ่งใช้รับประทานได้

ฝ

ฝี อาการบวมจากข้างในร่างกายและเป็นตุ่มขึ้นที่ผิวหนัง

พ

พจนานุกรม (พด-จะ-นา-นุ-กรม) หนังสืออธิบายความหมายของคำ เรียงตามลำดับตัวอักษร

พนาวัน (พะ-นา-วัน) ป่า

พบพาน เห็น

พยศ (พะ-ยด) ดื้อ ขัดขืนคำสั่งอย่างรุนแรง

พรต (พรด) จำศีลหรือปฏิบัติกิจทางศาสนา

พรรณนา (พัน-นะ-นา) บอกอย่างละเอียด

พรวดพราด ไปอย่างรวดเร็วและไม่รอบคอบ

พระชนมพรรษา (พระ-ชน-มะ-พัน-สา) อายุของพระมหากษัตริย์

พระบรมฉายาลักษณ์ (พระ-บอ-รม-มะ-ฉา-ยา-ลัก) รูปภาพของพระมหากษัตริย์

พระบรมราชานุญาต (พระ-บอ-รม-มะ-รา-ชา-นุ-ยาด) การยินยอมโดยพระมหากษัตริย์

พระพักตร์ (พระ-พัก) ใบหน้า

พราย ผีจำพวกหนึ่ง

พลัง (พะ-ลัง) กำลัง

พลัดพราก แยกออกให้ห่างจากกัน

พลั่ว เครื่องมือที่ใช้ตักดิน

พลาด ไม่ถูกต้อง

พลิก กลับจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง

พลุกพล่าน มีมากและสับสน

พวกพ้อง เพื่อนหรือญาติหรือคนกลุ่มเดียวกัน

พะวง เป็นกังวล

พักผ่อนหย่อนใจ การหยุดพักเพื่อความสนุกสนาน

พัง แตกหัก

พารา เมือง

พิชิต (พิ-ชิด) ชนะ

พิณพาทย์ (พิน-พาด) วงดนตรีไทย มีคนเล่นตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป

พิถีพิถัน เอาใจใส่มาก

พินอบพิเทา (พิ-นอบ-พิ-เทา) เคารพนบนอบ

พิศวงสงสัย (พิด-สะ-หวง-สง-ไส) ประหลาดใจและไม่เข้าใจ

พิสดาร (พิด-สะ-ดาน) แปลก

พึมพำ เสียงพูดเบา ๆ

พืชล้มลุก พืชที่มีอายุเพียงชั่วฤดูกาล

พืชหมุนเวียน พืชหลายชนิดปลูกในที่ดินแปลงเดียวกันคนละฤดู

พุพอง โรคผิวหนังชนิดหนึ่งเป็นเม็ดผุดขึ้นพอง

พุ่ง ปล่อยออกไปโดยแรง

พู่กัน แปรงที่ใช้จุ่มสีวาดรูปหรือเขียนหนังสือ

เพลา (เพ-ลา) เวลา

แพร่งพราย เปิดเผย

โพลง ส่องสว่าง

ไพร ป่า

ฟ

ฟองน้ำ สิ่งอ่อนนุ่มอมน้ำได้ดี เกิดเองตามธรรมชาติหรือของที่ทำขึ้นมีลักษณะอย่างเดียวกัน

ฟ้อง กล่าวโทษ

ฟัก กกไข่

ฟาก ไม้ไผ่ทั้งลำสับเป็นชิ้นสำหรับปูพื้น (ตกฟาก หมายถึง การเกิดของทารก)

ภ

ภยันตราย (พะ-ยัน-ตะ-ราย) สิ่งที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนและอันตราย

ภาค (พาก) กำหนดช่วงเวลาปิดเปิดโรงเรียนในรอบปี

ภาคภูมิ (พาก-พูม) มีสง่า ผึ่งผาย ควรแก่การยกย่อง

ภาษิต (พา-สิด) คำกล่าวที่ให้ข้อคิด

ภูมิฐาน (พูม-ถาน) สง่าผ่าเผย องอาจ

ม

มกุฎราชกุมาร (มะ-กุด-ราด-ชะ-กุ-มาน) ตำแหน่งลูกชายกษัตริย์ผู้จะได้เป็นพระมหากษัตริย์ต่อไป

มงคล (มง-คน) ความดีงาม

มฤคี (มะ-รึ-คี) สัตว์ป่าประเภทกวางหรือยีเก้ง

ม้วน หมุนหรือพันให้โค้งเข้า

มหรสพ (มะ-หอ-ระ-สบ) การเล่นรื่นเริง

มหัศจรรย์ (มะ-หัด-สะ-จัน) แปลกประหลาดอย่างยิ่ง

มหาดเล็ก ผู้รับใช้ของพระมหากษัตริย์

มหาศาล (มะ-หา-สาน) มากมาย

มอซอ ไม่ผ่องใส

มอมเมา ทำให้หลงใหลลืมตัว

มะเกลือ ต้นไม้ชนิดหนึ่งมีผล เมื่อสุกเปลือกสีดำ

มะเดื่อ ต้นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง

มะรืน วันที่ถัดจากวันพรุ่งนี้

มัธยม (มัด-ทะ-ยม) ระดับการศึกษาที่สูงกว่าประถมศึกษาแต่ต่ำกว่าอุดมศึกษา

มัธยัสถ์ (มัด-ทะ-ยัด) การใช้และการเก็บออมอย่างพอดี

มานะ ความพยายาม

มาร (มาน) สิ่งที่กีดกันความดี

มิดชิด ปิดไว้อย่างสนิท

มิตรภาพ (มิด-ตระ-พาบ) ความเป็นเพื่อนหรือเป็นพวกเดียวกัน

มูล (มูน) อุจจาระ

เมืองแมน	เมืองสวรรค์
เมื่อยล้า	อ่อนเพลีย
แม่คุณ	เป็นคำเรียกยกย่องผู้หญิง
แม่มด	หญิงที่มีคาถาอาคมและประพฤติชั่วร้ายในนิยาย
แม่เบี้ย	คอที่แผ่กางออก
แมงกว่าง	แมลงชนิดหนึ่ง ปากแข็ง ชอบกินอ้อย
โมโห	โกรธมาก
โม้	พูดเกินความจริง

ย

ยอ	เครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่งเป็นคาข่าย มีด้าม สำหรับยกขึ้น
ยอง	การนั่งโดยก้นไม่ติดพื้น
ย้อน	กลับ
ย่อมเยา	ไม่แพง
ย้อย	ห้อยลงมา
ยักย้าย	เปลี่ยนที่
ยั้ง	หยุด ชะงักไว้ ไม่เปลี่ยนแปลง
ยับ	ไม่เรียบ
ยับยั้งชั่งใจ	หยุดคิดพิจารณาให้แน่ใจ
ย้าย	เคลื่อนที่
ย้ำ	พูดซ้ำ
ยิ้มแป้น	ยิ้มหน้าบาน

ยิ้มย่องผ่องใส	ยิ้มด้วยความอิ่มใจ
ยุ่ง	สับสน
ยุติธรรม (ยุด-ติ-ทำ)	เที่ยงตรง
ยุทธหัตถี (ยุด-ทะ-หัด-ถี)	การขี่ช้างรบกัน
เย่อหยิ่ง	อวดดี ถือตัว
เยียน	ไปมาหากัน
แย้ง	พูดไม่เห็นด้วย
ไย	ทำไม

ร

รถเมล์	รถยนต์ที่แล่นเป็นประจำในเส้นทาง
รบเร้า	วิงวอนด้วยความร้อนใจ
รวบรวม	เอามาไว้ด้วยกัน
รหัส (ระ-หัด)	เครื่องหมายหรือสัญญาณที่เป็นความลับ
ร้อยกรอง	การเขียนหนังสือให้คล้องจองกัน
ระเกะระกะ	ไม่เป็นระเบียบ
ระงับ	หยุดยั้ง
ระดม	เรียกมาช่วยกัน
ระดับ	เสมอกันตลอด
ระบอบ	แบบหรือวิธี
ระเบิด	วัตถุที่สามารถแตกกระจายด้วยกำลังแรง
ระแวง	สงสัย
ระแวดระวัง	ดูแลโดยรอบคอบ

ระริน	ร่าเริง
ระลึก	นึกถึง
ระหัด	เครื่องวิดน้ำชนิดหนึ่ง
รังเกียจเดียดฉันท์	เกลียด
รังเกียจรังงอน	ไม่เต็มใจ
รังควาน	รบกวน
รั้งท้าย	อยู่ข้างท้าย
รัตนตรัย (รัด-ตะ-นะ-ไตร)	แก้วสามดวง คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
รับประกัน	ให้ความมั่นใจว่าจะไม่เกิดความเสียหาย
รับปาก	สัญญาว่าจะทำ
รับผิดชอบ	ปฏิบัติและยอมรับในผลที่เกิดขึ้น
ราง	เหล็กที่เป็นทางเดินของรถไฟ
ร้าง	ทอดทิ้งไว้ ว่างเปล่า
ราบ	เรียบร้อยปราศจากเสี้ยนหนาม
ร่ำ	ตรงไป
ร้อ	เอาออก แยกออกจากของเดิม
รุน	ดันไป
รุ่น	ระยะเวลาเดียวกัน
รุม	เข้ามาทีละหลาย ๆ คน
รุ่มร่าม	รุงรัง ไม่กะทัดรัด
รู้เนื้อรู้ตัว	ทราบอย่างกะทันหัน
รูด	ดึงเข้าหากัน
รูปพรรณ (รูบ-ปะ-พัน)	ลักษณะภายนอก

เร่งมือ รีบทำ

เรี่ยวแรง กำลังกาย

แร่ ลักษณะการวิ่งตรงไป

ไร สัตว์ตัวเล็ก ๆ อาศัยดูดเลือดอยู่ตามตัวเป็ด ไก่

ไร้ ไม่มี ขัดสน

ล

ล้น มากจนไหลออก

ลบ การคิดเลขโดยวิธีหักออก

ล้วง ดึงออกมา

ลวดลาย ลายต่าง ๆ ที่เขียนหรือแกะสลัก

ลอก (ขุดลอก) (ขุด) เอาหน้าดินขึ้นมา

ล่อกแล่ก ไม่อยู่นิ่ง

ล้อม ทำเป็นวงกั้นไว้

ลออ (ละ-ออ) งดงาม

ละล่ำละลัก พูดขาดเป็นตอน ๆ ด้วยความกลัวหรือตกใจ

ละห้อย ทำทางโศกเศร้า

ลัก เอาสิ่งของของผู้อื่นไปโดยทุจริต

ลักษณ์ (ลัก) จดหมายหรือหนังสือ

ล่า มาทีหลัง

ลาด เอียงลง

ลาดเลา ท่วงที เค้าเงื่อน

ลายมือ ตัวอักษรที่เขียนด้วยมือ

ลำสัน	อ้วนและแข็งแรง
ลำพัง	เฉพาะตัวคนเดียว
ลำเลียง	ขนส่งเป็นเที่ยว ๆ
ลิ้นชัก	ส่วนของโต๊ะหรือตู้ที่เป็นช่องดึงเข้าออกได้
ลืบ	แฟบ
ลึกลับ	ไม่เปิดเผย
ลุย	เดินผ่านไปในน้ำ
ลูกกวาด	ขนมเป็นก้อนกลม ๆ เล็ก ๆ
ลูกคู่	ผู้ที่ร้องเพลงพร้อมกัน
เล็กพริกขี้หนู	ตัวเล็กแต่มีความสามารถ
เล็ง	มองไปที่เป้าหมาย
เล่นหัว	หยอกล้อ
เล่ม	จำนวนนับ ใช้กับหนังสือ
เลศนัย (เลด-นัย)	เล่ห์กล
เล้า	คอกสำหรับเลี้ยง เป็ด ไก่
เลินเล่อ	ไม่รอบคอบ
เลื่อมใส	เคารพและเชื่อถือ
โลหะ	สารแข็งที่เคาะมีเสียงกังวาน เช่น เหล็ก ทองแดง

ฤ

ฤดี (รึ-ดี)	ใจ
ฤทัย (รึ-ไท)	ใจ
ฤๅ (รือ)	ไม่

ว

วก	มายังที่เดิม
วรรค (วัก)	ระยะระหว่างคำในการเขียน
วัตถุ	สิ่งของ
วันทา	ไหว้
ว้าเหว่	โดดเดี่ยว
วาจา	คำพูด
ว่านเครือ	ญาติพี่น้อง
วารี	น้ำ
วาสนา (วาด-สะ-หนา)	บุญหรือบาปที่ทำให้โชคดีหรือโชคร้าย
วิญญาณ (วิน-ยาน)	ดวงชีวิต
วิด	สาดน้ำออกไป
วิทยาการ (วิด-ทะ-ยา-กาน)	ความรู้ที่เป็นประโยชน์
วินัย	การปฏิบัติตามข้อบังคับ
วิหาร	อาคารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปคู่กับโบสถ์
โวหาร	ถ้อยคำมีความหมายลึกซึ้ง
ไว้เนื้อเชื่อใจ	ไว้ใจมาก

ศ

ศร (สอน)	ธนู
ศอก	ส่วนนอกของแขนที่งอพับได้
ศักดิ์ (สัก)	ฐานะทางสังคม
ศัพท์ (สับ)	คำที่ต้องตีความหมาย

ศาล (สาน) ที่พิจารณาคดีความต่าง ๆ

ศีลธรรม (สีน-ละ-ทำ) ความประพฤติที่ชอบ

เศรษฐกิจ (เสด-ถะ-กิด) ภาวะทางการเงิน

เศียร (เสียน) ศีรษะ

ไศล (สะ-ไหล) ภูเขา

ส

สกัด (สะ-กัด) กั้นไว้หรือขวางไว้

สงกรานต์ (สง-กราน) งานประเพณีเนื่องในวันขึ้นปีใหม่อย่างเก่าของไทยในเดือนเมษายน

สงคราม การสู้รบระหว่างชาติ

สงวน (สะ-หงวน) รักษาไว้

สดุดี (สะ-ดุ-ดี) ยกย่อง สรรเสริญ

สถิต (สะ-ถิด) ตั้งอยู่

สถูป (สะ-ถูบ) สิ่งก่อสร้างสำหรับบรรจุของที่เคารพบูชา

ส้นเท้า ส่วนท้ายของเท้า

สนเท่ห์ (สน-เท่) ประหลาดใจ

สนิม (สะ-หนิม) ผ้าที่เกิดขึ้นที่โลหะ

สบ พบ

สมเพช (สม-เพด) สลดใจ

สมภาร (สม-พาน) พระภิกษุเจ้าอาวาส

สมาคม (สะ-มา-คม) การอยู่ร่วมกันหลายคน

สรรพคุณ (สับ-พะ-คุน) มีประโยชน์

สรวง (สวง) สวรรค์

สรวล (สวน) หัวเราะ

สร่าง (ส่าง) ทุเลาจากการป่วย

สลอน (สะ-หลอน) ชูขึ้นเป็นจำนวนมาก

สลัก (สะ-หลัก) เจาะเป็นร่องลงไปในของแข็ง

สลัด (สะ-หลัด) สะบัดทิ้ง

สล้าง (สะ-ล่าง) สูงเด่น

สลึง (สะ-หลึง) จำนวน ๑ ใน ๔ ของบาท (๒๕สตางค์)

สวิง (สะ-หวิง) เครื่องมือจับปลาเป็นตาข่ายตาถี่ ๆ มีขอ้บเป็นวงกลม

ส่อง มอง

สอด เอาใส่เข้าไป

สะดม การลักทรัพย์โดยวางยาให้เจ้าทรัพย์นอนหลับ

สะดุ้ง ไหวตัวทันทีด้วยความตกใจ

สะท้าน อาการสั่นไปทั้งตัว

สะเทือน อาการสั่นไหวไปทั่ว

สะบ้า การละเล่นชนิดหนึ่งใช้ไม้หรือเมล็ดผลไม้กลมแบนโยนหรือกลิ้งให้กระทบกัน

สะสม เก็บรวมไว้

สังขาร์ ร่างกาย

สันดาน นิสัยที่มีมาแต่ดั้งเดิม

สันโดษ (สัน-โดด) พอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตน

สัมพันธ์ เกี่ยวข้องกัน